

Eindrapportage PVO

januari 2010

Landelijk beeld implementatie PVO bij de politie

Landelijk programmabureau versterking opsporing

Titel : Eindrapportage PVO
Landelijk beeld implementatie PVO bij de politie

Datum : 3 juni 2010

Versie : 1.2

Opsteller(s) : M.G. van Bochove, landelijk programmamanager PVO
J.C. Greive, business control PVO
R. Binnekamp, beleidsondersteuning PVO

Bestemd voor : Raad van Korpschefs i.o.

Voorwoord

Terugkijkend op vier jaar Programma Versterking Opsporing en Vervolg kan niet anders dan met gemengde gevoelens. Enerzijds is er de herinnering aan de schok als gevolg van het evaluatierapport over de Schiedammer Parkmoord in 2005. Anderzijds is er ook een gevoel van - weliswaar terughoudende - tevredenheid waarmee we terugkijken op de door het programma bereikte doelen. Die konden worden bereikt doordat de gevoelens van urgentie en schaamte zijn omgezet in energie, gebruikt voor het veranderen van de werkwijze en organisatie van de werkprocessen van politie, OM en NFI. In nauwe samenwerking zijn de afgesproken maatregelen bij en tussen deze organisaties gerealiseerd.

De nu voorliggende rapportage getuigt van de resultaten van het veranderproces, dat onder de noemer Programma Versterking Opsporing binnen de politie tot stand is gebracht. Een proces dat heeft geleid tot een werkwijze waar het risico op tunnelvisie aanzienlijk is teruggebracht en waar meer transparant en aantoonbaar integer wordt gewerkt. Opsporing is weer een vakgebied geworden, waar het handhaven van het professionele niveau voorop staat. Daarbinnen heeft de kwaliteit van de forensische opsporing een enorme impuls gekregen. En mede door deze professionele groei heeft ook de samenwerking met de partners binnen de opsporingsketen een hoger niveau bereikt.

De politiekorpsen hebben in dit verband een enorme prestatie geleverd. Niet eerder zijn er op vakinhoudelijk gebied gelijktijdig zoveel maatregelen ontwikkeld, overgedragen en in gebruik genomen terwijl 'de verkoop' gewoon doorging. Direct of indirect was en is het PVO van invloed op het werk van alle opsporingsmedewerkers van de Nederlandse politie. Ook de Koninklijke Marechaussee, de Bijzondere Opsporingsdiensten en de Rijksrecherche hebben actief in het programma geparticipeerd.

Gelet op de zichtbare resultaten en de zorgvuldige wijze waarop alle korpsen hebben geparticipeerd en gerapporteerd heb ik de stellige overtuiging dat deze rapportage een volledig en getrouw beeld geeft van de werkelijkheid in de korpsen. Deze overtuiging wordt bevestigd door frequente monitoring en auditing, een collegiale toetsing en een ketenaudit. Ook de nauwe contacten met regionale projectleiders, proceseigenaren opsporing en korpsleidingen bevestigen dit beeld. Evenals de vele themabijeenkomsten, de informatie van de Politieacademie en de waarnemingen van de permanent in de korpsen aanwezige accountfunctionarissen van het Programmabureau. Tot slot is in meer dan dertig operationele onderzoeken getoetst of de PVO maatregelen zijn doorgedrongen op de werkvloer, middels de zogenaamde TGO-reflecties.

Toch is terughoudendheid op zijn plaats. Weliswaar zijn de maatregelen in het kader van het PVO voor het overgrote deel succesvol ingevoerd, er is nog veel meer te doen in de opsporing. Immers aandacht voor kwaliteit is een permanent proces. Om die reden is er ook een begin gemaakt met een permanente kwaliteitsontwikkeling voor de opsporing, gefaciliteerd door het Centrum Versterking Opsporing.

De Bilt, 3 juni 2010

Martin van Bochove,
Programmamanager Versterking Opsporing

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Leeswijzer en onderzoeksmethode	2
2	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	4
2.1	Samenvatting	4
2.2	Conclusies	8
3	PVO IN HISTORISCH PERSPECTIEF	12
4	DE BEREIKTE RESULTATEN	14
4.1	Implementatie van 194 maatregelen	14
4.2	De opleiding van de VKU- en VKL-leden	14
4.3	De aanstelling en inzet van HBO-ers	15
4.4	De aanstelling en inzet van forensisch assistenten	16
4.5	Toepassing van FT-normen	17
4.6	Conclusies	18
5	VERBETEREN EN LEREN TIJDENS DE IMPLEMENTATIE	19
5.1	Productevaluatie	19
5.2	TGO-reflecties	20
5.3	Conclusies	21
6	LANDELIJKE VERANDERTRAJECTEN	22
6.1	De ontwikkelingen binnen de Politieacademie	22
6.1.1	Ontwikkeling politieonderwijs	22
6.1.2	Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM)	24
6.2	De ontwikkelingen binnen de Forensische Opsporing	25
6.2.1	Het Landelijke Team Forensische Opsporing (LTFO)	26
6.2.2	Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO)	27
6.2.3	Landelijk Sporen Volgen (LSV)	27
6.2.4	Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS)	28
6.3	Auditief en audiovisueel registreren van verhoren (AVR)	29
6.4	Raadsman bij het eerste politieverhoor	29
6.5	Conclusies	30
7	DE BEREIKTE DOELEN	31
7.1	Het voorkomen van tunnelvisie	31
7.2	Het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze	32
7.3	Het vergroten van professionaliteit	33
7.4	Het versterken van de forensische opsporing	34
7.5	Samenwerking politie met ketenpartners	34
7.6	Het vasthouden van de PVO-doelen	35
7.7	Bijkomende effecten van PVO in de korpsen	36
7.8	Conclusies	36
8	DOORONTWIKKELING VAN KWALITEIT IN DE OPSPORING	38
8.1	Permanent kwaliteitssysteem	38
8.2	Borging PVO-producten	38
8.3	Af te ronden producten en activiteiten	39
8.4	Voortgezette activiteiten	40
8.5	Nieuwe activiteiten	41
8.6	Toekomstige activiteiten	41

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Het programma Versterking Opsporing (PVO) heeft vanaf de start in 2006 jaarlijks gerapporteerd over de voortgang van de in het kader van het programma ingezette verbeteringen in de opsporing. Zo is er in het voorjaar van 2007 over de voortgang gerapporteerd op basis van door de korpsen opgestelde rapportages^[Audit 2007]. In het voorjaar van 2008 lag de nadruk op de resultaten van een proces van collegiale toetsing, waarin alle korpsen zijn bezocht^[Audit 2008]. In 2009 is gerapporteerd naar aanleiding van de door de ketenpartners gezamenlijk uitgevoerde procesaudit, aangevuld met de resultaten uit in 2008 uitgevoerde voortgangs- en kwaliteitsmonitors^[Audit 2009].

Het PVO is formeel per 31 december 2009 afgesloten. De voorliggende rapportage onderscheidt zich dan ook van voorgaande jaarlijkse voortgangsrapportages PVO (2006-2009). Daar waar eerdere rapportages zich uitsluitend richtten op de *voortgang van de resultaten*, wordt in deze eindrapportage ook ingegaan op de verwezenlijking van de *doelen* van het programma.

Een belangrijk resultaat van het programma is de realisatie - vanaf 2010 - van een permanent systeem voor verdere kwaliteitsverbetering binnen de opsporing, in de volle breedte van het opsporingsdomein. Mede om die reden omvat deze eindrapportage ook een doorkijk naar de uitgangspunten en werkzaamheden voor het kwaliteitssysteem.

1.2 Leeswijzer en onderzoeksmethode

Samenvatting

Deze rapportage bevat een samenvatting, opgenomen in hoofdstuk 2. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de finale conclusies. De 'snelle' lezer heeft aan dat hoofdstuk genoeg.

Historisch perspectief

Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van het historisch perspectief, terugkijkend op de evaluatie van de Schiedammer parkmoord, de start en de beëindiging van PVO. Hierbij is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de informatie uit het evaluatierapport van Postumus^[Posthumus 2005] en twee daaropvolgende PVOV-rapporten^{[PVO 2005][PVO 2006]}.

Bereikte resultaten

Alleen al binnen de politie heeft het programma in concrete zin geleid tot het uitvoeren van 194 verschillende maatregelen. Een overzicht hiervan is bijgevoegd in bijlage I.

Specifiek wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de implementatie van deze 194 maatregelen binnen de korpsen. In het bijzonder wordt in dit hoofdstuk, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin, gerapporteerd over de opleidingen van de VKU- en VKL-leden, over de aanstelling en inzet van recherchekundigen en forensisch assistenten, alsook over de toepassing van de FT-normen. Deze rapportage kan worden gezien als een vervolg op eerdere voortgangsrapportages.

In hoofdstuk 5 is beschreven welke productevaluaties in 2009 zijn uitgevoerd en hoe de voortgang van de TGO-reflecties is verlopen. Dit zijn instrumenten waarmee het landelijk Programmabureau, na de implementatie in de korpsen van diverse PVO-producten en PVO-processen, reeds sinds 2008 is gestart om zicht te krijgen en te houden op de werking daarvan en de eventuele noodzaak om aanpassingen te plegen, gericht op het verbeteren en leren tijdens de implementatie van PVO!

In hoofdstuk 6 wordt omschreven wat de stand van zaken is van de implementatie van een aantal landelijke trajecten. Bron voor dit hoofdstuk is de door de projectleiders geleverde informatie. Belangrijke bijdragen zijn geleverd door de Politieacademie en door verschillende trajecten binnen de Forensische Opsporing.

Bereikte doelen

In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op de mate waarin de doelen van PVO zijn gerealiseerd.

Met het PVO werd een aantal doelen nagestreefd. Deze kunnen worden afgeleid uit de twee rapportages^[PVO 2005], die aan de basis hebben gelegen van het Programma Versterking Opsporing:

- a) Het bereiken van een kwaliteitsimpuls in de opsporing en vervolging: versterking van de kwaliteit en professionaliteit, teneinde de criminaliteit daadkrachtig en effectief te kunnen bestrijden;
- b) Het zoveel mogelijk voorkomen van herhaling van de fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord;
- c) Het bereiken van een betere samenwerking in de keten;
- d) Verbetering van het vertrouwen in politie en OM op het gebied van complexe opsporingsonderzoeken.

Door de opdrachtgevers zijn deze doelen vertaald in 194 daaruit voortvloeiende activiteiten en maatregelen. Dit rechtvaardigt de aanname dat met de succesvolle implementatie hiervan de doelen zijn gerealiseerd.

In het kader van de opzet en organisatie van de eindaudit heeft een oriëntatie plaatsgevonden op de vraag hoe het bereiken van deze hoofddoelen kan worden aangetoond. Besloten is om de korpsen daarover te bevragen. Hierbij werd onderkend dat de hoofddoelen, met uitzondering van hoofddoel genoemd onder c, onvoldoende concreet waren om de korpsen daarop te bevragen. De hoofddoelen a, b en d zijn om die reden vertaald in herkenbare, meer concrete en operationele subdoelen. Met deze vertaling naar subdoelen kan de vraagstelling beter gerelateerd worden aan de praktijk binnen de opsporing.

Het betreft de volgende subdoelen:	Relatie met hoofddoelen
Het voorkomen van tunnelvisie	a, b en d
Het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze	a, b, c en d
Het vergroten van professionaliteit	a en b
Het versterken van de forensische opsporing	a, b en c

Alle korpsen is hun opvatting gevraagd over de mate waarin de subdoelen in de korpsen inmiddels zijn bereikt. Ook is daarbij gevraagd naar de mate waarin de PVO-maatregelen hebben bijgedragen in het bereiken van deze subdoelen. Die opvattingen en beelden zijn voor een belangrijk deel gestoeld op de 'harde' resultaten die door de korpsen zijn behaald (194 maatregelen).

Door middel van deze methodiek wordt zicht verkregen op de mate waarin de subdoelen zijn bereikt waardoor dus ook een beeld ontstaat van de mate waarin een bijdrage is geleverd aan het bereiken van de hoofddoelen van PVOV. De door de korpsen opgestelde reacties zijn door de korpschef gefiatteerd.

Doorontwikkeling

Afsluitend wordt in hoofdstuk 8 ingegaan op de continuering van hetgeen reeds door de politiekorpsen in het kader van PVO is bereikt en op de doorontwikkeling van de kwaliteit in de opsporing, waarbij het huidige en toekomstige beeld van het permanente kwaliteitssysteem in de opsporing wordt geschetst.

2 Samenvatting en conclusies

2.1 Samenvatting

Het programma Versterking Opsporing en Vervolgging is per 31 december 2009 succesvol afgerond. Dit geldt ook voor het politieaandeel in dit programma, het programma Versterking Opsporing (PVO). Het succes van het programma is vooral bereikt doordat de sterk gevoelde noodzaak tot versterking en verbetering – ontstaan naar aanleiding van fouten gemaakt in de Schiedammer Parkmoord – landelijk én op korpsniveau heeft geleid tot veel energie waarmee de korpsen de maatregelen vanuit het programma hebben omarmd en hebben doorgevoerd.

Resultaten korpsen

Vanaf de start is vanuit het PVO jaarlijks gerapporteerd over de voortgang van de implementatie. Reeds in de rapportage over 2008^[Audit 2008] werd duidelijk dat korpsen een grote stap hadden gemaakt richting de te bereiken resultaten.

Een totaaloverzicht van de in totaal 194 maatregelen en activiteiten die in het kader van het PVO zijn afgesproken en waarvan het overgrote deel reeds is bereikt, is opgenomen in bijlage I. Een viertal maatregelen krijgen in deze eindrapportage specifieke aandacht, omdat de realisatie doorloopt tot 2012, en omdat ze veelomvattend en het meest ingrijpend zijn.

Het betreft de volgende maatregelen:

Opleidingen: VKL en VKU

Uit de opgave van de korpsen en de Politieacademie blijkt dat het opleiden van de rechemedewerkers voor de VKL en VKU consequent wordt voortgezet. De in de rapportage van 2009 verwoorde verwachting dat dit opleidingsresultaat eind 2012 is behaald, wordt bevestigd.

Aanstelling en inzet HBO'ers

Inmiddels zijn er in totaal 707 HBO'ers (recherchekundigen) aangesteld; 428 zijinstromers (waarvan 340 in opleiding) en 279 doorstromers (waarvan 208 in opleiding). Het bereiken van het resultaat van 20% HBO, vertaald naar een totaal van 1.300 recherchekundigen in alle politiekorpsen, staat onder druk. Korpsen hebben hun ambitie in aantallen recherchekundigen neerwaarts bijgesteld als gevolg van hun financiële situatie. De bezuinigingen en de onbalans tussen de normkosten en formatie brengen korpsen er toe om de korpsformatie in te krimpen. Werving van zijinstromers wordt uitgesteld, het aantal aanmeldingen voor opleiding bij de Politieacademie loopt terug. De vacatures voor recherchekundige doorstromers worden door de korpsen echter wel ingevuld en soms zelfs uitgebreid.

Benadrukt wordt dat de politie desondanks wil vasthouden aan het te behalen resultaat van 1.300 hoger opgeleiden in de uitvoering van de opsporing. Zeker omdat de ervaringen met de recherchekundigen in de praktijk positief zijn. Daar waar het aantal van 1.300 gebaseerd is op de uitgangssituatie van enkele jaren geleden, zal er in de toekomst naar verwachting met een percentage van 20% gerekend worden.

Aanstelling en inzet forensisch assistenten

Met nog twee jaar te gaan liggen de korpsen goed op koers om eind 2011 in totaal 500 fte in dienst te hebben. Inmiddels zijn er in totaal al 282 forensisch assistenten aangesteld. Het overgrote deel van de korpsen geeft aan dat de forensisch assistenten conform de doelstelling worden ingezet voor het veiligstellen van DNA- en dacty-sporen, bij inbraken in woningen, in bedrijven en in auto's. Daarnaast voeren de assistenten ook andere werkzaamheden uit, zoals assistentieverlening op de zogenaamde maatwerk- en maatwerk+ PD's, het verrichten van andersoortig sporenonderzoek, administratieve ondersteuning, sporenbeheer en fotografie. Het aantal bezochte standaard-PD's neemt toe. Medio 2009 werd aangegeven dat al rond de 75% van de PD's werd bezocht. Het aantal veilig gestelde sporen is conform opgave van de korpsen met 30% tot 40% toegenomen.

Toepassing forensisch-technische normen (FT-normen)

Het draagvlak en de acceptatie van de FT-normen is het afgelopen jaar sterk toegenomen. Knelpunten hebben vooral betrekking op het wennen aan het administratieve proces.

Resultaten landelijke trajecten

Politieacademie

De Politieacademie heeft in het kader van PVO - in de periode van 2006 tot 2010 - grote inspanningen geleverd; het aanbod van bestaande producten en van nieuwe producten is geïntensiveerd. Dit op het terrein van werving, selectie, onderwijs, examinering, kennis en informatie.

Gelijk aan de afgelopen jaren garandeert de Politieacademie dat ook in de komende jaren alle gevraagde opleidingen tijdig geleverd worden. In dat opzicht is de Politieacademie een belangrijke en volwaardige samenwerkingspartner van de politiekorpsen.

Landelijke Deskundigheidsmakelaar

De Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM) is landelijk bekend bij alle korpsen. Gezien het beroep dat op LDM wordt gedaan en de sterke groei in aanvragen (van 218 in 2006 naar 364 in 2009) mag worden gesteld dat de LDM structureel functioneert als dienst ten behoeve van ondersteuning in expertise aan (grootschalige) opsporingsonderzoeken.

In dit succes spelen de 24-uurs bereikbaarheid van de LDM op alle dagen van de week en de persoonlijke communicatie van de LDM-adviseurs een belangrijke rol. De acceptatie en het draagvlak van de adviseurs is groot en de klanttevredenheid is hoog.

Ook wordt groei ervaren in het aantal bemiddelingsverzoeken door het OM en door de rechters-commissarissen.

Tot en met 2011 is de financiering van de LDM gedekt vanuit het PVO-budget. De verwachting is dat in de juni-circulaire 2010 de financiering vanaf 2012 door BZK structureel wordt geregeld. De definitieve organisatorische inbedding van de LDM is nog onderwerp van besluitvorming.

Landelijk Team Forensische Opsporing

Het LTFO-team bestaat uit 155 leden. Sinds de start in 2007 zijn er inmiddels 21 belangrijke inzetten geweest (zie bijlage III). In het najaar van 2009 zijn de ervaringen met het Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO) geëvalueerd. Ruim 80% van de politiekorpsen is tevreden over de werkwijze en bijna 70% is tevreden over de organisatie van het LTFO. De naamsbekendheid van het LTFO is goed, zowel bij instanties als bij de medewerkers die met het LTFO samengewerkt hebben. De medewerkers die zijn ingezet voor het LTFO ervaren deze inzet als zeer positief.

Forensische Samenwerking in de Opsporing

Door de inrichting en het functioneren van de front offices in het kader van de Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO's) is de samenwerking in en de kwaliteit van het forensisch onderzoek verbeterd. Vanuit de procesaudit (2009) is aangegeven dat door het functioneren van de FSO's de onderzoeksaanvragen in kwaliteit merkbaar zijn verbeterd, dat door het betrekken van deskundigen op de PD de kwaliteit van het onderzoek is verhoogd, dat sporen zorgvuldiger worden veilig gesteld en dat er duidelijker afspraken worden gemaakt over levering en terugkoppeling van de voortgang van sporenonderzoek. Daarnaast is door de intensievere samenwerking wederzijds begrip voor en inzicht in elkaanders werk ontstaan.

Vanaf 2008 heeft verdere ontwikkeling plaatsgevonden. In dat kader is nu door het NFI één Frontoffice NFI (FON) ingericht en vindt door en in de politiekorpsen een verdere ontwikkeling van zeven Bovenregionale Forensische Service Centra (BFSC's) plaats. Uitgangspunt hierbij is dat de opgebouwde goede onderlinge samenwerking wordt gecontinueerd.

Landelijk Sporen Volgen

Met de ingebruikname van een systeem voor Landelijk Sporen Volgen (LSV) op basis van één uniek Spoor Identificatie Nummer (SIN) is de politie in staat om landelijk de 'chain of custody' te waarborgen. Er is nu een landelijk systeem voor registratie van sporen, waarmee alle forensische sporen op ieder moment en iedere plaats door alle betrokken ketenpartners te traceren zijn. Er is sprake van een stijgend gebruik van LSV in de korpsen als het gaat om invoer van zaken en van sporen.

Een vervolgtraject richt zich op integratie van LSV in de keten en op verrijking met functionaliteit waardoor de registratie en informatie omtrent sporen efficiënter (verminderen van de administratieve last), kwalitatief hoogstaander en gebruiksvriendelijker kan plaatsvinden.

Landelijk (en Regionaal) Coördinatiebestand Sporen

In 2004 is de ontwikkeling in gang gezet van een Landelijke Sporendatabank (LSDB). Vanaf de start van PVO is de LSDB verder ontwikkeld en voortgezet in het Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS). In 2009 is besloten een onderzoek te starten naar het op regionaal niveau organiseren van

RCS (Regionaal Coördinatiebestand Sporen). Dit is een databank met alle regionaal vastgelegde sporen en waarvan de beoogde ontwikkeling is om de nu gebruikte applicatie (TRIS) landelijk op te nemen als basisvoorziening, gekoppeld aan een landelijke databank. Beide systemen, LCS en RCS, ondersteunen gezamenlijk het proces sporencoördinatie en sporenanalyse.

Auditieve en audiovisuele registratie van verhoren

In alle korpsen is toegewerkt naar de technische inrichting van de benodigde 380 verhoorkamers en 30 verhoorstudio's. De landelijke voorziening voor auditieve en audiovisuele registratie van verhoren (AVR) is in technische en organisatorische zin gereed.

In de periode van 2008 tot eind 2009 is er aanzienlijke vertraging opgetreden, doordat binnen vtsPN steeds weer werd aangelopen tegen de complexiteit van de gekozen oplossing en tegen aanzienlijke technische tegenslagen op het gebied van systeem en netwerk, die naar verwachting zijn opgelost.

Inmiddels is een situatie bereikt waarin de laatste tests worden uitgevoerd alvorens over te gaan tot definitieve ingebruikname. Naar verwachting vindt de formele start rond de zomer 2010 plaats. Vanaf dat moment geldt de Aanwijzing AVR als standaard voor de auditieve en audiovisuele registratie van verhoren voor alle Nederlandse opsporingsdiensten.

Doelen

De huidige rapportage richt zich ook op de mate waarin de hoofddoelen van het PVO binnen de politie zijn behaald. Deze hoofddoelen waren de volgende:

- a) Het bereiken van een kwaliteitsimpuls in de opsporing en vervolging: versterking van de kwaliteit en professionaliteit, teneinde de criminaliteit daadkrachtig en effectief te kunnen bestrijden;
- b) Het zoveel mogelijk voorkomen van herhaling van de fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord;
- c) Het bereiken van een betere samenwerking in de keten;
- d) Verbetering van het vertrouwen in politie en OM op het gebied van complexe opsporingsonderzoeken.

Over het derde hoofddoel, het bereiken van een betere samenwerking in de keten, is door de korpsen rechtstreeks gerapporteerd. De overige hoofddoelen zijn ten behoeve van de rapportage vertaald in meer concrete en operationele subdoelen:

- Het voorkomen van tunnelvisie;
- Het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze;
- Het vergroten van professionaliteit;
- Het versterken van de forensische opsporing.

Tunnelvisie

PVO heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het begrip over tunnelvisie en het voorkomen daarvan. De duidelijkheid en eenvormigheid van de nieuwe TGO-structuur en de daarbij behorende verantwoordelijkheden, het werken met hypothesen en scenario's, kritische reflectie en tegenspraak alsmede verandering van cultuur zijn hierin belangrijke elementen, niet in de laatste plaats omdat dit thema ook verankerd is in het rechercheonderwijs.

Transparante en integere werkwijze

De nieuwe TGO-structuur en de daarbij behorende verantwoordelijkheden, naast de stringente afspraken over journalisering, de inzet van de ambtelijk secretaris, kritische reflectie en cultuurverandering hebben geleid tot een meer transparante en integere werkwijze. In het politieonderwijs wordt daartoe extra nadruk gelegd op het scenariodenken en de wijze van vastlegging.

Professionaliteit

De professionaliteit in de opsporing is ingezet door maatregelen voor de korte termijn, zoals aanscherping van taken verantwoordelijkheden en bevoegdheden en aanpassingen in structuur en door lange termijn investeringen zoals de komst van hoger opgeleiden en strengere opleidingseisen en certificering voor diverse functies. De professionaliteit binnen de opsporing is hierdoor merkbaar vergoot.

Forensische opsporing

Er is sprake van een meer nadrukkelijke positionering van de FO binnen het opsporingsonderzoek en daarnaast is de FO ook vakinhoudelijk versterkt. Door de rol van de forensisch coördinator in TGO's, door toegenomen protocollering op basis van FT-normen, door een versterkt management op de PD en door de gesprekken in het kader van de forensische intake door het NFI (FSO's) is er sprake van een aanzienlijke versterking van de forensische opsporing. Dit wordt ondersteund door de invlechting van noodzakelijk nieuwe competenties in het politieonderwijs op dit terrein.

Ketensamenwerking

Met betrekking tot de samenwerking met het OM geven korpsen aan dat er constructief, goed, professioneel en coöperatief wordt samengewerkt met respect voor elkaanders taken en verantwoordelijkheden. Het OM stelt zich meer bewust op als leider van het opsporingsonderzoek. Er wordt tussen de partners op een kritische wijze gesproken over de kwaliteit van de opsporing en de wijze waarop de (schaarse) opsporingscapaciteit wordt ingezet.

De samenwerking met het NFI is verbeterd door de opzet van het Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO) en de Forensische Intakegesprekken. De lijnen zijn kort, de communicatie is verbeterd en de rapportages zijn helder.

Doorontwikkeling

Het Programma Versterking Opsporing mag dan zijn afgesloten, de ontwikkeling van de kwaliteit en de professionalisering in de opsporing krijgt een actief vervolg. Zo is op 1 januari jl. het 'Centrum Versterking Opsporing' (CVO) van start gegaan. Dit centrum ondersteunt het collectief van korpsen in het realiseren van ontwikkelingen en verbeteringen in de opsporing en faciliteert op deze manier een permanent kwaliteitssysteem voor de opsporing in de volle breedte van korpsen en partners.

Door het CVO worden ook de nog af te ronden PVO-activiteiten overgenomen, zoals de ontwikkeling van een modulair evaluatie-instrument, de definitieve ingebruikname van de AVR, (monitoring van de) de realisatie van opleidingen (VKL/VKU, de instroom van hoger opgeleiden en forensisch assistenten), de totstandkoming van gericht opsporingsonderwijs voor strategisch leidinggevend en een aantal activiteiten binnen de forensische opsporing.

Maar er dienen zich ook nieuwe uitdagingen aan binnen het opsporingsdomein die om ondersteuning vragen. De opschaling naar bovenregionale opsporing in zeven dan wel tien clusters (advies Commissie De Graaf) en de implementatie van de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor (Staatscourant 4002, 16 maart 2010) naar aanleiding van het zgn. Salduz-arrest zijn daar eerste voorbeelden van. Deze ontwikkelingen vormen de eerste projecten die onder regie van het CVO worden uitgevoerd.

Informeel is het PVO ook afgesloten met een aantal ronde tafelgesprekken, waarin medewerkers en leidinggevend van de korpsen hebben teruggeblikt op de resultaten en verworvenheden én op het vervolg van het programma. Naar aanleiding van de uitkomsten hiervan hebben strategisch leidinggevend van politie, OM en het ministerie van Justitie, samen met wetenschappers, zich gebogen over de toekomst van de opsporing, met een focus op de vraag hoe het programma een vervolg zou moeten krijgen. Uit de opbrengsten van deze sessies komt een aantal aandachtspunten voor de toekomst naar voren:

I. Routine op orde

Met routine wordt bedoeld de basale, in alle onderzoeksvormen terugkerende, opsporingsactiviteiten en -producten. Daar waar het PVO zich heel erg geconcentreerd heeft op de teams grootschalige opsporing, zal in de toekomst het accent vooral ook op die routine moet worden gelegd. Dat wil zeggen dat aandacht moet worden geschonken aan de kwaliteit van de aanpak van veel voorkomende criminaliteit, middelzware criminaliteit en zware criminaliteit.

II. Opsporen in divers samengestelde teams

De inzet van hoger opgeleiden, waaronder recherchekundigen, in de opsporing brengt met zich mee dat onderzoeken en onderzoeksteams op een andere manier worden opgezet en samengesteld. Uit de pilots in het kader van 'Intelligent Opsporen' blijkt dat het werken in divers samengestelde teams een goede voedingsbodem vormt voor de synergie tussen de verschillende kwaliteiten binnen (en buiten) de opsporing.

Deze pilots moeten hun voortzetting krijgen in een programma van 'action learning', waarin de verworvenheden uit de pilots worden verbreed naar andere korpsen en nieuwe interdisciplinaire samenwerkingsverbanden.

III. Opleiden en certificeren

Het investeren in persoonlijke kwaliteit van de politiemedewerkers en leidinggevendenden moet worden voortgezet. Waarbij wel een verandering moet plaatsvinden van eenmalig opleiden naar permanent leren, gericht op het onderhouden van bestaande en verwerven van nieuwe competenties.

IV. Burgerparticipatie

Een ontwikkeling die niet meer te stoppen lijkt, is de behoefte van burgers om invloed uit te oefenen op de veiligheid in de eigen leefomgeving. Als succesvol voorbeeld kan Burgernet worden genoemd. Ook binnen de opsporing zal gezocht gaan worden naar effectieve strategieën.

Onder regie van de Board Opsporing wordt nu gewerkt aan de ontwikkeling van een toekomstscenario voor de opsporing. De hierboven beschreven ontwikkelingsrichtingen worden hierin betrokken.

2.2 Conclusies

Op basis van alle bevindingen in deze rapportage, zoals hiervoor samengevat, is de conclusie dat beoogde resultaten en (sub)doelen van PVO voor het grootste deel behaald zijn.

Resultaten

Door de 26 politiekorpsen is een grote prestatie geleverd, omdat zij gedurende de programmaperiode van vier jaar als resultaat het overgrote deel van de in totaal 194 PVO-maatregelen, producten en processen nagenoeg volledig hebben geïmplementeerd (zie matrix in bijlage I). Hieronder bevinden zich fundamentele verbeteringen zoals de forensische intake en de inzet van familierechercheurs, professioneel verhoorders en tegensprekers.

Een tweetal korpsen, dat nog niet het gewenste niveau heeft bereikt, heeft een actieplan opgesteld gericht op het alsnog halen van de resultaten in 2010. Met gebruikmaking van de matrix wordt de voortgang van de afhandeling en implementatie van de producten continu gevolgd. De nog niet bereikte resultaten worden door het Centrum Versterking Opsporing vanaf 2010 gevolgd en in de korpsen gemonitord.

Enkele specifieke onderwerpen zijn veelomvattend en ingrijpend waardoor de realisatie doorloopt tot 2012. Zo worden de opleidingen van de rechemedewerkers voor de VKL en VKU consequent voortgezet met de verwachting dat deze opleidingsresultaten eind 2012 zijn behaald. Ook als het gaat om de aanstelling en inzet van HBO'ers en van de forensisch assistenten wordt vastgehouden aan het bereiken van het resultaat om respectievelijk 1.300 HBO'ers en 500 forensisch assistenten aan te stellen. De beoogde resultaten staan echter wel onder druk vanwege de onzekerheid in de korpsen over financiële situatie van de politie en de consequenties daarvan voor de formatie. Dit heeft tot gevolg dat korpsen terughoudender worden bij de aanstelling van nieuw personeel.

Met betrekking tot de toepassing van de FT-normen is gebleken dat het draagvlak en de acceptatie van de FT-normen in de korpsen sterk is toegenomen. Knelpunten hebben vooral betrekking op het wennen aan het administratieve proces.

Ook ten aanzien van de landelijke trajecten is het beeld positief. De Politieacademie heeft in het kader van PVO in de periode van 2006 tot 2010 grote inspanningen geleverd; het aanbod van bestaande producten en een aantal nieuwe producten is geïntensiveerd. Dit op het terrein van werving/selectie, onderwijs, examinering, kennis en informatie.

Gelijk aan de afgelopen jaren garandeert de Politieacademie dat ook in de komende jaren alle gevraagde opleidingen tijdig geleverd worden. In dat opzicht wordt de Politieacademie gezien als een belangrijke en volwaardige samenwerkingspartner van de politiekorpsen.

De LDM heeft zich binnen de Politieacademie ontwikkeld tot een volwassen en gerespecteerde dienstverlening. Dit geldt binnen de forensische opsporing eveneens voor de samenwerking in het kader van het LTFO. De samenwerking in de forensische opsporing heeft op bovenregionaal niveau gestalte gekregen in de FSO's met een doorontwikkeling naar BFSC's, die tevens merkbaar hebben geleid tot verbetering van de samenwerking met het NFI en het OM. De kwaliteit en de informatievoorziening in het forensisch domein heeft met LSV een goede impuls gekregen. Deze

ontwikkeling vindt de komende jaren een voortzetting in het programma FO en resulteert in een samenhangende basisvoorziening op informatiegebied.

AVR wordt in de zomer van 2010 afgerond en in gebruik genomen. Het experiment met de aanwezigheid van de raadsman bij het eerste politieverhoor is afgerond. De resultaten hiervan zullen, samen met de ervaringen met AVR en de maatregelen als gevolg van het Salduz-arrest ongetwijfeld leiden tot effectief beleid ten aanzien van de rol van de raadsman bij politieverhoren.

Doelen

Om het bereiken van de PVO-hoofdoelen inzichtelijk te maken, zijn deze meer geconcretiseerd en vertaald naar een viertal beter te bevragen subdoelen. De korpsen hebben hierop uitgebreid geantwoord vanuit hun ervaring binnen de opsporing en vanuit de resultaten die zij inmiddels hebben gehaald met het implementeren van de 194 PVO-maatregelen, zoals omschreven in hoofdstuk 4. Daarnaast zijn deze opvattingen en beelden van de korpsen over het bereiken van de subdoelen aangevuld met de kennis en ervaring die in het landelijk Programmabureau beschikbaar zijn gekomen na 3,5 jaar ondersteuning bij de implementatie van PVO in de korpsen.

De conclusie die vervolgens mag worden getrokken is dat de in het kader van PVO gestelde subdoelen in alle korpsen veelal in hoge mate bereikt zijn en dat de genomen PVO-maatregelen daaraan een belangrijke bijdrage hebben geleverd.

In zes tot tien steeds variërende korpsen is de beleving dat de subdoelen niet altijd in hoge mate maar soms nog in enige mate zijn gerealiseerd. Dit kan worden veroorzaakt doordat nog niet alle resultaten zijn bereikt en dat de beleving van het doelbereik per definitie na-ijlt op het bereiken van resultaat.

In de korpsen is het voorkomen van tunnelvisie in hoge mate bereikt. Het bewustzijn in de korpsen van het belang van het voorkomen van tunnelvisie is groot. De houding van de leiding en recherchemedewerkers is open en het hypothese- en scenariodenken in de opsporingsteams is volop in ontwikkeling. Ook is het lerend vermogen verder toegenomen. Dit blijkt onder andere uit het feit dat de TGO-reflecties door de korpsen goed worden ontvangen en dat men zeer open staat voor kritiek en voor aangereikte leerpunten.

Meer transparant en integer werken is binnen de opsporing, vooral binnen de organisatie van de TGO's, merkbaar gerealiseerd.

De professionaliteit binnen de opsporing, vooral binnen de TGO's, is merkbaar vergroot met op deelterreinen een spin-off effect in de breedte van de opsporingsorganisatie. Er wordt gewerkt vanuit een nieuwe structuur met een strikte rol- en taakverdeling binnen de leiding en conform nieuwe standaarden. De leidinggevende en uitvoerende recherchemedewerkers zijn steeds beter opgeleid en gecertificeerd, waardoor men ook beter is toegerust voor het researchevak. Op langere termijn zet dit ook nog door.

De versterking van de forensische opsporing is - mede dankzij de genomen maatregelen in het kader van PVO - in hoge mate gerealiseerd. De inbreng van de forensische coördinator in de VKL in een TGO wordt gezien als een sterke impuls en doorbraak omdat de FO daardoor meer 'partner' is geworden binnen de (tactische) opsporing dan 'leverancier', zoals voorheen veel meer het geval was. Het belang van de FO wordt in toenemende mate onderkend en heeft dan ook een enorme impuls gekregen. Het besef van de mogelijkheden van FO is, ondanks de reeds behaalde resultaten, zodanig toegenomen dat is besloten tot het starten van een Programma FO (zie hoofdstuk 8).

Uit de in 2009 uitgevoerde procesaudit^[Procesaudit2009] bleek al dat de samenwerking tussen de ketenpartners (OM en het NFI) merkbaar is verbeterd. Deze conclusie wordt in deze eindaudit bevestigd.

De korpsen zijn van de implementatie inmiddels overgegaan naar de borging van de bereikte kwaliteit, onder andere door kwaliteitsbureaus in te richten en/of medewerkers hiervoor mede verantwoordelijk te laten zijn. Evalueren en leren zijn daarbij belangrijke aspecten. Met het halen van de opleidingsresultaten in de periode van 2010 tot 2012 wordt een laatste slag gemaakt in het vergroten van de professionaliteit.

Met het bereiken van de subdoelen voorkomen van tunnelvisie, meer transparant en integer werken, versterken van de opsporing en versterken van de forensische opsporing is direct een belangrijke

bijdrage geleverd aan de hoofddoelen a, b, c en d: de versterking van de kwaliteit en professionaliteit, het voorkomen van herhaling van de fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord, een betere samenwerking in de keten en verbetering van het vertrouwen in politie en OM op het gebied van complexe opsporingsonderzoeken.

Doorontwikkeling

De versterking van de opsporing, en daarmee de professionalisering, is volop in beweging en heeft toekomst. Op de door PVO neergelegde fundamenten wordt doorgebouwd. De professionalisering rondom de TGO's wordt verbreed naar andere onderzoeken, de werkwijze van en in divers samengestelde teams wordt verder uitgebouwd en de investeringen in kwaliteit door middel van opleiding en certificering worden voortgezet.

Vanuit PVO is er sprake van een groot aantal resultaten, gericht op de korte termijn, die reeds zijn behaald, zoals werkwijzen, structuren en verantwoordelijkheden. Maar daarnaast is er ook sprake van resultaten die op langere termijn worden gehaald, zoals het opleiden van recherchemedewerkers, het binnen de opsporing aanstellen en inzetten van HBO-ers, het netwerkend werken en het bereiken van kwaliteit in de breedte binnen de tactische en forensische opsporing. Met de inrichting van het Centrum Versterking Opsporing is een plek gecreëerd waar de nog af te ronden PVO-activiteiten zijn belegd en waar de afgeronde producten zijn geborgd. Het CVO blijft tevens de monitoring uitvoeren op lopende activiteiten, zoals het bereiken van de opleidingsresultaten voor VKL- en VKU-medewerkers, de instroom van hoger opgeleiden in de opsporing en de aanstelling van forensisch assistenten.

Met de inrichting van het CVO worden tevens de ontwikkelingen, die in de (nabije) toekomst binnen de opsporing gaan plaatsvinden, gefaciliteerd.

Rol Programmabureau

Terugkijkend mag worden geconcludeerd dat het proces van de implementatie van de maatregelen van PVO, naast de grote inzet van de politiekorpsen, mede succesvol is geweest door de rol en activiteiten van het landelijke Programmabureau Versterking Opsporing dat door de Raad van Hoofdcommissarissen is ingesteld (van 2006 tot 2010). Door het Programmabureau is actief gestuurd op korpsleidingen, op proceseigenaren opsporing en op korpsprojectleiders. Op deze niveaus pleegde het Programmabureau gedurende de gehele looptijd van PVO op een succesvolle wijze interventies om de implementatie en de borging van de PVO-maatregelen te regisseren en daarin continu ondersteuning te bieden. Ook het zeer frequent monitoren en auditen van de voortgang van bepaalde cruciale PVO-maatregelen, zowel op landelijk niveau als binnen de korpsen, is hierbij een belangrijke activiteit gebleken. Het gehele traject is door het Programmabureau continu ondersteund met diverse vormen van interne en externe communicatie. De korpsen hebben in twee onderzoeken naar de effectiviteit van het programmabureau^{[PB2007][PB2009]} deze ondersteuning als goed tot zeer goed gekwalificeerd.

Eindconclusie

Gelet op het feit dat het overgrote deel van de 194 maatregelen, producten en processen is geïmplementeerd en het feit dat de subdoelen van het PVO veelal al in hoge mate zijn bereikt, mag als afgeleide worden geconcludeerd dat dit in belangrijke mate ook geldt voor de hoofddoelen:

- Er is een stevige kwaliteitsimpuls in de opsporing en vervolging bereikt en de kwaliteit en professionaliteit zijn merkbaar versterkt teneinde de criminaliteit daadkrachtig en effectief te kunnen bestrijden. Tevens is bereikt dat deze beweging de komende jaren nog verder wordt doorgezet. De impuls was overwegend gericht op de TGO-omgeving en de uitdaging ligt vanaf nu in de verbreding naar de andere vormen van opsporingsonderzoek.
- Door de aandacht voor tunnelvisie, transparantie, professionaliteit en forensische opsporing is de kans op herhaling van fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord aanzienlijk afgenomen.
- De samenwerking tussen de ketenpartners, het OM en het NFI, is aantoonbaar verbeterd. Dit bleek al uit de in 2009 uitgevoerde ketenaudit, maar ook in deze eindaudit is dit bevestigd.
- En met het halen van deze hoofddoelen mag er vanuit worden gegaan dat ook het vertrouwen van de maatschappij, van de burger, van de rechterlijke macht en van het OM in de politie (als een betrouwbare opsporingsorganisatie) is toegenomen. Dit ondanks het feit dat er geen aantoonbare een-op-een relatie bestaat tussen de bereikte doelen en resultaten van PVO en het (terugwinnen van het) vertrouwen in de opsporing.

Het geheel overziende is de eindconclusie dat met de implementatie van alle PVO-maatregelen de politiekorpsen het programma zodanig hebben uitgevoerd dat er in hoge mate is voldaan aan datgene wat er over de resultaten en doelen afgesproken is.

3 PVO in historisch perspectief

Aanleiding tot het Programma Versterking Opsporing

Op 22 juni 2000 vindt in het Beatrixpark in Schiedam een moord plaats op een meisje en raakt een jongen zwaar gewond. Hij wordt door omstanders aangetroffen met een schoen om zijn nek gebonden en vraagt hen om hulp. Een van de omstanders, Kees B., wordt uiteindelijk op 5 september 2000 aangehouden voor deze zaak. In de reeks van verhoren bekent Kees B. in twee gevallen dat hij de feiten heeft gepleegd. Kees B. wordt op respectievelijk 29 mei 2001 door de Rechtbank te Rotterdam en op 8 maart 2002 door het Gerechtshof te Den Haag veroordeeld. In augustus 2004 bekent een verdachte Wik H. dat hij degene is die in 2000 de moord op het meisje in het Beatrixpark in Schiedam heeft gepleegd. Uit verder onderzoek blijkt dat er belastend bewijsmateriaal is voor deze bekentenis. Al vrij snel daarna wordt de detentie van Kees B. geschorst en later blijkt dat er duidelijk sprake is van een gerechtelijke dwaling.

Naar aanleiding van deze ontwikkelingen wordt in opdracht van het College van Procureurs Generaal en onder leiding van mr. F. Postumus de evaluatie van de 'Schiedammer Parkmoord' plaats. Op 13 september 2005 maakt hij zijn evaluatierapport^[Postumus 2005] openbaar waaruit naar voren komt dat binnen de gehele opsporingsketen fouten zijn gemaakt die uiteindelijk tot deze gerechtelijke dwaling konden leiden. De urgentie tot het nemen van maatregelen is evident.

Programma Versterking Opsporing en Vervolging (PVOV)

Naar aanleiding van de evaluatie van Postumus en gezien de geschokte rechtsorde en vertrouwen van de maatschappij in zowel politie als justitie geeft de Minister van Justitie in 2005 opdracht aan zowel politie als justitie om binnen enkele maanden met verbetervoorstellen te komen. Op 4 november 2005 is het rapport Programma Versterking Opsporing en Vervolging, dat door Politie, OM en het NFI is opgesteld, gereed^[PVO 2005]. Hierin wordt een groot aantal maatregelen voorgesteld om bij alle drie de organisaties tot verbeteringen in de opsporing te komen. Het beeld dat de rechtstaat niet kan functioneren zonder vertrouwen in de kwaliteit van de opsporing en vervolging is leidraad. Vanuit een gedeelde visie hebben politie en het OM ambities geformuleerd, gericht op het bereiken van een kwaliteitsimpuls in de opsporing en vervolging, het zoveel mogelijk voorkomen van een herhaling van fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord, het bereiken van een betere samenwerking in de keten en verbetering van het vertrouwen in politie en Openbaar Ministerie.

De ambities zijn vervolgens verder uitgewerkt door negen multidisciplinaire werkgroepen (clusters), namelijk:

- Gezag over de opsporing;
- Tegenspraak en review;
- Team Grootschalige Opsporing;
- Forensische opsporing;
- Audiovisuele en auditieve registratie van verhoren;
- Competenties – opleidingen – certificering;
- Overdracht en samenhang 1e en 2e lijn vervolging;
- Deskundigenpool;
- ICT.

Alle voorgestelde maatregelen die daaruit voortvloeien worden door de Minister overgenomen.

Programma Versterking Opsporing (PVO)

Om de implementatie van de maatregelen van PVO, die in 2006 in de korpsen wordt ingezet, te ondersteunen start in 2006 bij de politie het door de Raad van Hoofddoelcommissarissen ingestelde landelijke Programmabureau Versterking Opsporing.

Door het Programmabureau wordt actief gestuurd op het niveau van korpsleiding, op het niveau van de proceseigenaren opsporing en op het niveau van de korpsprojectleiders. Op deze niveaus pleegt het Programmabureau gedurende de gehele looptijd van PVO interventie om de implementatie en de borging van de PVO-maatregelen te regisseren en daarin continu ondersteuning te bieden. In eerste instantie wordt ondersteuning geboden bij het ontwikkelen en beschrijven van alle door de politiekorpsen te nemen maatregelen en het concretiseren van de daarbij behorende ondersteuning en monitoring. Daarna gaat vanaf oktober 2006 de feitelijke ondersteuning aan de korpsen van start met de introductie van accountmanagers, die de verbinding aanbrengen tussen de landelijk bepaalde maatregelen en de uitwerking daarvan in de korpsen. Ook het in de periode van 2006 tot en met 2009

zeer frequent monitoren en auditen van de voortgang van bepaalde cruciale PVO-maatregelen, zowel op landelijk niveau als binnen de korpsen, is een belangrijke activiteit van het Programmabureau. Het gehele traject wordt door het Programmabureau continu ondersteund met diverse vormen van interne en externe communicatie.

De korpsen hebben in een tweetal onderzoeken^{[PB2007][PB2009]} de effectiviteit en de kwaliteit van de ondersteuning van het programmabureau als goed tot zeer goed gekwalificeerd.

Beëindiging PVO

Op 1 januari 2010 is het Programma Versterking Opsporing formeel geëindigd en is het overgrote deel van de maatregelen in het kader van PVO in de korpsen geïmplementeerd. Een aantal zaken loopt nog wel door. Dit betreft zaken zoals de opleidingen in de korpsen van rechercheurs en leidinggevenden (VKL- en VKU-leden binnen TGO's), de borging van PVO en een aantal landelijke verandertrajecten.

4 De bereikte resultaten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het grote aantal resultaten dat in het kader van PVO is behaald; PVO richtte zich op de implementatie van in totaal 194 PVO-maatregelen en activiteiten. In eerdere rapportages is hier uitgebreid over gerapporteerd. Om die reden wordt in dit hoofdstuk volstaan met een korte samenvatting. Daarnaast wordt ingegaan op enkele specifieke onderwerpen, omdat de realisatie daarvan doorloopt tot 2012 en omdat ze veelomvattend en het meest ingrijpend zijn.

Dit betreft:

- De opleiding van de VKU- en VKL-leden;
- De aanstelling en inzet van HBO-ers;
- De aanstelling en inzet van forensisch assistenten;
- De toepassing van de FT-normen;

Paragraaf 4.6 sluit af met de conclusies.

4.1 Implementatie van 194 maatregelen

PVO kent in totaal 194 maatregelen, producten en processen, die door de politiekorpsen in een periode van slechts 3,5 jaar moesten worden geïmplementeerd. Deze 194 resultaten variëren sterk van karakter en inhoud. Het gaat om het implementeren van eenvoudige formulieren tot en met het opleiden van recherchemedewerkers en de (verdere) uitwerking en implementatie van kwaliteitseisen en werkprocessen. Het totaaloverzicht hiervan is door het landelijk Programmabureau weergegeven in een matrix, die als bijlage I bij dit rapport is gevoegd. In de matrix zijn zowel de reeds bereikte als de nog niet bereikte resultaten weergegeven.

Wat direct opvalt is dat er door de 26 politiekorpsen een grote prestatie is geleverd. Dit omdat het overgrote deel van het totaal aantal te behalen resultaten inmiddels is bereikt. Dit betreft de implementatie van een groot scala aan typen maatregelen, variërend van 'eenvoudige' implementaties van te gebruiken standaardformulieren tot fundamentele verbeteringen zoals de forensische intake en de inzet van familierechercheurs, professioneel verhoorders en tegensprekers.

Een tweetal korpsen, dat nog niet het gewenste niveau heeft bereikt, zal naar verwachting in 2010 de resultaten halen. Beide korpsen hebben hiertoe een actieplan opgesteld en gepresenteerd.

Met gebruikmaking van de matrix werd en wordt de voortgang van de afhandeling en implementatie van de producten continu gevolgd. Een deel van de niet bereikte resultaten vanwege andere inzichten is komen te vervallen of is vervangen door andere maatregelen. Een ander deel van de niet bereikte maatregelen bevindt zich nog in de uitvoeringsfase, zoals bijvoorbeeld de opleidingen. Dit deel wordt door het Centrum Versterking Opsporing vanaf 2010 vastgehouden en gemonitord.

4.2 De opleiding van de VKU- en VKL-leden

Met de minister van BZK is afgesproken dat voor het opleiden van de VKU- en VKL-leden de termijn geldt dat in 2012 al deze medewerkers zijn opgeleid. De Vaste Kern Uitvoerenden (VKU-leden) en de Vaste Kern Leidinggevendenden (VKL-leden) zijn de medewerkers die in de korpsen zijn aangewezen om ingezet te worden in de Teams Grootschalige Opsporing. In het kader van PVO zijn aan hen opleidingseisen gesteld.

In 2008 heeft door het landelijk Programmabureau PVO naar de aantallen opgeleide VKU- en VKL-leden een uitgebreide inventarisatie plaatsgevonden, waarover op 14 mei 2009 aan de minister is gerapporteerd. De uitkomst daarvan was dat een belangrijk deel van de VKU-leden was opgeleid en dat korpsen daarmee goed op schema lagen. Van de VKL-leden bleek een relatief minder groot deel te zijn opgeleid, maar was het opleiden van deze medewerkers al wel structureel in gang gezet met de verwachting dat daardoor het grootste deel van deze medewerkers in 2012 zou zijn opgeleid.

In deze eindaudit heeft geen nieuwe tussentijdse meting van de opleiding van alle VKU- en VKL-leden plaatsgevonden. Wel heeft tot op heden over de voortgang van deze opleidingen periodiek overleg plaatsgevonden tussen het landelijk Programmabureau PVO en de Politieacademie, waaruit is gebleken dat de korpsen het opleiden van de recherchemedewerkers consequent voortzetten.

Het Centrum Versterking Opsporing zal het behalen van de resultaten van de korpsen op dit gebied vasthouden en blijven monitoren. In 2011 vindt de volgende monitor plaats.

4.3 De aanstelling en inzet van HBO-ers

Ter implementatie van de maatregelen van het Programma Versterking Opsporing is een belangrijk beoogd resultaat dat op 31 december 2012 in de politiekorpsen in totaal 20% HBO-ers in de uitvoering van de opsporing werkzaam zijn.

Dit percentage HBO-ers betreft landelijk – verdeeld over alle korpsen – een totaal aantal van 1.300 recherchemedewerkers. Hierbij is in de Raad van Korpschefs i.o. (RKC i.o.) afgesproken dat er wordt gestreefd naar een verhouding van 70% - 30% als het gaat om het aantal zijinstromers (nieuwkomers van buiten de politie) en doorstromers (politiemedewerkers met veel recherche-ervaring). Dit komt neer op 910 zijinstromers en 390 doorstromers, die in 2012 de opleiding recherchekundige zijn gestart. Ook medewerkers die de bacheloropleiding PK5 - al dan niet met afstudeerrichting recherche - hebben gevolgd en al geruime tijd werkzaam zijn in de uitvoering van de opsporing worden hiertoe gerekend.

In juni 2009 is door het Programmabureau in alle politiekorpsen een eerste kwantitatieve inventarisatie gehouden, in augustus 2009 aangevuld met een kwalitatieve inventarisatie gericht op de effecten en de eerste ervaringen met de inzet van recherchekundigen. Vervolgens heeft in januari/februari 2010 een update van de kwantitatieve inventarisatie plaatsgevonden.

Hiermee is inzicht verkregen in de stand van zaken van de instroom van recherchekundigen in de uitvoering van de opsporing, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen zijinstromers en doorstromers.

Uitkomsten van de kwantitatieve inventarisatie:

1. De huidige ambitie die de korpsen aangeven (maart 2010) is dat zij streven naar de aanstelling van in totaal 1.222 recherchekundigen, verdeeld in 795 zijinstromers en 427 doorstromers. De ambitie ligt daarmee iets lager dan het beoogde resultaat van 1.300 recherchekundigen.
2. Op peildatum maart 2010 zijn er - ten behoeve van de uitvoering in de opsporing - in totaal 707 recherchekundigen aangesteld; 428 zijinstromers (waarvan 340 in opleiding) en 279 doorstromers (waarvan 208 in opleiding).
3. De ervaring in de korpsen is dat het merendeel van de opgeleide zij- en doorstromers in de opsporing werkzaam blijft. Korpsen geven aan dat de uitstroom minimaal is (minder dan 5%, peildatum juni 2009). In die gevallen waarin wel sprake van uitstroom is, betreft dit veelal uitstroom naar een andere functie binnen de politie of bij de ketenpartners (w.o. BOD'en, politieacademie).

Op basis van vorenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat het aantal van 1.300 recherchekundigen in 2012 kan worden bereikt als de ambities van meerdere korpsen iets naar boven worden bijgesteld én de opleidingscapaciteit van de Politieacademie volledig wordt benut, of als ook andere hoger opgeleiden dan de recherchekundigen in de uitvoering van de opsporing worden meegeteld.

Een van de belangrijkste redenen van korpsen om de ambitie naar beneden bij te stellen betreft de financiële situatie van de politie: de bezuinigingen en de onbalans tussen de normkosten en formatie brengen korpsen er toe om de korpsformatie in te krimpen. Een aantal korpsen stelt daarom de werving van zijinstromers uit (peildatum maart 2010). Daarnaast is de afgelopen tijd het beeld ontstaan dat het merendeel van de korpsen aarzelt om zijinstromers aan te stellen en bij de Politieacademie aan te melden. De vacatures voor recherchekundige doorstromers worden door de korpsen echter wel ingevuld en soms zelfs uitgebreid.

Een andere reden waarom de uiteindelijke realisatie van de 20% doelstelling (1.300 HBO-ers) wordt bemoeilijkt is dat een klein aantal korpsen achterloopt in de realisatie van hun eigen planning. Dit doordat bij de werving en selectie van zijinstromers blijkt dat kandidaten voor een aantal korpsen minder opteren dan voor andere politiekorpsen.

Uit de inventarisatie en opgave van korpsen blijkt tevens dat een beperkt aantal korpsen, met name vanwege het genoemde tegenvallende aanbod van kandidaten bij de werving en selectie en vanwege de onzekerheid over de formatie, moeilijk kan voldoen aan de afgesproken 70/30 verhouding tussen zijinstromers en doorstromers. Om toch het eindresultaat in afgesproken aantallen te halen richten zij zich een 50/50 verhouding. De landelijke verhouding tendeert hierdoor meer naar 60/40 dan naar 70/30.

Het is hierbij van belang om te benadrukken dat, ondanks alle tegenvallers, de politie vasthoudt aan het te behalen resultaat van 1.300 hoger opgeleiden in de uitvoering van de opsporing.

Uitkomsten van de kwalitatieve inventarisatie:

Het beeld in de korpsen over de meerwaarde van de aanstelling en inzet van de HBO-ers is overwegend positief. Korpsen geven expliciet aan dat er al een toegevoegde waarde zichtbaar is voor het vakmanschap binnen de opsporing. Het doel van slimmer en sneller rechercheren krijgt geleidelijk inhoud. Duidelijk is ook dat de recherchekundigen binnen hun eigen netwerk zelf hun behoefte invullen aan uitwisseling van kennis en ervaring. Dit heeft een positieve uitstraling op de gehele opsporingsorganisatie.

Vooraf ten aanzien van de aspecten flexibiliteit en innovatief werken lijken de verwachtingen te worden waargemaakt. De acceptatie van de recherchekundigen wordt als goed gekarakteriseerd en de aanvankelijke weerstand in korpsen transformeert snel in bereidheid tot samenwerken.

In 2009 hebben in het kader van het traject Netwerkend Werken en Intelligent Opsporen^[Roobeek 2009] in vier korpsen pilots met recherchekundigen plaatsgevonden. De ervaringen in deze pilots met recherchekundigen bleken eveneens positief. De toegepaste nieuwe wijze van aansturing en samenwerking paste goed bij hun professionaliteit en omgekeerd pasten hun persoonlijke kwaliteiten goed binnen het team.

Afsluitend mag worden geconcludeerd dat ten aanzien van de bijdrage van de recherchekundigen aan een kwalitatief betere opsporing een optimistisch beeld ontstaat.

De ervaringen met de hoger opgeleiden en het behalen van het beoogd resultaat van 1.300 HBO-ers binnen de uitvoering van de opsporing wordt vanaf 2010 tot 2012 vastgehouden en gemonitord door het Centrum Versterking Opsporing.

4.4 De aanstelling en inzet van forensisch assistenten

Om de criminaliteit terug te dringen en het ophelderingspercentage te verhogen, is - door de Minister van BZK - voor de politiekorpsen geld beschikbaar gesteld om in de periode van 2006 tot eind 2011 in totaal 500 forensisch assistenten aan te stellen. Van deze 500 assistenten worden er 50 aangesteld bij de Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO) en de dienst IPOL van het KLPD voor het geautomatiseerde vingerafdrukkensysteem Havank. De overige 450 forensisch assistenten dienen in de korpsen werkzaam te zijn, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de (405) frontoffice- en (45) backoffice-medewerkers.

Met de inzet van de 500 forensisch assistenten wordt de Forensische Opsporing versterkt en geprofessionaliseerd. De aanstelling en de inzet van deze extra medewerkers is gericht op het daadwerkelijk en veelvuldig uitvoeren van sporenonderzoek met als resultaat om uiteindelijk 100% van alle standaard-PD's te bezoeken; sporenonderzoek voornamelijk bij inbraken in woningen, in bedrijven en in auto's.

Aantallen

Terwijl uit een eerste audit in januari 2008 bleek dat er in de politiekorpsen in totaal al 112 forensisch assistenten werkzaam waren, blijkt uit de eindaudit dat dit aantal inmiddels bestaat uit 282 assistenten (maart 2010). Met nog twee jaar te gaan liggen de korpsen hiermee goed op koers om eind 2011 als eindresultaat in totaal 500 fte in dienst te hebben.

Ambitie

De som van de door de regiokorpsen opgegeven ambitie is dat zij eind 2011 in totaal 419 forensisch assistenten willen hebben aangesteld. Daarmee ligt de ambitie iets lager dan het landelijke beoogde resultaat van 450 medewerkers in de regiokorpsen. Het is korpsen bekend dat een evenredig deel van de aan de korpsen verstrekte budgetten (doeluitkering) door BZK wordt ingehouden indien het volledige aantal assistenten door de korpsen niet wordt aangesteld.

Taakuitvoering

Het overgrote deel van de korpsen heeft in 2009 in een audit aangegeven dat de forensisch assistenten als hoofdtaak, conform de inhoud van het PVO, worden ingezet voor het veiligstellen van DNA- en dacty-sporen. Dit betreft voornamelijk inzet bij inbraken in woningen, in bedrijven en in auto's, maar ook inzet op andere standaard-PD's. Daarnaast geven korpsen aan dat de assistenten naast hun hoofdtaak ook andere werkzaamheden uitvoeren, zoals assistentieverlening op de zogenaamde maatwerk- en maatwerk+ PD's, het verrichten van andersoortig sporenonderzoek, administratieve ondersteuning, sporenbeheer en fotografie.

De administratieve verwerking van sporen lijkt een zeer aanzienlijk deel van de capaciteit van de forensisch assistenten te vragen.

Als resultaat geven de meeste korpsen aan dat het aantal bezochte standaard-PD's toeneemt; in totaal wordt rond de 75% van de PD's bezocht (2009). De korpsen geven ook als resultaat aan dat het aantal in beslag genomen sporen met 30% tot 40% is toegenomen.

Als het gaat om de ambitie om met de forensisch assistenten 100% van de standaard PD's te bezoeken en op sporen te onderzoeken blijkt het merendeel van de korpsen dit beleid te onderschrijven. De korpsen verwachten dit resultaat in 2011 dan wel uiterlijk in 2012/2013 te bereiken. Een beperkt aantal korpsen focust zich in plaats van op alle standaard PD's alleen op de kansrijke PD's: de PD's waarbij verwacht mag worden dat bruikbare sporen kunnen worden gevonden.

Als het gaat om de aanstelling en inzet van de 500 forensisch assistenten worden de nog te behalen (eind)resultaten vanaf 2010 vastgehouden en gemonitord door het Centrum Versterking Opsporing. Onderdeel hiervan is een medio 2010 uit te voeren tussentijds onderzoek naar de werkzaamheden van de forensisch assistenten en de naar de opbrengsten van de inzet van deze medewerkers (aantal onderzochte PD's, aantal sporen en wijze van verwerking van de sporen).

4.5 Toepassing van FT-normen

Sinds 1 januari 2008 gelden voor alle politiekorpsen zeven nieuwe forensisch-technische normen (FT-normen). De FT-normen maken deel uit van de verbetermaatregelen uit het programma Versterking Opsporing en Vervolgning. Het zijn hulpmiddelen waarmee in de praktijk een hoge kwaliteit en efficiency wordt bewerkstelligd bij het opsporen en veiligstellen van zeer uiteenlopende sporen. Met de nieuwe normen is vastgelegd hoe op een maatwerk (+) PD/calamiteiten PD en tijdens het verpakken, vervoeren en opslaan van het stoffelijk overschot gehandeld moet worden. Het uiteindelijke doel is een verantwoorde 'chain of custody'; waar bevindt zich het spoor in de keten en welke activiteiten zijn of worden daarmee verricht.

Het betreft de navolgende normen:

- FT norm 1000.01 : Schriftelijke en fotografische registratie van stoffelijk overschot op PD
- FT-norm 1000.03 : Verpakken van een stoffelijk overschot op de plaats delict
- FT-norm 1000.04 : Vervoer in beslag genomen stoffelijk overschot voor vervolgonderzoek
- FT-norm 1000.05 : Opslag, beheer, inrichtingseisen politiemortuarium ibn stoffelijk overschot
- FT-norm 1100.01 : Fotografische registratie van letsels
- FT-norm 1100.02 : Schriftelijke registratie van letsels
- FT-norm 1200.01 : Lijkschouw door een forensische geneeskundige.

De normen gelden voor de forensisch rechercheurs, de forensisch artsen, de begrafenisondernemers en voor het personeel van mortuaria. Zij dienen zich aan de nieuwe FT-normen te houden zodra ze te maken krijgen met een stoffelijk overschot.

Zowel in 2008 als in 2009 heeft monitoring plaatsgevonden van de nieuwe FT-normen om op hoofdlijnen zicht te krijgen op de toepassing van de normen. Door middel van vragenlijsten zijn alle politiekorpsen bevraagd op de inhoudelijke toepassing van de normen en op het voldoen aan de eisen die in elke norm zijn gesteld.

Uit de monitoring in 2008 bleek dat zes van de zeven ft-normen door een relatief groot aantal korpsen nog niet conform PVO werden toegepast. Norm 1200.01 werd door veel korpsen wel toegepast. De monitoring in 2009 heeft zich daarom gericht op de inventarisatie van het gebruik van de overige zes normen. Uit die monitoring is gebleken van een veel betere toepassing van de normen en van een

betere sturing hierop. Het draagvlak en de acceptatie van de normen is sterk toegenomen. Als het gaat om de normen 1000.03, 1000.04 en 1100.02 hebben nagenoeg alle korpsen aangegeven dat deze in de politiepraktijk volledig conform de inhoud worden toegepast. Met betrekking tot drie andere normen (1000.01, 1000.05 en 1100.01) bleek dit in een aantal korpsen echter nog niet geheel het geval te zijn. De knelpunten in die korpsen hebben vooral betrekking op het wennen aan het administratieve proces.

De toepassing en verdere ontwikkeling van de FT-normen is een onderwerp dat binnen de politieorganisaties in de verdere ontwikkeling van de FO wordt meegenomen en door het Centrum Versterking Opsporing zal worden vastgehouden en gemonitord.

4.6 Conclusies

Door de 26 politiekorpsen is een grote prestatie geleverd, omdat zij gedurende de programmaperiode van vier jaar als resultaat het overgrote deel van de in totaal 194 PVO-maatregelen, producten en processen hebben geïmplementeerd (zie matrix in bijlage I). Hieronder bevinden zich fundamentele verbeteringen zoals de forensische intake en de inzet van familierechercheurs, professioneel verhoorders en tegensprekers. Een tweetal korpsen, dat nog niet het gewenste niveau heeft bereikt, heeft een actieplan opgesteld gericht op het alsnog halen van de resultaten in 2010. Met gebruikmaking van de matrix wordt de voortgang van de afhandeling en implementatie van de producten continu gevolgd. De nog niet bereikte resultaten worden door het Centrum Versterking Opsporing vanaf 2010 vastgehouden en in de korpsen gemonitord.

Enkele specifieke onderwerpen zijn veelomvattend en ingrijpend waardoor de realisatie doorloopt tot 2012. Zo worden de opleidingen van de rechemedewerkers voor de VKL en VKU consequent voortgezet met de verwachting dat deze opleidingsresultaten eind 2012 zijn behaald. Ook als het gaat om de aanstelling en inzet van HBO'ers en van de forensisch assistenten wordt vastgehouden aan het bereiken van het resultaat om respectievelijk 1.300 HBO'ers en 500 forensisch assistenten aan te stellen. De beoogde resultaten staan echter wel onder druk vanwege de onzekerheid in de korpsen over financiële situatie van de politie en de consequenties daarvan voor de formatie. Dit heeft tot gevolg dat korpsen terughoudender worden bij de aanstelling van nieuw personeel. Met betrekking tot de toepassing van de FT-normen is gebleken dat het draagvlak en de acceptatie van de FT-normen in de korpsen sterk is toegenomen. Knelpunten hebben vooral betrekking op het wennen aan het administratieve proces.

5 Verbeteren en leren tijdens de implementatie

In dit hoofdstuk is beschreven welke productevaluaties in 2009 zijn uitgevoerd en hoe de voortgang van de TGO-reflecties is verlopen. Productevaluatie en TGO-reflectie zijn de instrumenten waarmee het landelijk Programmabureau, na de implementatie in de korpsen van diverse PVO-producten en PVO-processen, sinds 2008 is gestart om zicht te krijgen en te houden op de werking daarvan en de eventuele noodzaak om aanpassingen te plegen.

5.1 Productevaluatie

Productevaluatie algemeen

Nadat het landelijk Programmabureau PVO vanaf 2006 continu in de korpsen heeft getoetst of producten in het kader van PVO zijn geïmplementeerd is halverwege de PVO-periode door het Programmabureau ook gestart met het organiseren en uitvoeren van productevaluaties. Dit zijn evaluaties die zijn gericht op de toepassing, de bruikbaarheid en de werking van PVO-producten in de opsporingspraktijk. Deze evaluaties zijn vooral gericht op het leren en verbeteren: moet de nieuwe maatregel of werkwijze worden aangepast en welke doorontwikkeling is noodzakelijk, bijvoorbeeld vanwege een veranderende omgeving die mogelijk een ander product van de politie binnen de opsporing vraagt? De evaluatie vindt veelal plaats door in politiekorpsen de experts uit de opsporingspraktijk hierover te bevragen.

Zo zijn er de afgelopen jaren productevaluaties uitgevoerd van het instrument tegenspraak, van de Landelijke Deskundigheidsmakelaar en van het LTFO. Op de productevaluatie tegenspraak is in een vorige rapportage reeds ingegaan. In paragraaf 6.1.2 wordt ingegaan op de productevaluatie van de LDM, terwijl in paragraaf 6.2.1 de resultaten van de productevaluatie LTFO zijn verwoord.

Productevaluatie TGO

In 2009 is door het landelijk Programmabureau PVO een 'productevaluatie TGO' uitgevoerd. Met deze evaluatie is onderzocht in hoeverre de maatregelen van PVO in operationele onderzoeken functioneren. Daarnaast is gekeken naar nieuwe wensen die op basis van de ervaringen in de praktijk aan het licht zijn gekomen. De evaluatie heeft zich voornamelijk gericht op het functioneren van de Vaste Kern Leidinggevend (VKL). Uit de praktijk bleek namelijk vooral ten aanzien van de inrichting van de VKL behoefte aan reflectie.

Uit de productevaluatie komt naar voren dat de TGO structuur voldoet. Sommige rollen van TGO-functionarissen moeten nog groeien, maar in algemene zin bestaat hierover tevredenheid. De nieuwe structuur bevordert een goede onderlinge afstemming en samenwerking, focus, scherpe reflectie, een duidelijke aansturing en een uniforme werkwijze. Tegelijkertijd wordt gewaarschuwd voor een te ver doorgevoerde vergadercultuur en een te strakke scheiding tussen VKL en de VKU.

In de evaluatie is aangegeven dat het raamwerk TGO vooral een beschrijving van de werkstructuur is, maar dat het proces van TGO-onderzoek onderbelicht blijft. Met name beschrijvingen van het informatieproces, van het sturingsproces en van het administratieve proces zou de basis voor het raamwerk verstevigen. Ook de taakafbakening tussen de teamleider en de OvJ, o.a. ten aanzien van de strategie, kan hierin worden aangegeven tegen de achtergrond van het begrip 'betrokken distantie'. Daarnaast is onderkend dat de zwaarte en positie van de dossiermaker niet in de pas loopt met het belang van het product dat wordt geleverd.

Vanuit de productevaluatie is in 2009 een vervolg gegeven aan de aanbeveling om het Raamwerk TGO aan te vullen met:

- Een beschrijving van het sturingsproces met daarin opgenomen de taakafbakening tussen teamleider en officier van justitie, afgezet tegen het begrip 'betrokken distantie';
- Een beschrijving van het informatieproces en de rol van de informatiecoördinator daarin;
- Een beschrijving van het administratieve proces en de rol, zwaarte en positie van de dossiermaker daarin.

Deze procesbeschrijvingen zijn eind 2009 opgeleverd en worden naar verwachting in 2010 in het besluitvormingsproces gevalideerd. Daarna worden deze aan de korpsen aangeboden.

Productevaluatie Review (en bijdrage politie aan CEAS onderzoeken)

Een review is een herbeoordeling van een opsporingsonderzoek waarin nog geen rechterlijke uitspraak is gedaan. Het reviewonderzoek is een coproductie van OM en politie en wordt uitgevoerd door medewerkers die niet eerder hebben deelgenomen aan het rechteam dat het opsporingsonderzoek in een eerder stadium heeft uitgevoerd. Het doel van de review is het vinden van nieuwe aanknopingspunten voor nader technisch en/of tactisch en/of informatief onderzoek. In zaken waar een duidelijke verdachte voorhanden is, is het doel een grondige beoordeling of er voldoende bewijs is. Bij twijfel wordt nagegaan of in voldoende mate andere onderzoeksrichtingen kunnen worden uitgesloten.

Met de evaluatie review zijn ook de politiebijdragen aan de CEAS onderzoeken meegenomen. Dit betreft onderzoeken die worden uitgevoerd op verzoek van de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken en die zijn gericht op een herbeoordeling van een opsporingsonderzoek waarin alle gerechtelijke stappen zijn doorlopen en waarbij naderhand twijfel is ontstaan. In het merendeel vindt er ondersteuning plaats door de politie onder de regie van het OM.

Er zijn sinds 2006 inmiddels twee Review-onderzoeken en vier CEAS-onderzoeken (met een bijdrage van de politie) uitgevoerd.

Uit de evaluatie is gebleken dat een review op basis van de aanwijzing en het protocol goed uitvoerbaar is. Er wordt gebruik gemaakt van gekwalificeerde medewerkers. Aandachtspunten betreffen onder andere het belang van een goede start van een onderzoek (opdrachtomschrijving), het prepareren van het voor het onderzoek ter beschikking gestelde onderzoeksdossier en het belang van een nadere oriëntatie op de rolverdeling binnen een reviewteam. Deze aandachtspunten worden bij de opstart van volgende onderzoeken meegenomen.

Dezelfde conclusies gelden voor de bijdrage van de politie aan de CEAS onderzoeken.

Voortzetting productevaluaties

Omdat de productevaluaties een belangrijke functie blijven vervullen in het leerproces binnen en de doorontwikkeling van de opsporing, wordt deze activiteit vanaf 2010 gecontinueerd door het Centrum Versterking Opsporing.

5.2 TGO-reflecties

Ontwikkeling

In het najaar van 2008 is door het landelijk Programmabureau PVO het instrument 'TGO-reflectie' ontwikkeld. Het doel van dit instrument is om individuele korpsen inzicht te geven in de mate waarin tijdens de opstart, organisatie en uitvoering van het TGO gewerkt wordt volgens de kaders die voortvloeien uit het Programma Versterking Opsporing.

Het instrument wordt, op vrijwillige basis, per korps gehanteerd zodra een TGO is opgestart. De terugkoppeling van de bevindingen vindt telkens per korps plaats zodat maatwerk wordt geleverd bij het geven van feedback over het functioneren van een TGO.

Uitvoering

De TGO-reflectie wordt uitgevoerd door in de eerste week na de start van het TGO, tijdens een werkbezoek, zoveel mogelijk bevindingen te verzamelen op basis van observatie, dossieronderzoek (o.a. afsprakenjournaal) en gesprekken op locatie. De werkbezoeken en de reflectie worden uitgevoerd door medewerkers van het landelijk programmabureau PVO.

Doelstelling en resultaten

Inmiddels zijn in totaal 34 TGO-reflecties uitgevoerd, in alle korpsen minimaal één keer. Tijdens elke eerste reflectie worden aanbevelingen gedaan en verbeterpunten genoemd. Bij de resultaten van elke tweede reflectie wordt verwacht dat de verbeterpunten zoveel mogelijk zijn gerealiseerd.

Inmiddels is uit de tweede reflecties veelal gebleken dat korpsen naar aanleiding van de eerste bezoek merkbaar hebben geïnvesteerd in de eerder geconstateerde verbeterpunten. In de tweede reflectie kan vaak weer een aanscherping worden gegeven op de bevindingen uit de eerste reflectie.

De toepassing van het instrument TGO-reflectie wordt door de korpsen als zeer positief gewaardeerd. Vanwege de gebleken waarde en waardering van de reflecties zullen deze ook in de toekomst worden gecontinueerd, georganiseerd vanuit het Centrum Versterking Opsporing. Naast concrete resultaten

en bevindingen in de korpsen is er tevens aandacht voor specifieke trends die uit de gehouden TGO-reflecties kunnen worden herkend.

5.3 Conclusies

Reeds tijdens het proces van implementatie van de afgesproken maatregelen is ook een begin gemaakt met de evaluatie. Met de productevaluaties is gekeken naar de bruikbaarheid en werking van de afspraken, terwijl door middel van de TGO-reflecties inzicht is verkregen in de mate van toepassing. Deze vorm van evalueren en reflecteren is succesvol gebleken en van grote waarde als het gaat om het leren en verbeteren van de opsporing en zal de komende jaren daarom worden voortgezet en worden geïncorporeerd in het permanente kwaliteitssysteem.

6 Landelijke verandertrajecten

Binnen het Programma Versterking Opsporing zijn, ter ondersteuning in het bereiken van de PVO-doelen en in het behalen van de resultaten door de korpsen, de volgende landelijk georganiseerde verandertrajecten uitgevoerd:

- Ontwikkeling van politieonderwijs binnen de politieacademie en van de Landelijke Deskundigheidsmakelaar;
- Ontwikkeling van elementen binnen de Forensische Opsporing;
- Ontwikkeling van de auditieve en audiovisuele registratie van verhoren;
- Pilot van de raadsman bij het politieverhoor.

In dit hoofdstuk wordt kort en bondig beschreven wat de stand van zaken van deze verandertrajecten is. Hierbij wordt op de Politieacademie en de Forensische Opsporing wat uitgebreider ingegaan vanwege de grote bijdrage die door deze trajecten aan de kwaliteit van de opsporing wordt geleverd en vanwege het gegeven dat deze trajecten momenteel (in en na 2010) nog steeds een sterke en belangrijke ontwikkeling doormaken.

6.1 De ontwikkelingen binnen de Politieacademie

In deze paragraaf worden in twee afzonderlijke subparagrafen achtereenvolgend de ontwikkelingen en resultaten van het politieonderwijs (opleidingen) en van de Landelijke Deskundigheidsmakelaar beschreven.

6.1.1 Ontwikkeling politieonderwijs

Beoogde PVO-doelen en inspanningen/resultaten van de Politieacademie:

- Het PVO heeft van de Politieacademie een grote inspanning gevraagd om de sterk stijgende vraag van de korpsen naar rechercheopleidingen uit te voeren. Daarnaast diende het bestaande politieonderwijs aangepast te worden aan het Versterkingsprogramma en was het nodig om nieuwe rechercheopleidingen te ontwikkelen.
- De Politieacademie richt zich op de periode 2006 tot 2012 om haar onderwijs- en kennisbijdrage aan het Versterkingsprogramma te realiseren. Daarnaast vervult de Politieacademie een belangrijke taak bij de werving en selectie van de nieuwe zijinstromers (HBO- en academisch niveau) voor de opleiding Leergang Recherchekundige.

De in deze paragraaf beschreven ontwikkelingen en prestaties van de Politieacademie zijn een combinatie van de bevindingen van de eindaudit 2010, van de bevindingen samengevat uit de PVO-audits van de afgelopen drie jaren, van de opgave van informatie door de Politieacademie zelf (waaronder verschillende onderwijs-overzichtstaten) en van de bevindingen zoals die van de korpsen over de Politieacademie zijn ontvangen. Daarnaast bestaat er sinds 2006 tussen het landelijk Programmabureau PVO en de Politieacademie structureel overleg over de voortgang van de ontwikkelingen en aanpassingen in het politieonderwijs die direct te maken hebben met de implementatie van het PVO. Ook de bevindingen uit dit structurele contact zijn als input voor deze eindaudit gebruikt.

HBO-opleiding van nieuw politiepersoneel in de opsporing (zijinstromers)

De opleiding Recherchekundige Master voor zijinstromers is door de Politieacademie ontwikkeld en in 2006 gereed gekomen. Vanaf de zomer 2006 is de Politieacademie voortvarend gestart met de werving en selectie van de zijinstromers. Er werd een doelgroepgerichte wervingscampagne opgezet en het selectieproces werd aangepast. Politieacademie en korpsen organiseerden gezamenlijk de uitvoering van de selectie waardoor een kortere doorlooptijd dan gebruikelijk werd gerealiseerd. Vanaf 2007 is het wervings- en selectietraject van de kandidaat-recherchekundige zijinstromers door de Politieacademie steeds verder gestroomlijnd en efficiënter ingericht, waardoor de doorlooptijd kort kon blijven. Ook werd geïnvesteerd in het streven om in korpsen de afrondende fase (passendheidsgesprek, arbeidsvoorwaarden en veiligheidsonderzoek) sneller te laten verlopen. Het resultaat tot op heden (maart 2010) is dat er reeds meer dan 400 zijinstromers met de opleiding recherchekundige zijn gestart (zie paragraaf 4.3).

HBO-opleiding recherchemedewerkers in de opsporing (doorstromers)

Parallel aan het zij-instroomtraject is vanaf 2006 in de korpsen ook gestart met het opleiden van doorstromers (zittend politiepersoneel, dat voldoet aan de gehanteerde instroomeisen). In de periode van 2006 tot maart 2010 zijn er bijna 300 doorstromers met de opleiding recherchekundige master gestart.

Ontwikkeling (recherche)opleidingen/onderwijsproducten

De Politieacademie is in 2006 gestart met de aanpassing van bestaande onderwijsproducten en met de ontwikkeling van nieuwe onderwijsproducten. Inmiddels is bereikt dat alle aan PVO-gerelateerde opleidingen binnen de lijnorganisatie van de Politieacademie nieuw zijn ontwikkeld en/of zijn geactualiseerd (PVO-proof gemaakt). Een overzicht hiervan is bij deze eindrapportage gevoegd (zie bijlage IV).

Noemenswaardig is dat de Politieacademie er naar toewerkt om de scripties en eindopdrachten zodanig te verzamelen en te verwerken dat kan worden bereikt dat de hieruit voortvloeiende kennis breder kan worden ingezet en kan worden gebruikt voor de actualisatie van de onderwijsproducten en voor kennisuitwisseling.

Door de academie zijn de opleidingsbehoeften van de korpsen, per jaar en over een langere periode tot 2011, geïnventariseerd. Dit met de ambitie om de behoeften in een meerjarenplanning zichtbaar te maken en om daar de noodzakelijke opleidingscapaciteit van de Politieacademie op af te stemmen. Begin 2007 is de meerjarenplanning en het onderwijs ontwikkelprogramma afgerond, waarbij bleek van de noodzaak van een strakke sturing van korpsen en van de Politieacademie om de gewenste opleidingsinspanningen te realiseren over een periode van 2006 tot eind 2011.

Inmiddels bestaat bij de Politieacademie een gedetailleerd overzicht van de aanvragen (en indeling/plaatsing) van korpsen voor PVO-gerelateerde opleidingen die jaarlijks zijn gevraagd, gerealiseerd en geannuleerd. Dit overzicht wordt periodiek geactualiseerd en vernieuwd.

Opleidingscapaciteit

De Politieacademie beschikt over voldoende opleidingscapaciteit om de opleidingsresultaten van het PVO binnen de gestelde termijnen te realiseren. En indien nodig kan er werving van extra docenten plaatsvinden.

Voor de Leergang Recherchekundige wordt het aantal studentenplaatsen (voor doorstromers en HBO zijinstromers) van ongeveer 320 per jaar gecontinueerd (tot eind 2012). Hiermee kan de opleidingsvraag naar 1.300 Recherchekundige masters gerealiseerd worden.

In het kader van het hanteren van een planning op korte en langere termijn kunnen korpsen intekenen voor opleidingen voor het eerstvolgende onderwijsjaar en een opleidingsprognose indienen voor de daarop komende jaren. De Politieacademie werkt er vervolgens aan om - voor de korpsen - in een betrouwbaar meerjarig onderwijsaanbod te voorzien.

Vasthouden van kwaliteitsverbeteringen

De doelen en de te behalen resultaten vanuit het PVO zijn structureel ingebed binnen de organisatie van de Politieacademie en zijn daarmee integraal onderdeel van de lijnorganisatie. Hiermee is de borging van het programma gerealiseerd.

Het vasthouden en de borging van de door PVO bereikte kwaliteitsverbeteringen vindt binnen de Politieacademie plaats door het hoofd van de School voor Recherche. Er vindt structureel overleg plaats met het Centrum Versterking Opsporing (zie paragraaf 8.1), er is sprake van participatie van de scholen in vakkringen en de resultaten van de evaluaties met studenten wordt verwerkt in de (door)ontwikkeling van het onderwijs.

Door deel te nemen aan een aantal Strategische Beleidsgroepen en expertgroepen van de politie vindt er afstemming en borging in het onderwijs plaats van de nieuwe ontwikkelingen binnen de politie.

Bijkomende effecten van PVO

Voor de Politieacademie heeft het PVO geleid tot een grote impuls voor alle rechercheopleidingen. Er is binnen de School voor Recherche sprake van een veel grotere vraag naar opleidingen op het gebied recherchekundigen, verhoor, dossiervorming en familierechercheur en op het gebied van tactisch en operationeel leidinggeven binnen de opsporing (TLL(R)- en OLL(R)-opleidingen) in de School voor Politieleiderschap. Door de Politieacademie is hierop met haar aanbod van onderwijsproducten en met de mogelijkheden van groei hierin zoveel mogelijk ingespeeld.

Samenwerking korpsen met de Politieacademie

Tussen de korpsen en de Politieacademie wordt continu samengewerkt om te komen tot kwalitatief goed onderwijs dat aansluit op de opsporingspraktijk. De samenwerking met de Politieacademie wordt met betrekking tot de PVO-opleidingen door de korpsen getypeerd als goed; is de laatste jaren duidelijk verbeterd en er is sprake van verbeterde communicatie.

De korpsen geven aan dat de Politieacademie inhoudelijk goede opleidingen verzorgt en dat er een wisselwerking is met de politiemedewerkers in het veld. De communicatie tussen de korpsen en de Politieacademie is met de komst van PVO merkbaar verbeterd. De korpsen geven aan steeds meer als 'klant' te worden gezien hetgeen in positieve zin tot uiting komt door het meer en meer proberen te voldoen aan de behoeften en wensen van de korpsen. Een goed voorbeeld hiervan is het organiseren van in-company trainingen. Ook houdt de Politieacademie goed contact met de regiokorpsen.

Naast dit beeld dat in de eindaudit door de korpsen gezamenlijk is geschetst over de Politieacademie is in de audit ook de Politieacademie gevraagd om aan te geven hoe de samenwerking met de korpsen verloopt.

Als het gaat om het geven van een beeld van de samenwerking wordt door de Politieacademie de continue samenwerking met de politiekorpsen, met de Strategische Beleidsgroepen en met de expertgroepen genoemd om te komen tot kwalitatief goed onderwijs dat aansluit op de opsporingspraktijk. Deze samenwerking heeft voor de Politieacademie merkbaar geleid tot een situatie waarin de korpsen de Politieacademie meer zijn gaan waarderen. Dit terwijl de situatie nog steeds bestaat dat de verwachting van korpsen is dat de Politieacademie iedere (opleidings)vraag op ieder gewenst moment zou moeten (kunnen) honoreren. Deze verwachtingen zijn door de academie bewuster en meer gemanaged. Hierdoor is bereikt dat op dit gebied – na goed overleg – reeds meer commitment bestaat over de onderlinge verwachtingen en te leveren prestaties. Het is nog wel een spanningsveld.

Samenvattend beeld

De Politieacademie heeft in het kader van PVO -in de periode van 2006 tot 2010 grote inspanningen geleverd; het aanbod van bestaande producten en een aantal nieuwe producten is geïntensiveerd. Dit op het terrein van werving/selectie, onderwijs, examinering, kennis en informatie.

Gelijk aan de afgelopen jaren garandeert de Politieacademie dat ook in de komende jaren alle gevraagde opleidingen tijdig geleverd worden. In dat opzicht wordt de Politieacademie gezien als een belangrijke en volwaardige samenwerkingspartner van de politiekorpsen.

6.1.2 Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM)

Beoogde PVO-doelen en inspanningen/resultaten van de LDM:

Het PVO vraagt aandacht voor het op juiste wijze inzetten van betrouwbare deskundigen in rechercheonderzoeken. In dat kader dient er een voorziening LDM te worden georganiseerd en ingericht, waarvan de politiekorpsen gebruik kunnen maken en waarop een beroep kan worden gedaan voor de inzet van deskundigen tijdens (complexe) opsporingsonderzoeken.

Als doelstellingen zijn in het PVO genoemd: de ontwikkeling van LDM als voorziening bij de politieacademie en LDM als dienst ten behoeve van ondersteuning in expertise aan (grootschalige) opsporingsonderzoeken.

Organisatie

De LDM is in 2005 gestart en in 2006 ingericht en ingebed binnen de organisatie van de Politieacademie. De LDM heeft als doel het bemiddelen van door een assessment panel getoetste deskundigen ten behoeve van (grootschalig) rechercheonderzoek (TGO).

Functionaliteit

Via de LDM doen de onderzoeksleiders van (TGO-)opsporingsteams een beroep op de ondersteuning en inzet van (inter)nationale deskundigen van buiten de politie, zowel wetenschappers als ervaringsdeskundigen. Het gaat hierbij om deskundigen op alle relevante gebieden. De LDM garandeert dat een deskundige aan een minimum aan kwaliteitseisen (betrouwbaarheid en deskundigheid) voldoet. Alle deskundigen zijn in een landelijke databank opgenomen, waarin ook de referenties van onderzoeksteams en de ervaringen van de deskundige worden opgenomen.

Resultaten

Uit een projectaudit (december 2007) en een effectiviteitmeting (2008) blijkt dat de opzet en implementatie van LDM succesvol is verlopen en dat er professioneel wordt gewerkt. Van de 196 respondenten van de effectmeting (veelal rechercheurs en TGO leiders) heeft 94% aangegeven (zeer) tevreden te zijn over de klantgerichtheid van de LDM en heeft 90% aangegeven de bemiddeling als nuttig tot zeer nuttig te ervaren. De LDM voorziet in een behoefte, de werkwijze is adequaat en het bestaansrecht van LDM wordt door alle partijen onderschreven. Het vóóraf toetsen van de deskundigen door een onafhankelijk assessment panel leidt tot een kwalitatief goede inbreng van de deskundigheid in het opsporingsonderzoek. Uit de effectiviteitmeting is gebleken dat in 77% van de opgeloste zaken een LDM-deskundige een bijdrage heeft geleverd aan de oplossing van de zaak. In 2010 wordt opnieuw een effectiviteitmeting uitgevoerd.

In maart 2010 zijn er bij de LDM 367 deskundigen van in totaal 359 deskundigheidsgebieden in haar databank opgenomen. Op dit gebied is er duidelijk sprake van groei; begin 2009 waren dit 307 deskundigen van in totaal 297 deskundigheidsgebieden. Daarnaast is er ook sprake van een continue stijging van het aantal aanvragen om bemiddeling en advisering van deskundigen in (TGO)-opsporingsonderzoeken, zoals uit het volgende overzicht blijkt.

Jaar:	Aantal aanvragen bemiddeling
2005	51
2006	218
2007	193
2008	281
2009	364
2010 (tot maart)	94
Totaal 2005-2010	1.201

Met de opsporingsteams bekijkt de LDM telkens welke deskundigen ingezet kunnen worden voor een zo efficiënt en effectief mogelijk opsporingsonderzoek. De LDM adviseur heeft op lokatie toegang tot de LDM-kennisbank en kan daardoor direct een eerste advies uitbrengen. Deze werkwijze verklaart mede de spectaculaire stijging van het aantal verzoeken in de afgelopen jaren. De 24-uurs bereikbaarheid van de LDM op alle dagen van de week en de persoonlijke communicatie van de LDM-adviseurs spelen hier ook een belangrijke rol. De acceptatie en het draagvlak van de adviseurs is groot en de klanttevredenheid is hoog.

Wat opvalt is dat er ook groei wordt ervaren als het gaat om verzoeken aan de LDM van het OM en van de rechters-commissarissen om bemiddeling en advisering. Van het OM betrof dit in 2008 in totaal 19, in 2009 in totaal 38 en in 2010 (tot maart) in totaal 5 verzoeken.

De LDM is landelijk bekend bij alle korpsen en gezien het beroep dat op LDM wordt gedaan en de sterke groei in aanvragen mag worden gesteld dat de beweging is ingezet en wordt afgemaakt om de LDM structureel te laten functioneren als dienst ten behoeve van ondersteuning in expertise aan (grootschalige) opsporingsonderzoeken.

Tot en met 2011 is de financiering van de LDM gedekt vanuit het PVO-budget. De verwachting is dat in de juni-circulaire 2010 de financiering vanaf 2012 door BZK structureel wordt geregeld. De definitieve organisatorische inbedding van de LDM is nog onderwerp van besluitvorming.

6.2 De ontwikkelingen binnen de Forensische Opsporing

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen en de stand van zaken beschreven ten aanzien van de landelijk trajecten binnen de Forensische Opsporing, zoals deze vanuit PVO zijn ingezet.

Deze informatie is vanuit de landelijke FO-trajecten aangeleverd om de laatste stand van zaken weer te geven. Het betreft de onderwerpen LTFO, FSO's/BFSC's, Landelijk Sporen Volgen en het Landelijk Coördinatiebestand Sporen.

6.2.1 Het Landelijke Team Forensische Opsporing (LTFO)

Beoogde PVO-doelen en resultaten van het LTFO:

Eén van de ambities van PVO is om ten behoeve van het optreden op calamiteiten-PD's een Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO) te formeren, o.a. bestaande uit Specialisten Forensische Opsporing van politie, Koninklijke Marechaussee en het NFI.

Het LTFO, waarin inmiddels ook het Rampen Identificatie Team (RIT) is opgenomen, wordt ingezet als er sprake is van PD's als gevolg van rampen en terreuracties. Het LTFO kan snel worden geactiveerd waarbij per situatie de noodzakelijke kwaliteit en capaciteit worden opgeroepen. Inzet van het LTFO kan volledig worden ingepast in de justitiële component van het landelijk al langer met succes toegepaste SGB0-model (een model voor grootschalig en bijzonder optreden).

Bereikte doelen en resultaten

Op 15 november 2007 is het Landelijk Team Forensische Opsporing formeel van start gegaan. Het LTFO was vanaf die datum volledig operationeel. Het beheer van het LTFO is ondergebracht bij het KLPD en de bemensing wordt vanuit het KLPD, de regiokorpsen, de KMar, het NFI en particuliere organisaties georganiseerd.

Het team beschikt over de volgende soorten forensisch technische expertise op het gebied van sporenvinding, -onderzoek, -interpretatie en identificatie:

- Explosieven, brandonderzoek, ontploffingen en bomaanslagen;
- Calamiteiten en ongevallen nabij of op de infrastructuur;
- Berging en identificatie van lichamen of lichaamsdelen;
- Sporenonderzoek bij chemische, biologische, radioactieve-nucleaire omstandigheden;
- Onderzoek in het geval van een PD onder water;
- Digitaal onderzoek;
- Sporencoördinatie bij grootschalige onderzoeken;
- Berging en identificatie van lichamen en lichaamsdelen.

In haar functioneren maakt het LTFO gebruik van een groot expertisenetwerk in binnen- en buitenland, zoals samenwerking met de EOCL (explosieven opruimingsdienst), met bomverkenner, brandweer, RIVM, samenwerking in de publiekprivate sector (o.a. met TNO) en internationale samenwerking.

Het LTFO-team bestaat uit 155 leden en is hiermee volledig op sterkte. Er zijn specifieke middelen aangeschaft ten behoeve van de taakuitvoering en om geoefend te blijven wordt jaarlijks veel tijd besteed aan trainingen van het team.

Sinds de start is er al een aantal belangrijke inzetten geweest. Deze inzetten zijn in bijlage III weergegeven.

Sinds 2009 is en wordt het LTFO qua organisatie en inrichting verder ontwikkeld. Zo wordt samen met het NFI een concept ontwikkeld voor een goed werkbare methode als het gaat om inzet onder CBRN&E-omstandigheden (chemische, biologische, radiologisch of nucleaire middelen en explosieven).

Productevaluatie LTFO

In het najaar van 2009 is door het landelijk Programmabureau PVO, in samenwerking met de leiding van het LTFO, een productevaluatie uitgevoerd naar de ervaringen met het LTFO in de afgelopen twee jaar. In deze evaluatie wordt door 81% van de politiekorpsen aangegeven dat zij tevreden zijn over de werkwijze en door 69% dat zij tevreden zijn over de organisatie van het LTFO.

De naamsbekendheid van het LTFO is goed, zowel bij instanties als bij de medewerkers die met het LTFO samengewerkt hebben. De medewerkers die zijn ingezet voor het LTFO ervaren deze inzet als positief tot zeer positief en beoordelen dit als deelnemer met een 7,2.

Aandachtspunten die uit de evaluatie volgen betreffen onder andere:

- Aandacht voor bijstelling van rollen en taken van (nieuwe) functionarissen in het LTFO;
- Omgang met het spanningsveld tussen tijdsdruk en zorgvuldigheid als het gaat om de overdracht van informatie over de geïdentificeerde slachtoffers.
- Aandacht voor afstemming tussen de samenwerkende ketenpartners als het gaat om elkaar blijven informeren;
- Uitbreiding van afstemming en samenwerking met instanties, zoals met defensie, regionale beleidsteams, het NFI en samenwerking met zelfstandigen (onderzoekers/tandartsen).

6.2.2 Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO)

Beoogde PVO-doelen en resultaten van de FSO en verdere ontwikkelingen:

Binnen de forensische vakgebieden kan beter (samen)gewerkt worden. Op de eerste plaats is verbetering van de ketensamenwerking tussen politie en het NFI belangrijk. Dit betreft de samenwerking bij het zoeken, het onderzoeken en het interpreteren van sporen. En op de tweede plaats kan er een vorm van bovenregionale samenwerking georganiseerd worden om meer continuïteit te bereiken in het leveren van een hoogstaand forensisch product (24 uur per dag). Daarom is in PVOV gekozen voor de inrichting van front offices onder de naam 'Forensische Samenwerking in de Opsporing' (FSO): een gemeenschappelijke front office van en voor de politie en het NFI, ten behoeve van intake en begeleiding van werkzaamheden rond het sporenonderzoek.

Inrichting en organisatie FSO

Landelijk zijn er sinds 2007 zeven FSO's operationeel waar alle korpsen aan verbonden zijn. In de verzorgingsgebieden van de FSO's worden de forensische onderzoeken door de FSO's begeleid. Dit betreft de opsporingsonderzoeken van misdrijven die in de korpsen in TGO-verband zijn georganiseerd. Het betreft vooral de zogenaamde maatwerk en maatwerk+ PD's.

Resultaten FSO

In 2009 is in de jaarlijkse PVO-voortgangsrapportage aangegeven dat het functioneren van de FSO's heeft geleid tot merkbare verbetering van de ketensamenwerking tussen politie, OM en NFI. Tijdens opsporingsonderzoeken weten medewerkers elkaar te vinden en is het in het belang van het onderzoek dat de juiste onderzoeksvragen worden geformuleerd en dat op dit gebied met deskundigheid wordt geadviseerd.

Vanuit de procesaudit (2009) is aangegeven dat door het functioneren van de FSO's de onderzoeksaanvragen in kwaliteit merkbaar zijn verbeterd, dat door het betrekken van deskundigen op de PD de kwaliteit van het onderzoek is verhoogd, dat er zorgvuldiger met sporen wordt omgegaan (veiligstellen) en dat er duidelijker afspraken worden gemaakt over de levering en terugkoppeling van de voortgang van sporenonderzoek. Daarnaast blijkt dat er door de intensievere samenwerking in en met de medewerkers van het FSO meer wederzijds begrip voor en inzicht in elkaanders werk is ontstaan.

Samengevat mag gesteld worden dat met de inrichting en het functioneren van de FSO's de samenwerking en de kwaliteit van het forensisch onderzoek is verbeterd.

Van FSO naar BFSC's en FON

Vanaf 2008 is een start gemaakt in de doorontwikkeling van de FSO die zich vanuit de politieorganisatie en het NFI splitst in twee aparte organisaties/disciplines; naar een Bovenregionaal Forensische Service Centrum (BFSC) van de politie en naar een Frontoffice NFI (FON), vallende onder de NFI-organisatie. Deze doorontwikkeling naar BFSC's en FON houdt in dat er een scherpere afbakening en scheiding ontstaat tussen de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de politie en het NFI, zodat deze niet met elkaar verweven worden. Hiermee wordt tevens bereikt dat de politie en het NFI als 'klant' en 'leverancier' strakker worden gepositioneerd.

De 25 regiokorpsen zijn in het kader van de bovenregionale samenwerking ingedeeld in zeven clusters. Deze clusters worden als uitgangspunt genomen bij de vorming en inrichting van de – in totaal zeven – BFSC's. De BFSC's zijn zodanig van omvang dat hierdoor een zelfstandig functioneren is verzekerd.

Het FON is een nieuw organisatieonderdeel van het NFI. Uitgangspunt bij de inrichting en werking van de FON is dat de goede samenwerking met de politieorganisaties wordt gecontinueerd en dat wordt gestreefd naar de beste dienstverlening door het NFI; ten aanzien van producten, levertijden, kwaliteit, communicatie en informatievoorziening.

De gehele realisatie van de BFSC's is nog niet gereed en deze wordt in 2010 voortgezet.

6.2.3 Landelijk Sporen Volgen (LSV)

Beoogde PVO-doelen en resultaten LSV:

In het PVOV is vastgelegd dat er landelijk een systeem ten behoeve van het volgen van sporen geïmplementeerd moet worden. Daarmee moeten alle forensische sporen op ieder moment en iedere plaats en door alle betrokken ketenpartners te traceren zijn. Met het doel om de eenduidige registratie

van sporen en het beter kunnen volgen van sporen tijdens de rechtsgang te realiseren, is het project Landelijk Sporen Volgen (LSV) gestart. Het project doet dit door implementatie van:

- een landelijke procedure (procedure volgen spoor),
- de ketenbrede identificatie van sporen (Spoor Identificatie Nummer) en
- het aanbieden van een centrale applicatie die de unieke landelijke registratie van sporen binnen de politie volgt en ondersteunt.

LSV plateau 1

Sinds 19 november 2008 is LSV bij alle korpsen en het KLPD ingevoerd. Elk korps werkt toe naar de situatie om te werken conform de procedure volgen spoor. Alle sporen die op een PD worden aangetroffen krijgen een uniek spoor identificatie nummer (SIN) en worden in het Landelijk Sporen Volgstelsel verwerkt. De sporen zijn vervolgens door de hele keten te volgen, ongeacht de locatie van het spoor. Daarmee heeft het forensisch opsporingsproces een kwalitatieve impuls gekregen. Bovendien is er aan een belangrijke eis uit het Programma Versterking Opsporing voldaan, namelijk dat er een landelijk systeem voor registratie van sporen is, waarmee alle forensische sporen op ieder moment en iedere plaats door alle betrokken ketenpartners te traceren zijn.

Uit navraag bij het landelijk functioneel beheer van de applicatie LSV is gebleken van een stijgend gebruik van LSV in de korpsen als het gaat om invoer van zaken en van sporen. Dit is een beweging die nog doorzet omdat het nog steeds een implementatietraject betreft.

LSV Plateau 2

Op 1 maart 2009 is LSV plateau 2 van start gegaan. Dit plateau richt zich op het integreren van LSV in de keten en het functioneel verrijken van LSV en wel zodanig dat de werkprocessen met betrekking tot de registratie en informatie omtrent sporen efficiënter (verminderen van de administratieve last), kwalitatief hoogstaander en gebruiksvriendelijker plaats kan vinden.

Naar verwachting is LSV Plateau 2 op 30 november 2010 gereed.

6.2.4 Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS)

Beoogde PVO-doelen en resultaten LCS:

In 2004 is de ontwikkeling in gang gezet van een Landelijke Sporendatabank (LSDB). Vanaf de start van PVO is de LSDB verder ontwikkeld en tussentijds doorontwikkeld in het Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS).

Functie LCS

Met behulp van het LCS wordt informatie gegenereerd over Criminele Samenwerkingsverbanden. Dit gebeurt in eerste instantie op basis van het koppelen van informatie uit Havank (dacty-sporen) en de DNA databank van het NFI. In 2010 wordt hieraan de informatie uit het NFI-bestand Kogels en Hulzen toegevoegd. Op basis van deze type sporen worden zaken, sporen en personen aan elkaar gekoppeld. Deze informatie wordt geleverd aan de regio's. De applicatie is in beheer bij de KLPD, dienst IPOL.

Oriëntatie op functie RCS

In 2008 is succesvol een proef met Kogels en Hulzen uitgevoerd. Daarnaast is ook een proef met werktuigsporen uitgevoerd waaruit bleek dat de vastlegging van dit type sporen in de regio dermate gedifferentieerd is, dat een toevoeging van dit type sporen aan het LCS onmogelijk was. Daarom is in 2009 besloten een onderzoek te starten naar het op regionaal niveau organiseren van RCS (Regionaal Coördinatiebestand Sporen). Dit is een databank met alle regionaal vastgelegde sporen en waarvan de beoogde ontwikkeling nu is om de gebruikte applicatie landelijk op te nemen als basisvoorziening, met daaraan gekoppeld een landelijke databank en een landelijk ingeregeld proces. Beide systemen, LCS en RCS, ondersteunen gezamenlijk het proces sporencoördinatie en sporenanalyse. LCS op landelijk niveau, RCS op regionaal niveau.

6.3 Auditief en audiovisueel registreren van verhoren (AVR)

Beoogde PVO-doelen en resultaten van implementatie van AVR:

Vanuit PVO is nadrukkelijk aangegeven dat in het belang van de waarheidsvinding bij bepaalde delicten geluidsopnamen (auditieve registratie) of video-opnamen (audiovisuele registratie) van de verhoren moeten worden gemaakt. Deze vormen van registratie gelden zowel voor verhoren van aangevers en getuigen (waaronder slachtoffers) als voor verhoren van verdachten. Een landelijke uniforme aanpak (een uniform verhoorregistratiesysteem) en eenduidige toepassing van regels is noodzakelijk. Het raakt immers de kern van het politiewerk, namelijk het op een integere manier vinden van de waarheid. Hiervoor zijn in de Aanwijzing 'Auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachten' protocollen en regels (de standaard) opgesteld.

Inrichting korpsen en nieuwe applicatie

Vanaf 2007 is in alle korpsen toegewerkt naar de technische inrichting van de benodigde 380 verhoorkamers en 30 verhoorstudio's. Er is een richtlijn opgesteld met daarin de eisen voor geluid, verlichting, elektrische en bouwkundige voorzieningen en afmetingen waaraan deze ruimten moeten voldoen. Alle verhoorkamers en studio's van de Nederlandse politie zijn inmiddels beoordeeld op geschiktheid voor AVR, waar nodig aangepast en ingericht.

Het opnemen van de betreffende verhoren (zowel auditief als audiovisueel) vindt plaats via een nieuwe applicatie Verhoorregistratie. De applicatie volgt het normale verhoorproces en checkt de (formele) regels die voortvloeien uit de Aanwijzing AVR. Geregistreerde verhoren worden direct na beëindiging van het verhoor op het netwerk opgeslagen. Uiteindelijk worden in de applicatie de registraties beheerd.

Doorlooptijd voorbereidingen

Het project AVR is in 2007 gestart, met een beoogde oplevering in 2008. Er is aanzienlijke vertraging – met bijbehorende financiële tegenvallers - opgetreden, doordat binnen vtsPN steeds weer werd aangelopen tegen de complexiteit van de gekozen oplossing en tegen aanzienlijke technische tegenslagen op het gebied van systeem en netwerk. Hier kwam bij dat de voor de AVR noodzakelijke standaardisatie van de infrastructuur van verzorgingsgebieden en regiokorpsen ook veel tijd en aandacht heeft gevraagd. Door deze omstandigheden kan de implementatie niet eerder dan in 2010 plaatsvinden.

Inwerkingtreding

VtsPN heeft aangegeven dat de problemen zijn opgelost. Thans worden de laatste tests uitgevoerd, waarna kan worden overgegaan tot definitieve ingebruikname. De periode tot juni 2010 staat in het teken van de uitrol van AVR in alle korpsen (opsporingsdiensten). Naar verwachting vindt rond de zomer 2010 de formele start plaats. Vanaf dan geldt de Aanwijzing AVR als standaard voor de auditieve en audiovisuele registratie van verhoren voor alle Nederlandse opsporingsdiensten.

6.4 Raadsman bij het eerste politieverhoor

In 2006 heeft de minister van Justitie naar aanleiding van de 'motie Dittrich' de Tweede Kamer toegezegd een experiment uit te voeren met de aanwezigheid van een raadsman bij het politieverhoor. Ook is per 1 april 2010 de nieuwe Aanwijzing Rechtsbijstand politieverhoor geïmplementeerd (n.a.v. 'Salduz' Arrest), waarmee de mogelijkheid van de aanwezigheid en het raadplegen van een raadsman – voorafgaand aan het politieverhoor - is geregeld.

Beide onderwerpen vormen formeel geen onderdeel van de maatregelen in het kader van het PVOV. Over het verloop van deze onderwerpen wordt in de PVO-voortgangsrapportage wel verslag gedaan, mede gezien het verband met andere onderwerpen, zoals auditieve en audiovisuele registratie.

Experiment raadsman bij het politieverhoor

Het experiment is op 1 juli 2008 gestart. Op basis van een vastgesteld protocol vinden in twee korpsen politieverhoren plaats in aanwezigheid van een raadsman. Het betreft uitsluitend politieverhoren waarbij personen worden verhoord die worden verdacht van voltooide levensdelicten. De effecten van het experiment worden onder aansturing van het WODC onderzocht door het

onderzoeksinstituut van de Erasmus Universiteit. Medewerkers van dit instituut wonen de verhoren als waarnemer bij. Medio oktober 2009 waren 57 zaken in dit onderzoek betrokken.

De uitkomsten van het experiment worden door de onderzoekers via het WODC gerapporteerd aan de minister.

Aanwijzing Rechtsbijstand politieverhoor

Per 1 april 2010 is een nieuwe aanwijzing van het College van Procureurs-generaal: de 'Aanwijzing Rechtsbijstand politieverhoor' (Salduz) in werking getreden. Deze aanwijzing regelt de consultatie van een raadsman voorafgaand aan het politieverhoor.

Het recht op consultatie met een advocaat vloeit voort uit een aantal arresten van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM).

Per 1 april 2010 is de aanwijzing in alle korpsen en opsporingsdiensten in Nederland ingevoerd. Een onafhankelijk onderzoek^[AEF 2010] heeft vastgesteld dat deze maatregel de politie landelijk gezien aan capaciteit tussen de 105 en 190 fte kost.

De vraag kan worden opgeworpen of het met de implementatie van de aanwijzing, die de aanwezigheid van een raadsman voorafgaande aan het politieverhoor regelt, nog wel relevant is om de aanwezigheid van de raadsman bij het verhoor in de toekomst te implementeren. Immers er lijkt nu een redelijke balans te zijn ontstaan tussen de belangen van 'fair trial' en opsporing.

6.5 Conclusies

Ten aanzien van de landelijke trajecten is het beeld meer dan positief. De Politieacademie heeft in het kader van PVO in de periode van 2006 tot 2010 grote inspanningen geleverd; het aanbod van bestaande producten en een aantal nieuwe producten is geïntensiveerd. Dit op het terrein van werving/selectie, onderwijs, examinering, kennis en informatie.

Gelijk aan de afgelopen jaren garandeert de Politieacademie dat ook in de komende jaren alle gevraagde opleidingen tijdig geleverd worden. In dat opzicht wordt de Politieacademie gezien als een belangrijke en volwaardige samenwerkingspartner van de politiekorpsen.

De LDM heeft zich binnen de Politieacademie ontwikkeld tot een volwassen en gerespecteerde dienstverlening. Dit geldt binnen de forensische opsporing eveneens voor de samenwerking in het kader van het LTFO. De samenwerking in de forensische opsporing heeft op bovenregionaal niveau gestalte gekregen in de FSO's met een doorontwikkeling naar BFSC's, die tevens merkbaar hebben geleid tot verbetering van de samenwerking met het NFI en het OM. De kwaliteit en de informatievoorziening in het forensisch domein heeft met LSV een goede impuls gekregen. Deze ontwikkeling vindt de komende jaren een voortzetting in het programma FO en resulteert in een samenhangende basisvoorziening op informatiegebied.

AVR wordt in de zomer van 2010 afgerond en in gebruik genomen. Het experiment met de aanwezigheid van de raadsman bij het eerste politieverhoor is afgerond. De resultaten hiervan zullen, samen met de ervaringen met AVR en de maatregelen als gevolg van het Salduz-arrest ongetwijfeld leiden tot effectief beleid ten aanzien van de rol van de raadsman voor of bij het politieverhoor.

7 De bereikte doelen

De afgelopen drieënhalve jaar is voor de korpsen een periode geweest waarin veel PVO-producten en PVO-processen moesten worden geïmplementeerd en geborgd. De som van al deze resultaten was uiteindelijk gericht op het bereiken in de korpsen van een aantal specifieke PVO-doelen, met primair de focus op het Team Grootschalige Opsporing. In deze eindaudit is daarom gekozen om, naast zicht op de resultaten, in alle 26 politiekorpsen ook op hoofdlijnen zicht te krijgen op de mate waarin de PVO-doelen in de periode van 2006 tot en met 2009 zijn bereikt en de mate waarin PVO heeft bijgedragen aan het verkleinen van de kans op het maken van fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord.

Zoals beschreven in paragraaf 1.2 is er sprake van vier hoofddoelen (a t/m d), vertaald naar een viertal subdoelen. De korpsen zijn bevraagd op het derde hoofddoel (betere samenwerking in de keten) en op de volgende operationele (sub)doelen:

- Het voorkomen van tunnelvisie
- Het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze
- Het vergroten van professionaliteit
- En het versterken van de forensische opsporing

In de paragrafen 7.1 tot en met 7.5 zijn de uitkomsten over de doelbereiking beschreven, waarbij in paragraaf 7.5 is beschreven hoe de (betere) samenwerking tussen de politie en de ketenpartners verloopt en wordt gewaardeerd.

Aanvullend wordt in paragraaf 7.6 en 7.7 aangegeven op welke wijze de bereikte doelen door de korpsen worden vastgehouden en wat de bijkomende effecten van PVO in de korpsen zijn geweest.

Paragraaf 7.8 sluit af met de conclusies.

7.1 Het voorkomen van tunnelvisie

Binnen PVO heeft tunnelvisie de betekenis van het verlies van overzicht over informatie. Tunnelvisie heeft in de opsporing tot gevolg dat een opsporingsteam onvoldoende in staat is om zich in de breedte te blijven oriënteren op informatie en op de omgeving en daarmee op de verschillende onderzoeksrichtingen.

Het voorkomen van tunnelvisie is een belangrijke essentie van de PVO-maatregelen. Het is een mix, bestaande uit houding, gedrag, cultuur en leiderschap, maar ook van structuur en het opleiden van de medewerkers.

Als het gaat om de opvatting over de realisatie van het voorkomen van tunnelvisie en om de bijdrage van PVO hierin, wordt de volgende uitkomst verkregen:

Voorkomen van tunnelvisie	aantal korpsen	% van het aantal korpsen
Hoge mate gerealiseerd	20	77%
Enige mate gerealiseerd	6	23%
PVO bijdrage zeer belangrijk	9	35%
PVO bijdrage belangrijk	14	54%

De PVO-maatregelen, die volgens het merendeel van de korpsen daadwerkelijk en het meeste hebben bijgedragen tot het voorkomen van tunnelvisie, zijn:

- TGO-structuur
- Hypotheses / scenario's
- Reflectie
- Tegenspraak
- Cultuurverandering

Het dwingende karakter van PVO, het aangereikte instrumentarium, de audits, de rollen in de VKL en VKU, hebben er aan bijgedragen dat de (ingezette) ontwikkeling binnen de korpsen versneld is

uitgevoerd. Doordat de PVO-maatregelen zijn gekoppeld aan taken en zijn ingebed in de landelijke TGO-structuur, is er duidelijkheid en eenvormigheid in de werkwijze ontstaan. Hierdoor kan de aandacht zo veel mogelijk op de inhoud en de kwaliteit van het onderzoek gericht worden.

In het gehele land wordt in de korpsen actief gewerkt aan het voorkomen van tunnelvisie. Het onderwerp is binnen de opsporing (vooral binnen de organisatie van de TGO's) een element geworden van het sturen, handelen en opleiden: over de volle breedte wordt er actief aan gewerkt. Korpsen weten de resultaten op dit gebied - zoals houding en gedrag van medewerkers, het organiseren van tegenspraak, het werken met hypothesen en scenario's en het opleiden van de medewerkers - en het doel dat daarmee wordt bereikt goed te koppelen.

Een groot aantal korpsen heeft aanvullend op PVO ook andere maatregelen genomen om de kans op tunnelvisie te verkleinen, zoals ontwikkelingsgericht personeelsbeleid, brainstormsessies met VKL en OM en expertmeetings.

Als het gaat om ontwikkelingen in de politieopleidingen geeft de Politieacademie aan dat het voorkomen of reduceren van de kans op tunnelvisie in het rechercheonderwijs is verwerkt, specifiek in de Leergang Recherchekundige en in de training Tegenspraak. Binnen het politieonderwijs vindt het verder ontwikkelen en aanpassen aan de hand van evaluaties tweejaarlijks plaats binnen de periodieke actualisatieslagen. Hiermee krijgt - vanuit het politieonderwijs - de bewustwording van en de kennis over tunnelvisie en over het begrip tegenspraak steeds weer aandacht binnen de korpsen.

7.2 Het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze

Vanuit PVO zijn maatregelen ingezet om te bereiken dat er een cultuur ontstaat waarin reflectie en transparantie vanzelfsprekend zijn.

Als het gaat om de opvatting over het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze en om de bijdrage van PVO hierin, wordt de volgende uitkomst verkregen:

Integere werkwijze	aantal korpsen	% van het aantal korpsen
Hoge mate gerealiseerd	20	77%
Enige mate gerealiseerd	6	23%
PVO bijdrage zeer belangrijk	6	23%
PVO bijdrage belangrijk	17	65%

De PVO-maatregelen, die volgens de korpsen het meeste hebben bijgedragen tot meer transparante en integere werkwijze (controleerbaarheid), zijn:

- TGO-structuur
- Journalisering
- Cultuurverandering
- Reflectie
- Inzet ambtelijk secretaris

Belangrijke elementen van transparantie zijn integriteit (= controleerbaar zuiver handelen en de schijn vermijden), controleerbaarheid en reproduceerbaarheid. Door goede vastlegging (journalisering), door goede registratie (AVR, zie paragraaf 6.3) en door het werken met hypothesen en scenario's wordt dit doel vanuit het kader van PVO substantieel ondersteunt. De ervaring leert dat de opsporingsteams (TGO's) snel alle informatie kunnen reproduceren over de ondernomen opsporingsactiviteiten en de in het opsporingsteam plaatsgevonden besluitvorming.

Een groot aantal korpsen heeft aanvullend op PVO ook andere maatregelen genomen om een meer transparante en integere werkwijze te bereiken, zoals het extra aandacht geven aan de cultuuraspecten, samenwerking tussen de verschillende opsporingskolommen, werken aan de hand van projectvoorstellen, projectopdrachten, projectplannen en voortgangsverslagen, de oprichting van kwaliteitsbureaus opsporing en reflectie op alle niveaus.

Als het gaat om ontwikkelingen in de politieopleidingen geeft de Politieacademie aan dat de expliciete aandacht voor transparantie en voor een integere werkwijze breed is opgenomen in het

politieonderwijs. Er wordt in de breedte aandacht besteed aan het integer functioneren van rechenemedewerkers. Binnen het PVO-gerelateerde onderwijs wordt voor het bereiken van een meer transparante en integere werkwijze specifiek benadrukt bij het scenariodenken en bij de wijze van vastlegging.

Bij de vastlegging (journalisering) staat centraal:

- Schrijf op wat je doet;
- Leg vast wat je overwegingen zijn om activiteiten/opsporingshandelingen wel of niet te doen;
- En omschrijf niet alleen wat belastend maar ook wat ontlastend voor de verdachte is.

Dit alles in het brede perspectief van de waarheidsvinding.

7.3 Het vergroten van professionaliteit

Het vergroten van de professionaliteit binnen de opsporing is een breed ingezet. Versterkingen op korte termijn zoals de te hanteren werkwijzen, de verdeling van taken verantwoordelijkheden en bevoegdheden, te gebruiken middelen. Deze professionaliteit uit zich uiteindelijk in het denken en doen van de medewerkers en de kwaliteit die door de medewerkers uiteindelijk in de opsporing wordt geleverd. Daarnaast zijn investeringen voor de lange termijn gepleegd, zoals de komst van hoger opgeleiden en strengere opleidingseisen en certificering voor diverse functies.

Als het gaat om de opvatting over het vergroten van de professionaliteit en om de bijdrage van PVO hierin, wordt vanuit 25 korpsen de volgende uitkomst verkregen:

Vergroten van professionaliteit	aantal korpsen	% van het aantal korpsen
Hoge mate gerealiseerd	15	60%
Enige mate gerealiseerd	10	40%
PVO bijdrage zeer belangrijk	8	32%
PVO bijdrage belangrijk	15	60%

De PVO-maatregelen, die volgens de korpsen het meeste hebben bijgedragen tot het vergroten van professionaliteit, zijn:

- TGO-structuur
- Opleidingen VKL / VKU
- Opleidings- en ervaringseisen
- Strakkere eisen VKL/VKU
- HBO-ers

Tijdens de TGO-reflecties is in de korpsen zichtbaar dat men de TGO-structuur zoveel mogelijk hanteert of probeert te hanteren. De praktijk blijkt hierbij telkens weerbarstiger te zijn dan de theorie, vanwege het spanningsveld dat bestaat op het gebied van beschikbare kwaliteit en capaciteit binnen de opsporing, als gevolg van het stellen van prioriteiten.

Als het gaat om opleiden is het merkbaar en zichtbaar dat korpsen serieus zoeken naar een optimum om jaarlijks relatief veel medewerkers op te leiden. Dit leidt tot een hoge opleidingsdruk binnen de opsporing. Desondanks zetten korpsen wel door.

Een groot aantal korpsen heeft aanvullend op PVO ook andere maatregelen genomen om de professionaliteit te vergroten, zoals de focus op de ontwikkeling van medewerkers in de opsporing, de oprichting van kwaliteitsbureaus opsporing, actualisatie van interne processen, organiseren van themabijeenkomsten, het consequent evalueren van onderzoeken en investeren in bovenregionaal overleg.

In de politieopleidingen zijn door de Politieacademie - in het kader van het vergroten van de professionaliteit - nieuwe opleidingen ontwikkeld en aangeboden en zijn bestaande opleidingen geactualiseerd, zoals de Training Tegenspraak, de opleiding Recherchekundige Master, de OLL-R en TLL-R. Op het Politie Kennisnet (PKN) wordt voor de opsporingsambtenaren continu actuele informatie vermeld over geldende regelingen, te gebruiken formulieren en over achtergrondinformatie. Dit om de professionaliteit zoveel mogelijk te ondersteunen.

7.4 Het versterken van de forensische opsporing

In PVO zijn de geleverde FO-producten, gericht op het versterken (en verbeteren) van de forensische opsporing, geclusterd in drie hoofdonderwerpen:

- de vakinhoud (o.a. werkprocessen, wetgeving, FT-normen en protocollering)
- de organisatie (mensen en middelen: kwantitatief en kwalitatief)
- de informatiehuishouding (o.a. sporenbeheer, sporenanalyse en sturingsinformatie)

Als het gaat om de opvatting over het versterken van de forensische opsporing en om de bijdrage van PVO hierin, wordt de volgende uitkomst verkregen:

Versterken van de forensische opsporing	aantal korpsen	% van het aantal korpsen
Hoge mate gerealiseerd	18	69%
Enige mate gerealiseerd	8	31%
PVO bijdrage zeer belangrijk	9	35%
PVO bijdrage belangrijk	14	54%

De PVO-maatregelen, die volgens de korpsen het meeste hebben bijgedragen tot het versterken van de forensische opsporing, zijn:

- Forensisch coördinatoren in VKL
- FT normen en protocollering
- PD-management
- FIT-gesprekken

Door het Programmabureau wordt gezien dat FO in het opsporingsveld de afgelopen jaren, mede door toedoen van het PVO, qua ambitie en betrokkenheid bij de noodzakelijke verbetering misschien wel het meest in beweging is gekomen. Gezien de huidige ontwikkelingen, zoals de doorontwikkeling van FSO's naar BFCS's en de voortzetting van de koppeling van sporenbestanden (zie paragraaf 6.2), wordt verwacht dat binnen de FO de komende jaren nog belangrijke resultaten worden gehaald.

Een aantal korpsen heeft aanvullend op PVO nog andere maatregelen genomen om de forensische opsporing te versterken, zoals bovenregionale samenwerking, het aannemen van hoger opgeleide medewerkers binnen de FO, opnemen van de digitale recherche en structureel overleg met de Forensisch Officier van Justitie.

Als het gaat om ontwikkelingen in de politieopleidingen geeft de Politieacademie aan dat zij samen met de partners (korpsen, NFI, BOD'en) op het gebied van de forensische opsporing nieuwe methoden, technieken, kennis, vaardigheden en competenties ontwikkelt. Hierbij worden diverse competenties ingevlochten in het geactualiseerde onderwijsaanbod. In aansluiting op de doelen van PVO vindt er door het aanleren van diverse competenties een kwaliteitsslag plaats, zoals in de kernopgave Beperkt forensisch technisch onderzoek bij vooraf benoemde delicten, de kernopgave Forensisch onderzoek op de standaard PD en de kernopgave Assisteren bij forensisch onderzoek. Ook is deze kwaliteitsslag verder doorgevoerd binnen een groot deel van de overige kernopgaven van de Leergang Forensisch onderzoek.

7.5 Samenwerking politie met ketenpartners

Vanuit de korpsen bestaat veel aandacht voor het doel van PVO om een betere samenwerking in de keten te bereiken. Zowel in de procesaudit van 2009^[Procesaudit2009] als in de einaudit PVO 2010 is op het bereiken van dit doel ingezoomd. Hierbij is gefocust op de samenwerking van de politiekorpsen met de ketenpartners OM en NFI.

Uit de procesaudit PVO van begin 2009 blijkt van een goede en verbeterde samenwerking tussen politie, OM en NFI. De algemene conclusie van de procesaudit luidt dat het OM, de politie en het NFI adequaat uitvoering hebben gegeven aan de afgesproken maatregelen, waarbij wordt opgemerkt dat het PVO(V) merkbaar heeft geleid tot kwaliteitsverbetering in de samenwerking van partners onderling. Actiepunten die naar voren zijn gekomen betreffen onderwerpen zoals het nadrukkelijker duiden van de verantwoordelijkheden van de partners en het nader wegen van best-practices als het

gaat om de eventuele landelijke betekenis daarvan. Dit betreft zaken die in 2010 door het Centrum Versterking Opsporing worden meegenomen in af te ronden PVO-activiteiten.

In de eindaudit 2010 zijn opnieuw de korpsen bevraagd over de samenwerking met de partners. Ook hierbij blijkt van een positief beeld. De bevindingen worden nu beknopt weergegeven.

Samenwerking met OM

Korpsen geven aan dat er tussen het OM en de korpsen constructief wordt samengewerkt met respect voor elkaanders taken en verantwoordelijkheden. De samenwerking met het OM wordt door de korpsen getypeerd als goed, professioneel en coöperatief.

De korpsen geven aan dat het OM meer betrokken is bij de uitvoering en de aanpak van TGO-zaken. Het is merkbaar dat het OM zich meer bewust als leider van het opsporingsonderzoek opstelt. Er wordt tussen de partners op een constructieve en kritische wijze gesproken over de kwaliteit van de opsporing en de wijze waarop de (schaarse) opsporingscapaciteit wordt ingezet. De komst van de forensisch officier wordt door de korpsen als zeer positief ervaren omdat hierdoor landelijk beleid en visie ook door het OM wordt gedragen.

Door de korpsen worden met betrekking tot de samenwerking ook aandachtspunten aangegeven, zoals het verloop bij het OM waardoor het beeld ontstaat dat er veel kennis, ervaring en kwaliteit verdwijnt.

De korpsen noemen belangrijke ontwikkelingen en best practices in de opsporing in de samenwerking met het OM, zoals het georganiseerd overleg tussen forensische opsporing en zaakofficieren om de vertaalslag te maken van forensische opsporing naar tactiek en het organiseren van themadagen met het OM en regiokorps.

Samenwerking met NFI

Het NFI levert aan de korpsen kwalitatief hoogwaardige forensische diensten met behulp van state-of-the-art technologie en wetenschap. Door de korpsen wordt de samenwerking met het NFI met de komst van FSO's getypeerd als duidelijk verbeterd, goed en positief.

Ook door de opzet van de Forensische Intakegesprekken (FIT), gesprekken ter beoordeling van de mogelijkheden van sporen(onderzoek), is de samenwerking verbeterd.

Door de korpsen worden met betrekking tot de samenwerking ook aandachtspunten aangegeven, zoals het bij het opstellen van nieuwe procedures meer rekening houden met het operationele (politie)proces en de administratieve druk waartoe dit bij de politie leidt.

Door de korpsen goed beoordeelde ontwikkelingen en best practices in de samenwerking met het NFI zijn zaken zoals de doorontwikkeling van FSO naar een BFSC (zie ook paragraaf 6.2.2), forensische intelligence en forensische criminalistiek en - kort na de start van een onderzoek - het organiseren van expertmeeting met de VKL, de patholoog en andere deskundigen van het NFI.

7.6 Het vasthouden van de PVO-doelen

Het vasthouden, het borgen en het doorontwikkelen van de PVO-resultaten en PVO-doelen en van de kwaliteit binnen de opsporing in brede zin heeft een regionaal en een landelijk karakter.

Op landelijk niveau vindt het vasthouden, borgen en doorontwikkelen plaats door het Centrum Versterking Opsporing (zie hoofdstuk 8) en door de landelijke Programma's.

Op korpsniveau gebeurt dit door de individuele korpsen zelf. Uit de eindaudit en uit eigen kennis van het landelijk Programmabureau PVO blijkt van de volgende wijzen waarop korpsen dit organiseren en uitvoeren. Veel PVO maatregelen zijn in de korpsen ingebed en geborgd in de huidige werkprocessen. Alle korpsen hebben een vorm van kwaliteitsborging in de organisatie ingebracht. Ieder korps heeft een proceseigenaar opsporing. En daarnaast hebben korpsen veelal een 'kwaliteitsbureau opsporing' ingericht of een kwaliteits(beleids)medewerker of soortgelijke functionaris aangesteld. Kerntaken van de kwaliteitsbureaus zijn: visie- en beleidsontwikkeling, (aanjagen en) bewaken van de kwaliteit, ondersteunen van de borging, monitoring, kennismanagement en het volgen van (inter)nationale ontwikkelingen in relatie tot de opsporing. De toetsing van het huidige en nieuwe beleid in de korpsen vindt intercollegiaal, regionaal en door ketenpartners plaats. Verder is noemenswaardig dat voor medewerkers binnen de opsporing regionaal themabijeenkomsten worden georganiseerd om ontwikkelingen uit te dragen en praktijkervaringen te delen.

7.7 Bijkomende effecten van PVO in de korpsen

Naast het verwezenlijken van de in paragraaf 7.1 tot en met 7.5 genoemde PVO-doelen heeft PVO zeker ook nog tot andere niet onbelangrijke bijkomende effecten binnen de opsporing geleid. In de eindaudit is de korpsen hiernaar gevraagd. De belangrijkste bijkomende effecten, door de korpsen aangegeven, zijn de volgende.

Visie

- Veranderde visie op de aansturing en inrichting van het rechercheproces binnen de regio.

Doelen

- Opsporingsbrede kwaliteitsverbetering; opsporingbreed een toenemende openheid en transparantie in alle onderzoeken;
- Grotere focus in de opsporing op waarheidsvinding.

Cultuur

- Cultuurverandering (meer openheid en de bereidheid tot het accepteren van kritiek);
- Bewustwording van het leveren van kwaliteit (mensen, middelen en processen) binnen de politieonderdelen en in de keten;
- Een meer evenwichtige samenwerking tussen tactiek en techniek; bewustwording tussen de forensische en tactische opsporing van wederzijdse afhankelijkheid om te komen tot een optimaal resultaat.

Organisatie

- Invloed op het thema lerend leiderschap;
- Toename van de procesgerichtheid binnen de opsporing;
- Oprichting van zogenaamde flexteams recherche met recherchecapaciteit en kwaliteit ten behoeve van aanpak en inzet op complexe recherchezaken;
- Het (meer) betrekken van gebiedsgebonden politiezorg bij de aanpak van criminaliteitsproblemen.
- In relatie tot het OM, meer kennis van en begrip voor ieders rol en verantwoordelijkheid en een versterkte onderlinge betrokkenheid;
- Betere positionering van de opsporing op regionaal- en landelijk niveau.

Personeel/mensen

- Personeelsbeleid gericht op de ontwikkeling van de opsporing;
- Versterking van het landelijke netwerk van (recherche)medewerkers van) korpsen.

Middelen

- Specialistische opleidingen.

Deels betreffen dit door PVO beoogde doelen of resultaten, maar deels zijn het zeker ook zeer positieve bijkomende effecten die zijn voortgekomen vanuit de synergie die het programma in menig korps heeft opgeleverd.

7.8 Conclusies

Om het bereiken van de PVO-hoofddoelen inzichtelijk te maken, zijn deze meer geconcretiseerd en vertaald naar een viertal subdoelen waarop de korpsen zijn bevraagd. De korpsen hebben hierop uitgebreid geantwoord vanuit hun ervaring binnen de opsporing en vanuit de resultaten die zij inmiddels hebben gehaald met het implementeren van de 194 PVO-maatregelen, zoals omschreven in hoofdstuk 4. Daarnaast zijn deze opvattingen en beelden van de korpsen over het bereiken van de subdoelen aangevuld met de kennis en ervaring die in het landelijk Programmabureau beschikbaar is gekomen na 3,5 jaar ondersteuning bij de implementatie van PVO in de korpsen.

De conclusie die vervolgens mag worden getrokken is dat de in het kader van PVO gestelde subdoelen in alle korpsen veelal in hoge mate bereikt zijn en dat de genomen PVO-maatregelen daaraan een belangrijke bijdrage hebben geleverd.

In zes tot tien steeds variërende korpsen blijken de subdoelen niet altijd in hoge mate maar soms nog in enige mate te zijn gerealiseerd. Dit heeft te maken met het feit dat het bereiken van PVO-doelen in het verlengde ligt en (mede) het gevolg is van de bereikte resultaten. Het bereiken van de doelen duurt in de tijd de komende jaren dan ook nog voort, mede doordat sommige activiteiten over de programmaperiode heen lopen.

In de korpsen is het voorkomen van tunnelvisie in hoge mate bereikt. Het bewustzijn in de korpsen van het belang van het voorkomen van tunnelvisie is groot. De houding van de leiding en recherchemedewerkers is open en het hypothese- en scenariodenken in de opsporingsteams is volop in ontwikkeling. Ook is het lerend vermogen verder toegenomen. Dit blijkt onder andere uit het feit dat de TGO-reflecties door de korpsen goed worden ontvangen en dat men zeer open staat voor kritiek en voor aangereikte leerpunten.

Meer transparant en integer werken is binnen de opsporing, vooral binnen de organisatie van de TGO's, merkbaar gerealiseerd.

De professionaliteit binnen de opsporing, vooral binnen de TGO's, is merkbaar vergroot met op deelterreinen een spin-off effect in de breedte van de opsporingsorganisatie. Er wordt gewerkt vanuit een nieuwe structuur met een vastgestelde rol- en taakverdeling binnen de leiding en conform nieuwe standaarden. De leidinggevende en uitvoerende recherchemedewerkers zijn steeds beter opgeleid en gecertificeerd, waardoor men ook beter is toegerust voor het recherchevak. Op langere termijn zet dit ook nog door.

De versterking van de forensische opsporing is - mede dankzij de genomen maatregelen in het kader van PVO - in hoge mate gerealiseerd. De inbreng van de forensische coördinator in de VKL in een TGO wordt gezien als een sterke impuls en doorbraak omdat de FO daardoor meer 'partner' is geworden binnen de (tactische) opsporing dan 'leverancier', zoals voorheen veel meer het geval was. Het belang van de FO wordt in toenemende mate onderkend en heeft dan ook een enorme impuls gekregen. Het besef van de mogelijkheden van FO is, ondanks de reeds behaalde resultaten, zodanig toegenomen dat is besloten tot het starten van een Programma FO (zie hoofdstuk 8).

Uit de in 2009 uitgevoerde procesaudit bleek al dat de samenwerking tussen de ketenpartners (OM en het NFI) merkbaar is verbeterd. Deze conclusie wordt in deze eindaudit bevestigd.

De korpsen zijn van de implementatie inmiddels overgegaan naar de borging van de bereikte kwaliteit, onder andere door kwaliteitsbureaus in te richten en/of medewerkers hiervoor mede verantwoordelijk te laten zijn. Evalueren en leren zijn daarbij belangrijke aspecten. Met het halen van de opleidingsresultaten in de periode van 2010 tot 2012 wordt een laatste slag gemaakt in het vergroten van de professionaliteit.

Met het bereiken van de subdoelen voorkomen van tunnelvisie, meer transparant en integer werken, versterken van de opsporing en versterken van de forensische opsporing is direct een belangrijke bijdrage geleverd aan de hoofddoelen a, b, c en d: de versterking van de kwaliteit en professionaliteit, het voorkomen van herhaling van de fouten zoals gemaakt in de Schiedammer parkmoord, een betere samenwerking in de keten en verbetering van het vertrouwen in politie en OM op het gebied van complexe opsporingsonderzoeken.

8 Doorontwikkeling van kwaliteit in de opsporing

Het Programma Versterking Opsporing mag dan zijn afgesloten, de ontwikkeling van de kwaliteit en de professionalisering in de opsporing krijgt een actief vervolg. In de planvorming die aan de basis stond van PVO was de inrichting van een permanent kwaliteitssysteem expliciet als opdracht gedefinieerd. Maar dat niet alleen. Ook de ervaringen van en met het programma in de afgelopen drie jaar hebben in de korpsen geleid tot het besef dat de opsporing niet kan zonder permanente kwaliteitsverbetering en aanpassing aan veranderde inzichten en omstandigheden.

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de manier waarop aan de permanente kwaliteitsverbetering inhoud wordt gegeven. Het omvat de volgende onderdelen:

- Inrichting van en werkwijze voor het genoemde permanente kwaliteitssysteem voor de opsporing.
- Hoe worden de in het kader van het programma opgeleverde producten geborgd?
- Hoe worden de - enkele - nog niet afgeronde activiteiten tot afronding gebracht?
- Een beschrijving van voortgezette activiteiten.
- Een beschrijving van de nieuwe activiteiten en een inzicht in de doorontwikkelingsrichting van de opsporing in de nabije toekomst.

8.1 Permanent kwaliteitssysteem

Per 1 januari 2010 is het 'Centrum Versterking Opsporing' van start gegaan dat kan worden beschouwd als de uitwerking van het door PVO bedoelde permanente kwaliteitssysteem. Dit centrum ondersteunt het collectief van korpsen in het realiseren van ontwikkelingen en verbeteringen in de opsporing. Dit gebeurt door het stimuleren van samenwerking tussen korpsen, het maken van gezamenlijke afspraken, het ondersteunen bij (eenduidige) implementatie en borging van ingezette vernieuwingen. Het Centrum Versterking Opsporing vormt daarmee een belangrijke stap in de concernsturing. Het Centrum is voor een periode van drie jaar ingesteld op basis van een besluit van het Korpsbeheerderberaad, op initiatief van de Board Opsporing en met instemming van de Raad van Korpschefs. Aan het einde van deze periode wordt de bijdrage van het CVO geëvalueerd, waarna wordt besloten over continuering.

Het PVO richtte zich in meer enge zin op het functioneren van de TGO's met enige verbreding naar de rest van de opsporing. Het Centrum Versterking Opsporing echter faciliteert met al haar activiteiten de totale opsporing, in de volle breedte van korpsen en partners. Het centrum stimuleert de communicatie tussen medewerkers in de opsporing en helpt het zelflerend vermogen te verbeteren. Dit gebeurt onder andere door het actief delen van informatie en kennis tussen opsporingsprofessionals. Ontwikkelingen in korpsen worden door het centrum gesignaleerd en uitgewisseld. Het centrum gaat ook fungeren als 'loket' voor de opsporing van politie Nederland voor partners zoals OM, Politieacademie en vtsPN. Het centrum is gericht op een kwalitatieve versterking van de opsporing vanuit de stelling dat investering in kwaliteit moet leiden tot meer en beter resultaat.

8.2 Borging PVO-producten

In het document 'Uitwerking van de maatregelen uit het rapport 'Versterking Opsporing en Vervolging'^[PVO 2006], dat de basis is geweest voor het programma, zijn alle maatregelen en producten beschreven. Tijdens de initiatiefase van het programma zijn deze maatregelen en producten uit de rapportage gedestilleerd en vastgelegd in een matrix (bijlage I). Deze matrix heeft vervolgens een belangrijke rol gespeeld in de implementatie en de monitoring van de voortgang.

Zo zijn ontwikkelde formats, protocollen en handreikingen ter beheer overgedragen aan de Voorziening Product- en Procesontwikkeling (VPP), opgenomen in bestaande ICT systemen dan wel door middel van Politie Kennis Net (PKN) ter beschikking gesteld aan de korpsen. Competentieprofielen zijn overgedragen aan het programma HRM, om ingebed te worden in het Landelijke Functiegebouw Nederlandse Politie. ICT-systemen zijn, voor zover gereed, in beheer genomen door vtsPN. Ontwikkelde opleidingen blijven voor beheer en onderhoud de verantwoordelijkheid van de Politieacademie.

8.3 Af te ronden producten en activiteiten

In deze paragraaf worden kort de nog af te ronden producten beschreven en de wijze waarop de afronding wordt geëffectueerd.

Team Grootchalige Opsporing (TGO)

In het voorjaar van 2009 werd in opdracht van het Dagelijks Bestuur PVO een 'productevaluatie TGO' uitgevoerd. Uit deze productevaluatie komt naar voren dat de TGO structuur in beginsel voldoet. Sommige rollen moeten nog groeien, maar in algemene zin is men tevreden. Geconstateerd wordt dat het raamwerk TGO vooral een beschrijving is van de werkstructuur, maar dat het proces van TGO-onderzoek onderbelicht blijft.

Aanbevolen wordt om het Raamwerk TGO aan te vullen met:

- Een beschrijving van het sturingsproces met daarin opgenomen de taakafbakening tussen teamleider en officier van justitie, afgezet tegen het begrip 'betrokken distantie'.
- Een beschrijving van het informatieproces en de rol van de informatiecoördinator daarin.
- Een beschrijving van het administratieve proces en de rol, zwaarte en positie van de dossiermaker daarin.

Deze procesbeschrijvingen werden eind 2009 door het programmabureau PVO opgeleverd en zullen in 2010 ter validatie worden aangeboden.

Modulair evaluatie-instrument

Uitgevoerde opsporingsonderzoeken worden in het algemeen geëvalueerd. Binnen de opsporing wordt hiervoor gebruik gemaakt van de methodiek Management Oversight and Risk Tree (MORT). Voor frequent gebruik is deze methodiek echter te zwaar. Behoeft bestaat aan een lichtere vorm. Om die reden is een quickscan ontwikkeld. Hiermee kan een onderzoek snel in de breedte worden geëvalueerd, waarna dit waar nodig kan worden gevolgd door een verdiepingsslag met de MORT-methodiek op aangetroffen sterke en/of zwakke elementen. De ontwikkeling van deze aanpak is als PVO-activiteit gestart en wordt voortgezet door het Centrum Versterking Opsporing.

Audiovisuele en auditieve registratie van verhoren

Het jaar 2010 zal nog voor een deel worden gebruikt voor de afronding van het door de politiekorpsen te gebruiken nieuwe systeem voor verhoorregistratie (AVR) af te ronden. Naar verwachting zal het rond de zomer in gebruik worden genomen.

Forensische opsporing

Een aantal producten is nog in ontwikkeling en zullen naar verwachting medio 2010 worden opgeleverd. Dit zijn:

- Functie- en competentiebeschrijving forensische specialist, sporenanalist en sporencoördinator: deze activiteit is direct verbonden aan de ontwikkeling van het concept 'Forensic Intelligence'. Dit concept krijgt invulling door middel van het begin 2010 gestarte programma Forensische Opsporing.
- De Bovenregionale Forensische Service Centra (BFSC): deze zijn gestart en krijgen een vervolg in het project Bovenregionale Samenwerking.
- De voortgang van de instroom van forensisch assistenten zal gevolgd blijven worden, met als doel het bereiken van het einddoel van 500 fte op 1 januari 2012. In de loop van 2010 zal bovendien onderzoek worden gedaan naar de inzet, de productiviteit en het effect van de actieve forensisch assistenten.

Programma Forensische Opsporing

Ondanks dat er in de programmaperiode van PVO ten aanzien van de forensische opsporing veel is bereikt, is het ook duidelijk geworden dat dit domein nog veel aandacht behoeft, vooral op het gebied van (landelijke) procesinrichting en (samenhang in) ICT-ondersteuning. Hiertoe is inmiddels een programma ingericht, dat de zich komende jaren hierop zal richten.

Ook worden in het programma de doorontwikkeling van LSV en een systeem voor sporencoördinatie (LCS/RCS) ondergebracht.

Competenties – opleidingen – certificering

Nog niet alle aangewezen TGO-medewerkers (VKL en VKU) voldoen aan de afgesproken kwalificaties. Opleidingen in dit kader worden, conform de afspraken, tot en met 2011 voortgezet. Het

Centrum Versterking Opsporing zal de voortgang monitoren, zulks in afstemming met de Board Opsporing.

Een en ander geldt ook voor de instroom en opleiding van hoger opgeleiden (recherchekundigen) en forensisch medewerkers.

Een belangrijke activiteit op dit gebied is de ontwikkeling van gericht opsporingsonderwijs voor strategisch leidinggevend. Dit is in handen van de Politieacademie en zal door het Centrum versterking Opsporing worden gemonitord.

Actiepunten procesaudit

Uit de procesaudit PVO van 2009 blijkt van een goede en verbeterde samenwerking tussen politie, OM en NFI. De algemene conclusie van de procesaudit luidt dat het OM, de politie en het NFI adequaat uitvoering hebben gegeven aan de afgesproken maatregelen, waarbij wordt opgemerkt dat het PVO(V) merkbaar heeft geleid tot kwaliteitsverbetering in de samenwerking van partners onderling. Nieuwe verbeterpunten die naar voren zijn gekomen en zogenaamde 'best practices' worden door het Centrum Versterking Opsporing opgepakt.

Extra aandacht korpsen

Een zeer beperkt aantal korpsen scoort op een beperkt aantal punten nog relatief laag in de realisatie. Met die korpsen zijn inmiddels afspraken gemaakt om in 2010 op het gewenste prestatieniveau te komen. Het CVO zal de voortgang van deze korpsen actief blijven monitoren.

8.4 Voortgezette activiteiten

In de periode van het PVO zijn door het programmabureau instrumenten ontwikkeld, die ook de komende jaren toegevoegde waarde hebben voor de korpsen. Dit betreft de volgende activiteiten:

- **TGO-reflecties**
De korpsprojectleiders PVO hebben aangegeven te hechten aan een voortzetting van de TGO-reflecties. Dit zijn korte evaluaties van TGO's, kort na de start, waarmee gereflecteerd wordt op de werkwijze, de verantwoordelijkheden en de inrichting van het TGO. Hiermee krijgen korps en teamleider direct feedback, zodat kan worden bijgestuurd en geleerd.
- **Productevaluaties**
Een andere activiteit die binnen CVO wordt voortgezet is de productevaluatie. Dit behelst een inhoudelijke evaluatie van een specifiek product of werkwijze met als doel om vast te stellen wat er aan dat product of werkwijze kan respectievelijk moet verbeteren om effectiever te worden. Zo zijn er in de programmaperiode productevaluaties uitgevoerd op het gebied van tegenspraak, TGO/VKL, review, LDM en LTFO. Deze laatste verkeert overigens nog in een stadium van afronding.
- **MORT-consolidatie**
In samenwerking met de Politieacademie is inmiddels een begin gemaakt met de uitvoering van 'geconsolideerde' evaluaties van TGO's.
In beginsel wordt ieder TGO geëvalueerd met behulp van de zg. MORT-methodiek. Deze methodiek maakt deel uit van de masterleergang Recherchekunde, zodat het merendeel van de evaluaties wordt uitgevoerd door recherchekundigen in opleiding.
Op enig moment worden evaluatierapporten op elkaar gelegd en onderzocht op overeenkomstige verbeterpunten en aanbevelingen. Hiermee ontstaat een nieuw instrument in het kader van leren en verbeteren.
- **Bemiddeling reviews en CEAS-onderzoeken**
De afgelopen drie jaar heeft de programmamanager PVO een bemiddelende rol gehad bij de bemensing van onderzoeksteams in het kader van reviews en de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS). De bemiddeling richt zich onder andere op de benodigde kwaliteit en capaciteit en de evenwichtige verdeling over de korpsen. Deze bemiddeling zal de komende jaren in het kader van het CVO worden voortgezet.

8.5 Nieuwe activiteiten

Vanuit het CVO zijn in 2010 de volgende activiteiten opgepakt die zijn gedefinieerd door proceseigenaren, de Strategische Beleidsgroepen, of de Board Opsporing:

- Het verbeteren van de kwaliteit van misdrijf-PV's;
- Voorbereiding van de bovenregionale samenwerking;
- Implementatie consultatie raadsman eerste politieverhoor;
- Audit Implementatie Instructie Vernietiging Geïntercepteerde geheimhoudergesprekken;
- Integreren hoger opgeleiden in de opsporing;
- Onderzoek inzet Forensisch Assistenten;
- Ontwikkeling 'Doorlichting-instrument Opsporing'.

Al deze activiteiten zijn gericht op de verdere ontwikkeling van de kwaliteit en de professionalisering in de opsporing.

8.6 Toekomstige activiteiten

Het programma Versterking Opsporing is naast deze formele audit afgesloten met een aantal informele ronde tafelgesprekken, waarin medewerkers en leidinggevendenden hebben teruggeblikt op de resultaten en verworvenheden van het programma. Vanzelfsprekend is ook besproken hoe en wat het vervolg op het programma zou moeten zijn.

Naar aanleiding van de uitkomsten van deze vijf ronde tafelgesprekken hebben strategisch leidinggevendenden van politie, OM en ministeries, samen met wetenschappers, zich aan de 'vierkante tafel' gebogen over de toekomst van de opsporing, met een focus op de vraag hoe het programma een vervolg zou moeten krijgen. De uitkomsten van de ronde en vierkante tafels zijn vastgelegd in het boekje, 'Opsporing Besproken'.

Uit de opbrengsten van deze sessies komt een aantal aandachtspunten voor de toekomst naar voren.

I. Routine op orde: Daar waar het PVO zich heel erg geconcentreerd heeft op de teams grootschalig onderzoek, zal in de toekomst het accent op de routine moet worden gelegd. Dat wil zeggen dat aandacht moet worden geschonken aan de kwaliteit van de aanpak van veel voorkomende criminaliteit, middelzware criminaliteit en zware criminaliteit. Hierbij ligt de focus in eerste instantie op de kwaliteit van de basale, in alle onderzoeksvormen terugkerende, opsporingsactiviteiten en -producten.

II. Opsporen in divers samengestelde teams; De inzet van hoger opgeleiden, waaronder recherchekundigen, in de opsporing brengt met zich mee dat onderzoeken en onderzoeksteams op een andere manier worden opgezet respectievelijk samengesteld. Uit de pilots in het kader van 'Intelligent Opsporen' blijkt dat het werken in divers samengestelde teams een goede voedingsbodem vormt voor de synergie tussen de verschillende kwaliteiten binnen (en buiten) de opsporing. Deze pilots moeten hun voortzetting krijgen in een programma van 'action learning', waarin de verworvenheden uit de pilots worden verbreed naar andere korpsen en nieuwe interdisciplinaire samenwerkingsverbanden.

III. Opleiden en certificeren: Het investeren in persoonlijke kwaliteit van de politiemedewerkers en leidinggevendenden moet worden voortgezet. Waarbij wel een verandering moet plaatsvinden van eenmalig opleiden naar permanent leren, gericht op het onderhouden van bestaande en verwerven van nieuwe competenties.

IV. Burgerparticipatie: Een ontwikkeling die niet meer te stoppen lijkt, is de behoefte van burgers om invloed uit te oefenen op de veiligheid in de eigen leefomgeving. Als succesvol voorbeeld kan Burgernet worden genoemd. Ook binnen de opsporing zal gezocht gaan worden naar effectieve strategieën.

Onder regie van de Board Opsporing wordt nu gewerkt aan de ontwikkeling van een toekomstscenario voor de opsporing. De hierboven beschreven ontwikkelingsrichtingen worden hierin betrokken.

Bijlage I Matrix

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
Algemene kwaliteitseisen			
	PV Afschermprocedure	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Alle BOB-aanvragen / PV's	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Alle CIE processen verbaal	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	AT PV van aanhouding	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Implementatie-auditplan	PVO heeft dit plan ontwikkeld en vervolgens deze audits in januari 2007 en 2008 uitgevoerd.	gereed
	Melding rechercheonderzoek	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Overleveringswet – bevel IVS	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Projectvoorstel (horizontale fraude, micri, zwacri en locri)	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	PV (CIE-afscherming)	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	PV inzetten technisch hulpmiddel	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	PV observeren	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	PV restinformatie	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Rapport verzoek gegevensverstrekking	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	SMS PV inzet technisch hulpmiddel	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Start-procesverbaal	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	AT verslag binnentreden woning	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Verzoek bevel tot uitlevering ogv SFO	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Casescreening- /zicht op zaken-systeem	Het systeem BOSZ (Beter opsporen door zicht op zaken) is in gebruik bij de politie Amsterdam-Amstelland en Haaglanden. Andere korpsen worden op zijn vroegst in 2010 aangesloten. Die korpsen hebben binnen de BVH-suite als alternatief ZOZ (Zicht-Op-Zaken). Op 11 juni 2009 besloot de SBG TOP dat BOSZ dient te worden geïmplementeerd in BVO.	gereed
	Protocol informatiebronnen	Het bronnenboek kan op PKN worden geraadpleegd. De doorontwikkeling wordt door het programma NIM opgepakt.	gereed
	Relaas verbaal en bewijsmatrix	Beiden producten zijn gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Weegdocument	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Doorontwikkeld kwaliteitssysteem voor na de programmaperiode	Oktober 2009 heeft de RKC (io) ingestemd met de businesscase voor dit kwaliteitssysteem. Het Centrum Versterking Opsporing (CVO) heeft in 2010 een vliegende start gemaakt. Enerzijds doordat de lopende activiteiten vanuit het Programma Versterking Opsporing bij het CVO zijn ondergebracht. Maar zeker ook vanwege de start van het project m.b.t. de inrichting van de bovenregionale samenwerking.	gereed
	Procesauditplan	Audit werd 1e kwartaal 2009 uitgevoerd.	gereed
	Uitgewerkt validatieproces (NFI, OM en politie)	Gereed.	gereed
	Lijst gevalideerde en te valideren onderwerpen	Gereed.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Plan t.a.v. investeringen rond cultuur, leiderschap en gedrag	Ten aanzien van deze onderwerpen richtte de activiteiten zich op het borgen van het gedachtegoed van het PVO. In de korpsen worden hiertoe inmiddels diverse initiatieven genomen. Het thema wordt periodiek met de programmamanager PVO en de korpsleiding besproken. In samenwerking met diverse externe bureaus worden meerdere concrete activiteiten en trainingen aan de korpsen aangeboden. Binnen PVO werd de visie ontwikkeld waarmee werkprocessen en activiteiten binnen het programma in 2008 verschoven van ontwikkelen en invoeren naar borgen. In mei 2008 heeft het PVO rond dit thema een congres georganiseerd. In 2009 werd aan de korpsen een cultuurscan aangeboden.	gereed
	Uitgewerkt borgingsdocument van het verbeterprogramma	De uitwerking van de maatregelen uit het rapport versterking opsporing zijn te vinden in het 2e rapport Posthumus.	gereed
	Procesdossier	Het proces-dossier werd op 20 december 2007 door het OM gevalideerd en is daarmee gereed. Een instructie hoe te komen tot een proces-dossier is op PKN te vinden. Het betreft een ordeningsmethode, geen 'fysiek product', derhalve niet in het beheer bij VPP, geen BINnummer. De onderdelen van het procesdossier zijn op PKN te vinden.	gereed
Auditieve en audiovisuele registratie van verhoren			
	Toepassing verplichte categorie audiovisueel	Nagenoeg alle korpsen voldoen aan de bepaling om in geval van 'betrokken kwetsbare personen', alle verhoren audiovisueel te registreren (de zogenaamde verplichte categorie).	gereed
	PID auditief	Het PID AVR werd op 22 oktober 2007 opgeleverd.	gereed
	PID audiovisueel	Het PID AVR werd op 22 oktober 2007 opgeleverd.	gereed
	Aanwijzing auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, slachtoffers/getuigen en verdachten	De aanwijzing is gereed en zal naar verwachting op 1 september 2010 van kracht worden.	gereed
	Protocol auditief en audiovisueel registreren van verhoren	Zie aanwijzing.	gereed
Forensische opsporing			
	Medewerkers FSO's aangewezen	Alle zeven FSO's zijn ingericht en operationeel. Vanuit het NFI is aangegeven dat de bezetting van de formatie door de politie conform de planning is gerealiseerd. Hoewel de FSO's nog in opbouw zijn bestaat bij het NFI momenteel het beeld dat met de huidige bezetting de begeleiding van forensisch onderzoek uit TGO-zaken te garanderen is. In het najaar van 2007 is een start gemaakt met de opleiding van deze medewerkers. Voor de borging van de FSO's is een zogenaamd organisatieplan FSO ontwikkeld.	gereed
	Panoscan landelijk beschikbaar	zie visualisering van het PD (product 53) De pilotfase werd geëvalueerd. In de EGFO-I wordt momenteel een voorstel gemaakt voor de wijze waarop de 3D-scan landelijk ingezet gaat worden.	gereed
	Protocol forensisch intakegesprek (FIT)	Voor de borging van de FSO's is een zogenaamd organisatieplan FSO ontwikkeld. Dit plan is in behandeling bij de expertgroep Forensische Opsporing. In dit plan is het FIT, als onderdeel van het werkproces binnen het FSO, beschreven. Dit betreffen de criteria voor het organiseren van een forensische intake, alsmede de benodigde formulieren. Er worden op dit moment nog aanpassingen verricht. NFI is product-eigenaar. Het FIT wordt als zodanig reeds door de FSO's toegepast. Het betreft verder een dynamisch protocol vanwege de veranderingen aangaande de positie van het NFI in de forensische keten, o.a. met een zogenaamde Front-Office NFI en de doorontwikkeling van de FSO naar de Bovenregionale Forensische Service Centra. (medio 2008 in behandeling). Een FIT zal deel blijven uitmaken van de FO. Kan daarom als gereed worden aangemerkt.	gereed
	Functiebeschrijvingen in relatie tot 4 PD's	Functiebeschrijvingen zijn er, gevalideerd. Competentieprofielen besproken in SBG-FO nov. 2007. Zullen worden gebundeld met de functiebeschrijvingen en worden daarna aangeboden aan de SBG. In SBG-FO van 21 april 2008 afgehandeld. Zijn daarna overgedragen aan het landelijke HRM-traject om deze daarin te integreren.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	FT-norm: fotografisch vastleggen van maatwerk en maatwerk+ PD's	Het standaardiseren van het fotografisch vastleggen van PD's is lastig gebleken, omdat de PD enorm veel variaties kent. Waarborgen voor goed fotografisch onderzoek worden geboden door deskundigheid van de forensisch fotograaf, PD management en door bestaande of recent ontwikkelde FT-normen. Dit product moet vooral gezien worden in relatie met het slachtoffer op de PD. Een voorbeeld hiervan is de wijze van fotografische vastlegging en schriftelijke registratie van het stoffelijk overschot op de PD (FT-norm 1000.01), in samenhang met de vastlegging van letsel (FT-norm 1100.01 en 1100.02).	gereed
	FT 1200.01.: schouwen door forensisch arts	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen.	gereed
	Visualisering v.h. PD (mogelijk gelijk aan 3d scan / Panoscan)	Het product "Visualisatie van de PD" valt in 2 delen uiteen: <ul style="list-style-type: none"> • De visualisatie voor degenen die niet op de PD komen, zowel bij de start van het onderzoek tbv team-(leiding), zaaksovj, als ook bij de latere fase van de behandeling ter zitting. Deze visualisering is uitgewerkt in de driedimensionale en fotografische vastlegging van PD's. Ook in nieuwe FT normen zijn onderdelen van deze visualisering beschreven. • Het beschrijven van de visualisatie van de PD in het proces-verbaal. De uitkomsten van de pilots 3d-scan/Panoscan tonen aan dat deze instrumenten voor visualisatie een goede bijdrage leveren aan de professionalisering van forensisch onderzoek, met name op de PD. Momenteel worden de scans reeds op "collegiale basis" landelijk ingezet. Door middel van deze tijdelijke voorziening zijn zowel de 3D-scan als de Panoscan landelijk beschikbaar. Het genereren van processen-verbaal op gekwalificeerde (standaard-)wijze vindt zijn weg in de diverse bedrijfsprocessen-systemen in samenhang met het tactisch opsporings proces. Er zijn inmiddels aanbevelingen gedaan om het gebruik van de 3D-scan en Panoscan verder te professionaliseren en te integreren in de praktijk van de forensische opsporing. In het Productenboek van FO staat het PV mbt PD beschreven, inclusief kwaliteitscriteria.	gereed
	Inrichtingsplan 'Forensische samenwerking in de opsporing' (FSO)	Het inrichtingsplan FSO werd binnen de EGFO-O opgeleverd. Het zal verder echter niet ter validatie worden aangeboden. De reden is gelegen in de ontwikkeling van de zogenaamde Bovenregionale Service Centra (B-FSC's). Deze centra zijn inmiddels gestart en de bereikte resultaten van de FSO's worden hierin meegenomen.	gereed
	Zeven ingerichte FSO's (volledig operationeel en ingericht)	Alle zeven FSO's zijn ingericht en operationeel. Vanuit het NFI is aangegeven dat de bezetting van de formatie door de politie conform de planning is gerealiseerd. Hoewel de FSO's nog in opbouw zijn bestaat bij het NFI momenteel het beeld dat met de huidige bezetting de begeleiding van forensisch onderzoek uit TGO-zaken te garanderen is. In het najaar van 2007 is een start gemaakt met de opleiding van deze medewerkers. Voor de borging van de FSO's is een zogenaamd organisatieplan FSO ontwikkeld. Dit plan is in behandeling bij de expertgroep Forensische Opsporing (zie ook product 54).	gereed
	PID LTFO	Gereed.	gereed
	Subproduct PID LTFO: Beheersplan LTFO	15 november 2007 officiële opening LTFO.	gereed
	Subproduct PID LTFO: Oprichtings- en formatieplan 'Landelijk Team Forensische Opsporing' (LTFO)	15 november 2007 officiële opening LTFO.	gereed
	Subproduct PID LTFO: Hervormd SGBO-model met LTFO	15 november 2007 officiële opening LTFO.	gereed
	3d-scan landelijk beschikbaar	Zie visualisering van het PD (product 53). De pilotfase is geëvalueerd. In de EGFO-I wordt momenteel een voorstel gemaakt voor de wijze waarop de 3D-scan landelijk ingezet gaat worden.	gereed
	Benoeming Forensisch Assistenten	Korpsen zijn begonnen met benoemen van Forensisch Assistenten. Een voorstel aan de Board Opsporing over de uiteindelijke verdeling van het aantal fte's en de ondersteuning tot aan 2012 is inmiddels gedaan en overgenomen.	gereed
	Herziene FT-normen n.a.v. recente inzichten en ontwikkelingen	Alle FT-normen zijn bekeken en aangepast daar waar nodig. Een proces van herstructurering is met de werking van de GRAM onder de EGFO-V gestart.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Landelijke Sporendatabank	Dit product is operationeel op het gebied van dacty en DNA.	gereed
	Protocol interne verslaglegging	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed
	Formats interne verslaglegging (dossiervorming)	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed
	FT 1100.01: fotografische registratie van letsel	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen.	gereed
	FT 1100.02: letselbeschrijving	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen.	gereed
	FT 1000.01: schriftelijke en fotogr. Registratie van stoffelijk overschot op PD	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen.	gereed
	FT 1000.03: verpakken van een stoffelijk overschot op PD	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen.	gereed
	FT 1000.04: vervoer van het IBN stoffelijk overschot	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen.	gereed
	FT 1000.05: opslag, beheer en inrichtingseisen van politie mortuarium voor IBN stoffelijk overschot	Deze FT norm werd per 1 januari 2008 door de korpsen in gebruik genomen. Vanwege de betrokkenheid van brancheorganisaties werd voor deze norm een invoeringsfase vastgesteld.	gereed
	Functiebeschrijving Forensische Assistent	Functiebeschrijvingen zijn er, gevalideerd. Competentieprofielen besproken in SBG-FO nov. 2007. Zullen worden gebundeld met de functiebeschrijvingen en worden daarna aangeboden aan de SBG. In SBG-FO van 21 april 2008 afgehandeld. Zijn daarna overgedragen aan het landelijke HRM-traject om deze daarin te integreren.	gereed
	Competentiebeschrijving Forensische Assistent	Functiebeschrijvingen zijn er, gevalideerd. Competentieprofielen besproken in SBG-FO nov. 2007. Zullen worden gebundeld met de functiebeschrijvingen en worden daarna aangeboden aan de SBG. In SBG-FO van 21 april 2008 afgehandeld. Zijn daarna overgedragen aan het landelijke HRM-traject om deze daarin te integreren.	gereed
	Functiebeschrijving Forensische Deskundige	Functiebeschrijvingen zijn er, gevalideerd. Competentieprofielen besproken in SBG-FO nov. 2007. Zullen worden gebundeld met de functiebeschrijvingen en worden daarna aangeboden aan de SBG. In SBG-FO van 21 april 2008 afgehandeld. Zijn daarna overgedragen aan het landelijke HRM-traject om deze daarin te integreren.	gereed
	Competentiebeschrijving Forensische Deskundige	Functiebeschrijvingen zijn er, gevalideerd. Competentieprofielen besproken in SBG-FO nov. 2007. Zullen worden gebundeld met de functiebeschrijvingen en worden daarna aangeboden aan de SBG. In SBG-FO van 21 april 2008 afgehandeld. Zijn daarna overgedragen aan het landelijke HRM-traject om deze daarin te integreren.	gereed
	Subproduct formats interne verslaglegging: forensische analyse	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed
	Subproduct formats interne verslaglegging: PV interpreteren spoor	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed
	Subproduct formats interne verslaglegging: PV onderzoek plaats delict	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Subproduct formats interne verslaglegging: PV onderzoek spoor	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed
	Subproduct formats interne verslaglegging: Verslag voorlopig resultaat	Formats interne verslaggeving vinden hun weg in LSV, BVH en BVO. FO-formats worden momenteel volop ingebracht bij de totstandkoming van de BVH et cetera. Het FO-proces en het daarbij behorende productenboek vormen de grondslag. De producten zullen worden uiteindelijk worden geïntegreerd in de veranderende bedrijfsprocessensystemen.	gereed
	Medewerkers FSO's opgeleid	Opleidingen zijn gestart. Opleiding duurt 2 jaar. De opleidingen zullen worden geïntegreerd binnen de BFSC's.	in ontwikkeling
	FT-norm: vastleggen van secties	Deze gevraagde FT-norm is door het NFI nog niet aangereikt in het overleg van de EGFO-V en voorgelegd aan de SBG-FO. Deze norm zal ook deel uitmaken van de herdefiniëring van de FT-normen. Beleidsbeslissing SBG-FO van 30 juni 2009: Ontwerp de norm en borg deze via de bestaande afspraken met de GRAM vanuit de EGFO-V.	in ontwikkeling
	Aangepaste Regeling PD-management (PDM)	De EGFO-V heeft haar taak erop zitten. PDM is overgedragen aan de expertgroep algemeen rechercheren (EGAR). Het eindproduct zal tzt worden aangeboden aan de SBG-FO.	in ontwikkeling
	Benoeming sporenanalist	Voordat benoemingen kunnen plaatsvinden zal eerst het proces van sporenanalyse vanuit Forensic Intelligence bepaald worden. De analist zal daarvan worden afgeleid.	in ontwikkeling
	Benoeming vaste sporencoördinator	Voordat benoemingen kunnen plaatsvinden zal eerst het proces van sporencoördinatie vanuit Forensic Intelligence bepaald worden. De sporencoördinator zal daarvan worden afgeleid.	in ontwikkeling
	Competentiebeschrijving sporenanalist	Vanuit de EGFO-I is het proces Sporencoördinatie en Sporenanalyse bij de SBG-FO geagendeerd en besproken op 22 april 2009. De aanbevelingen in de rapportage werden door de SBG-FO overgenomen. De uitwerking ligt voorts in handen van de EGFO-I. Aan de hand van de vaststelling van dit proces worden vervolgens de competentiebeschrijvingen voor de sporencoördinator en de sporenanalist ontwikkeld door de EGFO-O(rganisatie). Beleidsintentie SBG-FO van 30 juni 2009: Op grond van het proces Sporencoördinatie en Sporenanalyse dat door de SBG-FO is vastgesteld, ontwikkelt de EGFO-O de bedoelde competentiebeschrijvingen en levert deze op aan de SBG-FO. Vervolgens worden deze overgedragen aan het HRM-traject. Opmerking: het proces dient nog een vervolg te krijgen in de vorm van produktbeschrijvingen etc. Deze opdracht ligt in de EGFO-I. EGFO-O kan echter starten met voorverkenning/ orientatie m.b.t de competentiebeschrijvingen.	in ontwikkeling
	Competentiebeschrijving sporencoördinator		in ontwikkeling
	Inrichtingsplan bovenregionale samenwerkingsverbanden t.b.v. maatwerk-plus PD's - Forensische Service Center (FSC)	T.b.v. van de inrichting van de Bovenregionale Forensische Service Centra (BFSC) is reeds vanuit de SBG-FO een projectopdracht verstrekt aan een "Task Force BFSC, onder leiding van Rene Bastiaansen. De bedoeling is dat het plan voor de inrichting van deze centra in het najaar 2009 in de SBG-FO wordt gepresenteerd.	in ontwikkeling
	Visie op fysieke opslag van (sporen) dragers	De visie is aan politiezijde gedeeltelijk geformuleerd in de EGFO-O en heeft raakvlakken met het LSV en LBH. Deze is gebaseerd op het snel en effectief genereren van informatie uit de verkregen sporen, waarbij de fysieke opslag van zo kort mogelijke duur moet zijn en bewaring vooral kwalitatief centraal door een derde partij, o.a. dienst der Domeinen, zal gaan plaats vinden. Afronding van de formulering van de visie wordt mede afgestemd op de standpunten van het OM m.b.t. de sturing op het proces van inbeslaggenomen materiaal, goederen. Inmiddels is heeft het OM een notitie uitgebracht waarin deze standpunten zijn verwoord. In welke mate deze notitie geldt als juridisch kader aangaande de inbeslagneming van sporen(dragers) in relatie tot de forensische processen, conform de tekst van de implementatieagenda PVO, moet nog worden vastgesteld. Deze is geagendeerd in de EGFO-O. In de producten van Landelijk Spoor Volgstelsel (LSV) en Landelijk Beslaghuis (LBH) zal het FO-proces en normering verder concreet gestalte moeten krijgen. De richtlijnen afspraken beheer onderzoeksmateriaal, stukken en goederen dienen op grond van de geformuleerde visie uit de EGFO te worden herbezien. Beleidsintentie SBG-FO van 30 juni 2009: Formuleer de visie t.a.v. fysieke opslag sporen in samenhang met de standpunten van het OM en de ontwikkeling van gerelateerde ICT-applicaties zoals LSV en LBH. Geef advies m.b.t. de afspraken ter herziening van de richtlijnen rond beheer onderzoeksmateriaal, stukken en goederen. De visie, alsmede het advies worden uiterlijk 1 oktober aan de SBG-FO aangeboden (zie ook het product "Richtlijnen afspraken rond beheer onderzoeksmateriaal, stukken en goederen").	in ontwikkeling
	Zeven ingerichte BFSC's	Na behandeling van het inrichtingsplan voor de BFSC in de daarvoor bestemde gremia zal de concrete inrichting zich kenmerken door gefaseerde	in ontwikkeling

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
		realisatie. Daar waar reeds voorzieningen voor de Forensische Samenwerking Opsporing (FSO) werkzaam waren zal de doorfasering naar BFSC in de loop van 2009 en 2010 plaatsvinden. Daarnaast komen er nieuwe (grootschalige) samenwerkingsverbanden tot stand tussen regio's, zoals bijv. in de Randstad. Daar vraagt het proces van dergelijke grootschalige inrichting wellicht meer tijd dan 2009. Beleidsintentie SBG-FO van 30 juni 2009: Het gewenste aantal BFSC is ingericht op basis van het afgesproken inrichtingsplan BFSC uiterlijk 1 juli 2010.	
	Functiebeschrijving Forensische Specialist	Vanwege de integratie met het landelijke HRM-traject zal deze functiebeschrijving in een later stadium worden ontwikkeld op het moment dat het specialisme t.b.v. het landelijk functiehuis wordt behandeld. Inmiddels is uit het HRM-traject het verzoek gekomen om aanvullend op de reeds opgeleverde (operationele) reeks van functie- en competentiebeschrijvingen voor de FO (S5 t/mS9) de functie- en competentiebeschrijving voor de Forensisch Specialist te ontwerpen en aan te leveren. Het HRM-traject is inmiddels zover dat ze de specialistenreeks aan het inpassen zijn. De opdracht ligt inmiddels bij de EGFO-O. Beleidsvaststelling SBG-FO: behandeling van de voorstellen in de SBG-FO van 9 september 2009 waarna overdracht aan het HRM-traject kan plaatsvinden.	in ontwikkeling
	Competentiebeschrijving Forensische Specialist		in ontwikkeling
	subproduct aangepaste Regeling PDM: Opschalen PD	Na ontwikkeling door de EGFO-V en de EGAR verkeren deze producten nu in het eindstadium van validatie door de SBG-FO en de SBG-TOP.	in ontwikkeling
	subproduct aangepaste Regeling PDM: Proces intake met intakecriteria PD		in ontwikkeling
	FT-norm: opslag en beheer van sporendragers	De ervaringen, opgedaan bij de implementatie van de Procedure Volgen Spoor in het kader van het Landelijk Spoorvolgsysteem (LSV) voor FO, alsmede de herdefiniëring van het begrip "FT-norm" en de daarop volgende sanering van de bestaande normen, duiden er op dat opslag en beheer van sporendragers zodanig divers moet plaatsvinden dat daar niet één enkele norm voor kan worden bepaald. Wanneer de Procedure Volgen Spoor op de juiste wijze is geïmplementeerd wordt er voor gezorgd dat de opslag en het beheer van sporen (-draggers) op zodanige manier wordt uitgevoerd dat de "chain of custody" en de "chain of evidence" afdoende wordt gewaarborgd. Zo blijkt ook uit de audit LSV zoals die in het eerste kwartaal van 2009 is uitgevoerd. Beleidsvaststelling SBGO-FO van 30 juni 2009: Laat dit product als zodanig vervallen.	niet gestart
ICT			
	PID landelijk sporensysteem (LSVS)	Eind september 2007 werd dit PID landelijk Sporen Volgen opgeleverd. Dit document beschrijft de implementatie van een landelijke procedure, een ketenbrede identificatie van sporen, en een centrale applicatie die de unieke landelijke registratie van sporen binnen de politie volgt en ondersteunt.	gereed
	Implicaties voor ICT van AVR	Ondergebracht binnen stuurgroep / projectgroep en PID-AVR.	gereed
	Master business case	In het kader van PVO is onderzoek gedaan naar de applicaties Office TR, TRAVIS en TRIS ter beoordeling of deze kunnen voorzien in een landelijk spoorvolgsysteem. Voor een landelijke toepassing bleken deze applicaties niet te voldoen. Op basis van PROMIS, de applicatie die bij het NFI in gebruik is, is voor de politie een nieuw Landelijk SporenVolgsysteem ontwikkeld. (LSV). Inmiddels wordt dit LSV in de korpsen en diensten geïmplementeerd, waarbij de toepassing van TRIS wordt gezien als mogelijke applicatie tbv nadere bewerking van de opgeslagen informatie uit het LSV door in- en uitvoer van gegevens naar de BVH, BVO e.d.	gereed
	Subproduct LSVS: Doorontwikkeling sporen volgen in de keten + unieke identificatie	LSV plateau I geïmplementeerd.	gereed
	Subproduct LSVS: Visiedocument t.a.v. landelijke sporencoördinatie	Is gerealiseerd.	gereed
	Subproduct LSVS: Haalbaarheidsonderzoek n.a.v. visiedocument landelijke sporencoördinatie	Werd destijds vervangen door een zogenaamde 'proof of concept'.	gereed
	Mobiel ontsloten kennisnetten	Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan de ontsluiting van kennis op bijvoorbeeld PDA's. In mei 2009 werden de executieve medewerkers van het korps Utrecht als eerste voorzien van een zogenaamde "handheld terminal" waarmee vanaf een mobiele werkplek (ook buiten het bureau) onder andere het politie kennisnet kan worden geraadpleegd. Daarna volgt het korps Midden West Brabant. De verwachting is dat alle korpsen medio 2011 zijn voorzien.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	PKN gekoppeld aan rechercheonderwijs	Is gerealiseerd.	gereed
	PKN gekoppeld aan recherchesystemen	Hangt samen met de ontwikkeling binnen BVH/BVO.	in ontwikkeling
	Onderzoeksverslag toegevoegde waarde MS Access database Vaatstra	Binnen het Vaatstra-onderzoek werden destijds diverse gegevensbronnen (RDS, RBS, XPol, File System) ontsloten en werden gegevens voor analysedoeleinden ingebracht in iBase. Daarbij kon een deel van die gegevens niet rechtstreeks in iBase worden ingelezen, maar was een tussenstap nodig. Voor die tussenstap is gebruik gemaakt van enkele Access-databases. Inmiddels is het echter mogelijk om vanuit RBS, BVO en tal van andere systemen rechtstreeks gegevens naar i-Base te exporteren. Hiermee is de toegevoegde waarde van de MS Access database Vaatstra komen te vervallen.	niet gestart
LDM/PKN			
	Aanwijzingen en beleidsregels zijn gerubriceerd en toegankelijk op PKN	VPP beheert de gevalideerde producten en draagt zorg voor de publicatie van de meest recente versies ervan op PKN.	gereed
	Gevalideerde standaardproducten zijn gerubriceerd en toegankelijk op PKN	VPP beheert de gevalideerde producten en draagt zorg voor de publicatie van de meest recente versies ervan op PKN.	gereed
	Doorontwikkelde kenniskaart	De kenniskaart is beschikbaar via PKN. Er is een helpdesk ingericht en inmiddels operationeel. In de 1e helft van 2008 werden aan relevante relaties autorisaties verleend.	gereed
	Project ter verhoging bekendheid LDM	Door de PA worden op dit moment diverse initiatieven ontplooid om de LDM te promoten.	gereed
	Completering TGO en FO kennis in PKN	Gereed en geïmplementeerd.	gereed
	Operationele LDM	Is gerealiseerd.	gereed
	Inrichtingsplan LDM (onderdeel staande organisatie Politieacademie)	Is gerealiseerd.	gereed
	Integratie Generiek - specifiek	Eind 2007 is het project gerealiseerd middels een implementatie door PKN. Alle intranetten v.d. korpsen bestaan uit een generiek gedeelte en een specifiek gedeelte.	gereed
	Landelijke accreditatieregeling voor gedragskundige	De landelijke accreditatieregeling voor gedragskundigen is belegd bij dNRI. De algemene accreditatie is in handen van het LDM.	gereed
	Afgestemde en gekoppelde kennisnetten OM en politie	Het Omtranet is gekoppeld aan Podacs. Hierdoor hebben gebruikers van OMtranet de mogelijkheid om PKN te raadplegen. Omdat zowel de politie-academie als justitie genoemd staan in de bijlage 2 van de Podacsregeling worden zij door de beheerder van Podacs (vtsPN) als externe partner gezien. Het vtsPN maakt geen directe koppelingen tussen netwerken van externe partners. Voor PKN betekent dit dat er vooralsnog geen koppeling mogelijk is met het Omtranet. Bron: brief 16 april 2009 van Drs E.M.A. Tijssen, directeur kennisnetwerk ad interim Politieacademie.	in ontwikkeling
	Leveringprocedure gecertificeerde reviewmedewerkers aan Landelijke Deskundigheids-Makelaardij (LDM)	Door het programmabureau is, in samenspraak met het Parket-Generaal, besloten om eerst ervaring op te doen met de vorming van de reviewteams en vervolgens op basis van de evaluatie hiervan de leveringsprocedure vast te stellen.	in ontwikkeling
Opleiding & certificering			
	Multimedia trainingen	De Politieacademie heeft op basis van opgedane ervaringen besloten tot de bouw van een eigen simulatiesuite. De suite biedt de Politieacademie de gelegenheid om in het onderwijs een veilige leeromgeving te creëren waar studenten voornamelijk op het gebied van besluitvorming kunnen worden getraind. De suite is tevens geschikt om leidinggevend in praktijksituaties te brengen waar ze al dan niet onder druk hun competenties kunnen ontwikkelen. De simulatiesuite is inmiddels in een pilotfase van start gegaan.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Leergang Master Recherchekundige voor zij-instromers	Deze opleiding is gestart.	gereed
	Start alle opleidingen (genoemd op impl. agenda)	Voor wat betreft teamleiding, overig leidinggevenden en deskundigen in TGO's werden alle opleidingen door de politieacademie ontwikkeld en inmiddels aangeboden.	gereed
	Aangepaste opleiding OLL-R	OLL (R) is in 2008 onderdeel van samenhangend stelsel.	gereed
	Aangepaste opleiding TLL-R	In uitvoering sinds april 2007. Wordt 5 x aangeboden in 2008 als onderdeel van het samenhangend stelsel.	gereed
	Subproduct aangepaste opleiding TLL-R: Opleidingsplan teamleider TGO	Opleidingsplan gereed en uitgevoerd.	gereed
	Opleidingsplan forensisch assistent	De forensische opleidingen zijn gereed en worden reeds gegeven. De nog te ontwikkelen competentieprofielen hebben mogelijk gevolg voor enkele kernopgaven.	gereed
	Opleiding forensische assistent	De opleiding is beschikbaar.	gereed
	Opleidingsplan Forensisch deskundige	Voor genoemde functies komen er geen aparte opleidingen; met het opleidingsaanbod zijn er opgeleide mensen voor alle soorten PD's. Dit wordt afgedekt door de standaard opleidingen binnen het opleidingsaanbod aangevuld door de nieuwe opleidingen op niveau 2.	gereed
	Opleiding Forensisch deskundige	Voor genoemde functies komen er geen aparte opleidingen; met het opleidingsaanbod zijn er opgeleide mensen voor alle soorten PD's. Dit wordt afgedekt door de standaard opleidingen binnen het opleidingsaanbod aangevuld door de nieuwe opleidingen op niveau 2.	gereed
	Opleidingsplan Forensisch specialist	Voor genoemde functies komen er geen aparte opleidingen; met het opleidingsaanbod zijn er opgeleide mensen voor alle soorten PD's. Dit wordt afgedekt door de standaard opleidingen binnen het opleidingsaanbod aangevuld door de nieuwe opleidingen op niveau 2.	gereed
	Opleiding Forensisch specialist	Voor genoemde functies komen er geen aparte opleidingen; met het opleidingsaanbod zijn er opgeleide mensen voor alle soorten PD's. Dit wordt afgedekt door de standaard opleidingen binnen het opleidingsaanbod aangevuld door de nieuwe opleidingen op niveau 2.	gereed
	Opleidingsplan strategisch management	Masterclass is operationeel en in 2008 wordt een training aangeboden voor divisie- en districtschefs.	gereed
	Opleiding strategisch management	Masterclass is operationeel en in 2008 wordt een training aangeboden voor divisie- en districtschefs.	gereed
	Start werving- en opleidingstraject FO	In de aanloop van de aanstelling van het uiteindelijke aantal van 500 forensisch assistenten bleken er in september 2007 al 112 medewerkers aangesteld. De korpsen is gevraagd om tot 2012 deze uitbreiding te realiseren. De korpsen kunnen voor wat betreft de opleiding inmiddels kiezen drie varianten, te weten: Het volgen van de kernopgave forensisch assistent door opgeleide BOA's. Het volgen van de kernopgave door opgeleide assistent politiemedewerkers. Het toevoegen van de kernopgave aan de opleiding assistent politiemedewerker.	gereed
	Aangepaste opleiding familierechercheur	Vanaf 2008 maakt deze opleiding deel uit van het samenhangend stelsel. In 2008 wordt de opleiding conform vraag 10 x uitgevoerd en worden 120 studenten opgeleid.	gereed
	Inbeddingsplan PD-management in initiële politieonderwijs	Het PD-management is geïmplementeerd in het initiële onderwijs.	gereed
	Inventarisatie behoeften in meerjarig perspectief leergang recherchekunde	Is geïnventariseerd.	gereed
	Prof-checks opsporing	Prof-checks zijn ontwikkeld.	gereed
	Verbeterde verhoormodule	Per 2008 zijn beide verhooropleidingen onderdeel samenhangend stelsel. De opleiding Voorbereiden en uitvoeren van gecompliceerde verhoren wordt 6x aangeboden (78 studenten) en de opleiding Verdieping Verhoor wordt 15x aangeboden (180 studenten). Door te kiezen voor een geleidelijke vorm van opleiden binnen de programmaduur is ieder korps gegarandeerd van het minimaal benodigde aantal verhoorders.	gereed
	Opleidingsplan afstudeerrichting criminaliteitsanalyse binnen leergang recherchekunde	Gereed en van start op 28 juni 2007 voor doorstromers.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Verbeterde verhoormodule	Per 2008 zijn beide verhooropleidingen onderdeel samenhangend stelsel. De opleiding Voorbereiden en uitvoeren van gecompliceerde verhoren wordt 6x aangeboden (78 studenten) en de opleiding Verdieping Verhoor wordt 15x aangeboden (180 studenten). Door te kiezen voor een geleidelijke vorm van opleiden binnen de programmatuur is ieder korps gegarandeerd van het minimaal benodigde aantal verhoorders.	gereed
	Opleidingsplan afstudeerrichting criminaliteitsanalyse binnen leergang recherchekunde	Gereed en van start op 28 juni 2007 voor doorstromers.	gereed
	Aangepast kernopgave Operationele Criminaliteitsanalyse	De geüpdate versie is inmiddels operationeel en wordt als zodanig aangeboden en uitgevoerd.	gereed
	Aangepaste opleiding dossiervormer	De opleiding Dossiervorming (basis) wordt aangeboden sinds 2006. Vanaf 2008 maakt deze opleiding deel uit van het samenhangend stelsel. In 2008 worden 190 studenten opgeleid. Tevens zal een aanvullende opleiding worden ontwikkeld als verdiepingsslag op de basisopleiding (DOVO-verdieping) Via Maatwerk kan in het laatste kwartaal 2008 deze opleiding worden ingekocht.	gereed
	Aangepaste training Strategische Criminaliteitsanalyse	Strategische Criminaliteitsanalyse wordt afgedekt door het Maatwerkproduct 'Training Criminaliteitsanalyse'. Aangezien de huidige naam tot verwarring leidt, zal de Politieacademie de naam van de opleiding gaan aanpassen	gereed
	Aansluiting van onderwijs bij ABRIO analysekader	Het onderwijsaanbod op het gebied van criminaliteitsanalyse is aangepast aan het ABRIO analysekader.	gereed
	Beeld van functies met een verplichte certificering	Het DB PVO heeft op 12 april 2007 het voorstel tot certificering goedgekeurd. Hierin staan de volgende functies genoemd die gecertificeerd dienen te worden: VKL-TGO, dossiervormer, familierechercheur en verhoorder.	gereed
	Doorrekening opleidingen uit programma	Dit is gerealiseerd.	gereed
	Nader gespecificeerd analyseproduct scenarioanalyse	Scenarioanalyse maakt onderdeel uit van de afstudeerrichting Strategische Criminaliteitsanalyse en Recherchekunde binnen de Leergang Recherchekundige en is vanaf 2007 beschikbaar als keuzerichting.	gereed
	Ontwikkeld trainingsplan datamining, analyse van ongestructureerde data en 'geografische' profilering	Voor dit item komt geen aparte opleiding; De onderwerpen worden behandeld binnen de leergang Recherchekunde - afstudeerrichting Algemeen.	gereed
	Ontwikkelde gecertificeerde methode/technieken voor scenarioanalyse	Scenarioanalyse maakt onderdeel uit van de afstudeerrichting Strategische Criminaliteitsanalyse en Recherchekunde binnen de Leergang Recherchekundige en is vanaf 2007 beschikbaar als keuzerichting.	gereed
	Ontwikkelde kernopgave en onderwijs Tactische criminaliteitsanalyse	Als Recherchekundige met afstudeerrichting criminaliteitsanalyse (strategische criminaliteitsanalyse en recherchekunde), ben je tactisch opgeleid.	gereed
	Ontwikkelde opleidingstraject / module voor gecertificeerde methode/technieken voor scenarioanalyse	Scenarioanalyse maakt onderdeel uit van de afstudeerrichting Strategische Criminaliteitsanalyse en Recherchekunde binnen de Leergang Recherchekundige en is vanaf 2007 beschikbaar als keuzerichting.	gereed
	Training tegenspraak	De training is in november 2007 gestart met een pilot en wordt vanaf 2008 aangeboden .	gereed
	Visiedocument HBO binnen de opsporing in samenwerking met HRM-traject	Door PVO werd een visiedocument geschreven. Dit visiedocument werd na accordering dagelijks bestuur PVO aangeboden aan HRM.	gereed
	Praktische handvatten t.b.v. HBO binnen de opsporing	Door PVO werd een visiedocument geschreven,. Daarnaast organiseerde en organiseert PVO meerdere bijeenkomsten voor dit thema, waarbij met name werd ingezoomd op de zogenaamde best-practises in de korpsen.	gereed
	Ideeën voor begeleiding nieuwe HBO-instroom (mogelijk onderdeel van praktische handvatten)	Door PVO werd een visiedocument geschreven,. Daarnaast organiseerde en organiseert PVO meerdere bijeenkomsten voor dit thema, waarbij met name werd ingezoomd op de zogenaamde best-practises in de korpsen.	gereed
	20% in de opsporing HBO-master opgeleid	In uitvoering.	in ontwikkeling

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Training review	Besloten is om eerst ervaring op te doen met de vorming van de reviewteams en vervolgens op basis van de evaluatie hiervan een training te ontwikkelen. Het aantal reviews is echter dermate laag dat politie en OM besloten hebben om hieraan vooralsnog geen prioriteit te geven.	in ontwikkeling
	Subproduct aangepaste opleiding OLL-R (module VKL TGO): Opleidingsplan forensisch coördinator	De Politieacademie heeft besloten om geen afzonderlijke opleidingen te ontwikkelen voor de verschillende TGO-coördinatoren. De module VKL/TGO in de OLL-R dekt alle rollen voldoende af.	niet gestart
	Subproduct aangepaste opleiding OLL-R (module VKL TGO): Opleidingsplan informatie coördinator		niet gestart
	Subproduct aangepaste opleiding OLL-R (module VKL TGO): Opleidingsplan ondersteuningscoördinator		niet gestart
	Subproduct aangepaste opleiding OLL-R (module VKL TGO): Opleidingsplan tactisch coördinator		niet gestart
Tegenspraak & review			
	Benoeming tegensprekers op TGO-niveau	De betrokkenen bij het proces tegenspraak zijn op de hoogte van hun specifieke rol en zijn geïnstrueerd over de wijze van uitvoering van hun rollen en taken. De organisatie van tegenspraak, het beslissen tot en het beëindigen van tegenspraak, is in alle korpsen goed voorbereid. De definitie van tegenspraak en de geldende inzetcriteria worden door alle korpsen gehanteerd.	gereed
	Instructie tegenspraak	De afspraken over vorm en inhoud (werkwijze) van tegenspraak zijn vastgelegd in een Instructie Tegenspraak en in een Protocol Tegenspraak. Deze producten zijn volledig geïmplementeerd. Naar verwachting zullen in 2010 alle tegensprekers opgeleid zijn.	gereed
	Protocol tegenspraak politie	De afspraken over vorm en inhoud (werkwijze) van tegenspraak zijn vastgelegd in een Instructie Tegenspraak en in een Protocol Tegenspraak. Deze producten zijn volledig geïmplementeerd. Naar verwachting zullen in 2010 alle tegensprekers opgeleid zijn.	gereed
	Aanwijzing review	Dit document is gereed, gevalideerd en op PKN beschikbaar.	gereed
	Procedure reviewteams	Voor de uitvoering van een review zijn de 'Aanwijzing review (tweede beoordeling)' en het 'Protocol review' leidend. In beide documenten zijn bepalingen opgenomen over de totstandkoming en samenstelling van het reviewteam. Aanvankelijk leek een 'alarmeringsprocedure' voldoende, maar in de praktijk is gebleken dat er meer inhoudelijke eisen en wensen zijn (zowel bij politie als OM), die bij de vorming van het team een rol spelen. Om die reden geldt vooralsnog een 'tijdelijke voorziening', waarbij de programmamanager PVO namens de voorzitter van de Board Opsporing een centrale rol speelt bij de totstandkoming van het reviewteam. Inmiddels zijn via deze 'tijdelijke voorziening' de eerste twee reviewteams gestart. Besloten is om eerst ervaring op te doen met de vorming van de reviewteams en vervolgens op basis van de evaluatie hiervan, een definitieve procedure te beschrijven. Gelet op het zeer beperkte aantal reviews in de afgelopen vier jaar (twee) heeft het programmabureau in samenspraak met het Parket-Generaal besloten hieraan geen prioriteit te geven.	gereed
	Protocol review		gereed
	Checklist tegenspraak voor politie	De checklist is gereed en in gebruik. De checklist maakt onderdeel uit van de product evaluatie tegenspraak die op dit moment gaande is en zal in samenspraak met het OM desgewenst nog worden aangescherpt.	gereed
	Vormgeving volledige vorm van tegenspraak bij politie	De evaluatie door PVO is inmiddels afgerond. De aanbevelingen zijn door de expertgroep AR inmiddels verwerkt en aangeboden aan de SBG.	gereed
	Vormgeving basale vorm van tegenspraak bij politie	Tegenspraak binnen TGO is ingevoerd.	gereed
	subproduct protocol tegenspraak politie: Competentiebeschrijving tegensprekers	Het opstellen van de competentieprofielen voor de tegenspreker staat in de planning van het HRM-traject, op het binnen dat traject geëigende moment en in relatie tot het LFNP.	in ontwikkeling
	Stappenplan review	Product is gevalideerd door de SBG. De handreiking kan gebruikt worden. Pas wanneer het stappenplan erbij zit gaat het naar de Board.	in ontwikkeling

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Gekwalificeerde tegensprekers opgeleid	In het najaar 2007 is aan vier pilot korpsen de module tegenspraak aangeboden. In 2008 zullen ook de overige korpsen in aanmerking komen voor deelname aan deze cursus. De implementatieagenda geeft aan dat alle tegensprekers in 2010 opgeleid dienen te zijn.	in ontwikkeling
	Overzicht voorwaarden in termen van capaciteit en opleiding waaronder tegenspraak en review volledig zullen functioneren	Besloten is om eerst ervaring op te doen met de vorming van de reviewteams en vervolgens op basis van de evaluatie hiervan (najaar 2008) de voorwaarden vast te stellen.	in ontwikkeling
	Subproduct protocol review: Competentiebeschrijving gecertificeerde reviewmedewerkers	Besloten is om eerst ervaring op te doen met de vorming van de reviewteams en vervolgens op basis van de evaluatie hiervan de competentiebeschrijvingen van de reviewmedewerkers vast te stellen.	in ontwikkeling
	Werkwijze reflectie	Reflectie is geborgd in de diverse opleidingen en trainingen van de politieacademie.	gereed
TGO			
	Uitvoeringsregeling TGO (inclusief alarmeringsprotocol)		gereed
	Raamwerk TGO	In 2007 hebben alle politiekorpsen de raamregeling TGO ingevoerd. Alle korpsen hebben conform het raamwerk TGO tenminste op het niveau van VKL alle medewerkers op de persoon benoemd.	gereed
	Subproduct Raamwerk TGO: Competentiebeschrijving VKL		gereed
	Subproduct Raamwerk TGO: Gevalideerd criterium TGO-inzet		gereed
	Benoeming medewerkers TGO	Gereed en geïmplementeerd. In sommige gevallen dient de opleiding en certificering nog te geschieden.	gereed
	Subproduct benoeming medewerkers TGO: Benoeming / aanwijzing Vaste Kern Leidinggevenden (VKL)	Gereed en geïmplementeerd. In sommige gevallen dient de opleiding en certificering nog te geschieden.	gereed
	Subproduct benoeming medewerkers TGO: Beschikken over 2 uit 1000 FTE familierechercheurs	Gereed en geïmplementeerd. In sommige gevallen dient de opleiding en certificering nog te geschieden.	gereed
	Subproduct benoeming medewerkers TGO: Beschikken over 5 uit 1000 FTE dossiermakers	Gereed en geïmplementeerd. In sommige gevallen dient de opleiding en certificering nog te geschieden.	gereed
	Subproduct benoeming medewerkers TGO: Beschikken over 5 uit 1000 FTE verhoorders (niveau 4)	Gereed en geïmplementeerd. In sommige gevallen dient de opleiding en certificering nog te geschieden.	gereed
	Checklist buurtonderzoek	Checklist werd op 20 december 2007 door het OM gevalideerd en is daarmee gereed.	gereed
	Standaard verhoorplan	Aan de opdracht om een 'Standaardverhoorplan' te ontwikkelen is voldaan door: <ul style="list-style-type: none"> - De ontwikkeling van het werkproces verdachtenverhoor (in 2007 gevalideerd) - Het schrijven van een uitgebreide toelichting op het werkproces verdachtenverhoor (gepubliceerd in de Handleiding verhoor en op PKN); - Het op enkele punten herzien van de checklisten voorbereiding en afronding verdachtenverhoor (in 2007 gevalideerd); - De beschikbaarheid van blanco verhoorplannen zaakgericht verhoor; - Standaardverhoorstrategie + een procedure voor het invullen ervan (in 2007 gevalideerd); - Directe stapelmethode; - Vraag- en antwoordmethode. 	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Verhoorprotocol	Idem.	gereed
	Handleiding verhoor	Idem.	gereed
	Competentiebeschrijving criminaliteitsanalist	Gereed.	gereed
	Competentiebeschrijving dossiermaker	Gereed.	gereed
	Competentiebeschrijving familierechercheur	Gereed en aangeboden aan HRM	gereed
	Competentiebeschrijving informatierechercheur	Gereed.	gereed
	Competentiebeschrijvingen strategisch management	De afhandeling van de competentieprofielen voor het strategisch management staat in de planning van het HRM-traject, op het binnen dat traject geëigende moment en in relatie tot het LFNP.	gereed
	Competentieprofiel voor analisten als onderdeel van VKU	Gereed.	gereed
	Diepte analyse instrument: Brains beschikbaar	Het programma Brains is eigendom van de Nederlandse Politie. Het is in opdracht van de voormalige Regieraad (voorloper CIP/ISC) op basis van een eerste prototype doorontwikkeld. Voor de politie zijn er aan het programma geen licentiekosten verbonden. Momenteel wordt vanuit het CIP aangegeven dat Brains geen landelijke applicatie is en niet valt binnen BVO. Tot die tijd kunnen de korpsen die Brains hoe dan ook willen gebruiken zich richten tot de politie Hollands-Midden (J. Rogier).	gereed
	Ingerichte Regionale stuurploeg	In het kader van TGO is conform de PVO eisen in iedere regio een regionale stuurploeg ingericht.	gereed
	Integraal afsprakenjournaal	In 2007 hebben alle politiekorpsen het integraal afsprakenjournaal ingevoerd.	gereed
	Intranet-applicatie Z-H-Z landelijk beschikbaar	Applicatie bleek niet afdoende en wordt derhalve niet verder ontwikkeld.	gereed
	Inventarisatie landelijke afspraken producten, competenties en opleidingen voor diverse niveaus van analisten (blinde vlekken)	Gereed.	gereed
	Modulair evaluatie-instrument	Een werkgroep heeft aan de expertgroep algemeen rechercheren geadviseerd de reeds door de PA gedoeerde MORT methodiek als zodanig te gaan gebruiken. De werkgroep heeft vanaf september 2008 deze methodiek verder ontwikkelen. Het eindresultaat van de werkgroep zal een 'toolset' zijn, die modulair kan worden toegepast. De toolset bevat enerzijds instrumenten die pragmatisch toepasbaar zijn en waarmee snel en effectief (quick scan) inzicht verkregen kan worden in sterke- en verbeterpunten van een onderzoek (zowel vooraf, tussentijds als achteraf). Bij herhaalde toepassing kunnen ze ook inzicht kunnen geven in de ontwikkeling van de kwaliteit van onderzoeken. Zowel de quick scan als het verdiepingsonderzoek bieden mogelijkheden tot benchmarking. De uitkomsten van de quick scan zijn (mits op gelijke wijze toegepast) vergelijkbaar binnen en tussen de korpsen of teams. De verdiepingsonderzoeken kunnen thematisch met elkaar verbonden worden, wat op metaniveau inzicht geeft in (de ontwikkeling van) de kwaliteit op die opsporingsthema's.	gereed
	Nadere definiëring van de taakverdeling tussen de tactische en operationele analist	In september 2007 werd middels het rapport 'Analyserollen binnen een TGO' aan dit verzoek voldaan.	gereed
	Organisatorische inbedding TGO in Justitieel SGBO en justitiële competenties	De organisatorische inbedding is geregeld.	gereed
	Protocol familierechercheurs	Gereed.	gereed
	Tool voor integraal afsprakenjournaal plus workflowmanagement	Integraal afspraken journaal zit in BVO. Met de implementatie van BVO is tevens een rudimentaire vorm van workflowmanagement geïncorporeerd. Daarnaast zijn er al veel korpsen en opsporingsinstanties die in dit verband het systeem Summ-IT inzetten.	gereed

Thema	Product/activiteit	Huidige stand van zaken	Status
	Verbeteringsvoorstel modernisering VICLAS	Alle hoofden zedenrecherche en de expertgroep zeden treffen elkaar regelmatig. Vanuit die vergadering is medio 2009 een werkgroep ' BVO/BVH in relatie tot VICLAS' geformeerd. Daar het invoeren van alle zedendossiers in BVH zeer arbeidsintensief is en nauwelijks rendeert, werd besloten dat VICLAS alleen wordt gebruikt voor het detaillistisch vastleggen van niet relationele zedenzaken. Regiokorpsen leveren die dossiers aan via de contactpersoon in dat korps. De dossiers worden aangeleverd aan het VICLAS team KLPD (dienst IPOL). Binnen IPOL zijn ontwikkelingen voor BVFO (basis Voorziening Forensische Opsporing). daarin zouden meerdere ' m.o. systemen' gekoppeld worden.	gereed
	Cultuurinterventies in de korpsen	Ten aanzien van dit product richtten de activiteiten zich op het borgen van het gedachtegoed van het PVO. In de korpsen worden hiertoe inmiddels diverse initiatieven genomen. Het thema wordt periodiek met de programmamanager PVO en de korpsleiding besproken. In samenwerking met diverse externe bureaus worden meerdere concrete activiteiten en trainingen aan de korpsen aangeboden.	gereed
	Richtlijnen afspraken rond beheer onderzoeksmateriaal, stukken en goederen	Beleidsvaststelling SBG-FO van 30 juni 2009: De richtlijnen afspraken beheer onderzoeksmateriaal, stukken en goederen dienen op grond van de geformuleerde visie uit de EGFO te worden herbezien. Zie ook het product "Visie op fysieke opslag van (sporen) dragers".	in ontwikkeling

Bijlage II Afkortingenlijst

Afkorting	Omschrijving
AVR	Auditieve en audiovisuele registratie van verhoren
(B)FSC's	(Bovenregionale) Forensische Service Centra
BOB-middelen	Bijzondere Opsporings Bevoegdheden-middelen
BOD	Bijzondere Opsporingsdienst(en)
BRS	Bovenregionale Samenwerking
BVS-verdeling	Budget Verdeel Systeem
CBRN&E-omstandigheden	Chemische, biologische, radiologisch of nucleaire middelen en explosieven
CEAS	Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken
CVO	Centrum Versterking Opsporing
EHRM	Europese Hof voor de Rechten van de Mens
FIT-gesprekken	Forensische Intake gesprekken
FO	Forensische Opsporing
FON	Frontoffice NFI
FSC	Forensische Service Centra
FSO	Forensische Samenwerking in de Opsporing
FT-normen	Forensisch-technische normen
Havank	Het Automatisch Vinger Afdrukkensysteem Nederlandse Collectie
IBT	Integrale Beroepsvaardigheids Training
IGP	Informatie Gestuurde Politie
KBB	Korpsbeheerdersberaad
LCS	Landelijk Coördinatiebestand Sporen
LDM	Landelijke Deskundigheidsmakelaar
LSV	Landelijk Spoor Volgstelsel
LTFO	Landelijke Team Forensische Opsporing
Midcri	Midden criminaliteit
MORT-evaluaties	Management Oversight and Risk Tree
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
OLL(R)	Operationeel Leiderschap Leergang (Recherche)
OM	Openbaar Ministerie
OT	Observatie Team
OvJ	Officier van Justitie
PD	Plaats Delict
PDCA	Plan, Do, Check en Act/Adapt
PKN	Politiekennisnet
PVO	Programma Versterking Opsporing
PVOV	Programma Versterking Opsporing en Vervolging
PVS	Procedure Volgen Spoor
Reku	Recherchekundige
RIMOZ	Rechercheren in meer omvattende zaken
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SBG	Strategische Beleidsgroep
SIN	Spoor Identificatie Nummer
SPL	School voor Politieleiderschap
TGO's	Teams Grootschalige Opsporing
TLL(R)	Tactisch Leidinggeven Leergang (Recherche)
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
VKL	Vaste Kern Leidinggevend
VKU	Vaste Kern Uitvoerend
VOV	Versterking Opsporing en Vervolging
vtSPN	Voorziening tot samenwerking van de politie
WOBM	Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie
Zwacri	Zware criminaliteit

Bijlage III Inzet LTFO in de periode van 2007 tot 2010

Datum	LTFO
2007, december	Suriname vliegcrash SLM 1989 Aantal nog niet geïdentificeerde slachtoffers geïdentificeerd (in 1989 nog geen DNA)
2007, december	Bommelerwaard Hoogspanningskabel Apache Helikopter Op verzoek van KMar: forensisch onderzoek luchtvaartongeval
2007, december	VN Libanon Bomaanslagen Aanvraag VN bijstand onderzoek: Explosievenexperts
2008, januari	Explosie personenauto A13 Delft Ondersteuning Regio: explosievaardeskundigen / sporenonderzoek
2008, januari	Postmortale zorg omgekomen NL militairen Afghanistan
2008, februari/maart	VN Libanon Bomaanslagen Aanvraag VN bijstand onderzoek: Explosievenexperts
2008, april	Vliegcrash Suriname Benzdorp Op verzoek van minBuZa technisch onderzoek naar luchtvaartongeval, identificatie slachtoffers
2008, april	Postmortale zorg omgekomen NL militairen Afghanistan
2008, mei	Identificatie gezin A73 Bijstand LTFO bij complexe identificatie
2008, mei	Postmortaal Oirschot PMZ NL militairen na ongeluk in NL
2008, december	Curaçao bom/brand Op verzoek van RST: brandonderzoek
2009, februari	Turkish Airlines Calamiteiten PD: Sporenonderzoek luchtvaartongeval en identificatie * zie bijzonderheden
2009, april	Aanslag Koningshuis Apeldoorn Calamiteiten PD : Sporenonderzoek ** zie bijzonderheden
2009, juni	Aquamarine Ijmuiden Berging en identificatie slachtoffer, beperkt sporenonderzoek in beschermende kleding (explosieven- en identificatie-deskundigen)
2009, juli	Djakarta Bomaanslag AM gegevens NL slachtoffers verzameld in NL, 1 LTFO liaison naar Indonesië
2009, juli	Barcelona busongeluk Hulp aan Spanje: AM-gegevens aangeleverd door identificatiespecialisten in NL
2009, augustus	Identificatie gezin Kampen Hulp aan regio: complexe identificatie
2009, augustus	Hoek van Holland Calamiteiten PD: sporenonderzoek *** zie bijzonderheden
2009, september	Postmortale zorg NL militairen Afghanistan
2009, september	Venezuela Rechtshulpverzoek: identificatie Nederlanders (langere tijd geleden omgekomen)
2009, september	Curaçao Op verzoek van RST: Hulp bij opzet plaatselijk sporenonderzoek, specialistische honden

Datum	LTFO
Bijzonderheden:	<p>* Een zeer grote inzet van het LTFO is noodzakelijk geweest in februari 2009. Dit betrof het opsporingsonderzoek in het kader van de crash van het toestel van Turkish Airlines bij Schiphol. Het LTFO is in staat geweest om op zeer korte termijn op de assistentieaanvraag te reageren en om op het PD een grondig en zorgvuldig forensisch onderzoek uit te voeren. De eerste reacties van de diensten waarmee is samengewerkt over de LTFO-inzet waren positief. Uit de evaluatie van deze inzet is gebleken dat de Regiopolitie Kennemerland content was met de inzet en de resultaten van het onderzoek. In totaal werden 120 forensisch deskundigen en ondersteuners door het LTFO ingezet.</p> <p>** Inzet voor het forensisch onderzoek na de aanslag op Koninginnedag 2009 te Apeldoorn. Dit onderzoek werd verricht op verzoek van en in samenwerking met de DNR en de Regiopolitie Noord-Oost Gelderland. Voor dit onderzoek werden ongeveer 70 medewerkers van het LTFO ingezet.</p> <p>*** Na de rellen op het strand van Hoek van Holland, eind augustus 2009, werd het forensische onderzoek ter plaatse eveneens door het LTFO uitgevoerd, op verzoek van de Rijksrecherche. Het tactische deel werd uitgevoerd door de Regiopolitie Haaglanden. Gedurende het onderzoek werden ongeveer 70 medewerkers van het LTFO ingezet.</p>

Bijlage IV PVO-gerelateerde nieuwe en/of geactualiseerde opleidingen

PVO-gerelateerde opleidingen
Leergang Recherchekundige voor doorstromers
Leergang Recherchekundige voor zijinstromers
OLL-R en TLL-R
VKU-TGO Teamtraining Vaste Kern Uitvoerenden voor een Team Grootschalige Opsporing
VKL-TGO Werken als Vaste Kern Leidinggevenden in een Team Grootschalige Opsporing
DOVO B Dossievorming Basis
DOVO V Dossievorming verdieping
VUG Voorbereiden en uitvoeren van gecompliceerde verhoren
VVH Verdieping Verhoor
FAMR Familierechercheur
Masterclass Strategisch Management
UGOP Uitvoeren van een (onverwacht) grootschalig opsporingsonderzoek TGO
Training Tegenspraak
BFTO Beperkt forensisch technisch onderzoek bij vooraf benoemde delicten
Assistent Politiedewerker – niveau 2 Assisteren bij forensisch onderzoek – afstudeerrichting van de opleiding
FORAS Forensisch assistent op de standaard PD

Bijlage V Literatuurlijst

- [Posthumus 2005] Rapportage evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord (2005) in opdracht van het College van procureurs-generaal, Openbaar Ministerie; Postumus, F.
- [PVO 2005] Rapport 'Versterking Opsporing en Vervolging' (4 november 2005) naar aanleiding van het evaluatierapport van de Schiedammer Parkmoord; Openbaar Ministerie, Politie en het Nederlands Forensisch Instituut.
- [PVO 2006] Rapport Uitwerking van de maatregelen (augustus 2006) vanuit het rapport 'Versterking Opsporing en Vervolging'; Openbaar Ministerie, Politie en het Nederlands Forensisch Instituut.
- [Audit 2007] Voortgangsrapportage Implementatieaudit januari 2007
Landelijk beeld implementatie PVO bij de politie
- [PB2007] Notitie 'Resultaten evaluatie programmabureau', januari 2008
- [Audit 2008] Voortgangsrapportage Implementatieaudit januari 2008
Landelijk beeld implementatie PVO bij de politie
- [Procesaudit2009] Procesaudit Programma Versterking Opsporing en vervolging
Eindrapport procesaudit van OM, politie en NFI, mei 2009
- [Audit 2009] Voortgangsrapportage Implementatieaudit januari 2009
Landelijk beeld implementatie PVO bij de politie
- [Roobeek 2009] Rapportage 'Netwerkend Werken en Intelligent Opsporen: een meervoudige uitdaging voor de Nederlandse Politie' (oktober 2009); in opdracht van de Raad van Korpschefs en de directies van het landelijke Programma HRM en het Programma Versterking Opsporing van de Nederlandse Politie; Roobeek, prof.dr. A.J.M., Helm MSc, van der M.
- [PB2009] Evaluatie Programmabureau PVO, 23 oktober 2009
- [AEF 2010] Rapportage 'Meerkosten Rechtsbijstand Politieverhoor voor de Nederlandse politie', Andersson Elffers Felix, februari 2010